

Geopoliittiset intressit ja arvot kehitysyhteistyössä –

Tapaustutkimuksena Suomen ja Tansanian bilateraalin kehitysyhteistyö

Maantieteen
pro gradu -tutkielma

Laatija:
Remu Petteri Savolainen

Ohjaaja:
Lauri Hooli

26.1.2022
Turku

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Maantiede

Tekijä: Remu Petteri Savolainen

Otsikko: Geopoliittiset intressit ja arvot kehitysyhteistyössä – Tapaustutkimuksena Suomen ja Tansanian bilateraalin kehitysyhteistyö

Ohjaaja: Lauri Hooli

Sivumäärä: 53 sivua

Päivämäärä: 26.1.2022

Tässä tutkielmassa tutkitaan Suomen ja Tansanian kahdenvälistä kehitysyhteistyötä, tarkemmin ottaen Suomen intressejä Tansanian kanssa työstettävässä kehitysyhteistyössä. Suomen kehityspolitiikka on osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Omalla ulkopoliittikallaan Suomella on mahdollisuus ja kyky vaikuttaa Tansanian ja siten myös Afrikan tulevaisuuteen. Suomen kehitysyhteistyökumppaneiden mahdollinen luisu kohti autoritäärisempiä yhteiskuntamalleja, vaikeuttaa Suomen tavoitteita rakentaa pysyvämpiä, kestävämpiä ja taloudellisesti koherentteja suhteita näihin maihin. Liberaalidemokraattiset valtiot suosivat ulkopoliitikassa toisia liberaalidemokraattisia valtioita, eivätkä liberaalidemokraattiset valtiot muodosta yhtä syviä ja keskinäisriippuvaisempia suhteita autoritääristen valtioiden kanssa.

Tässä tutkielmassa tutkitaan, millä tavalla geopoliittiset intressit ja arvot Tansaniassa vaikuttavat Suomen siellä harjoittamaan kehitysyhteistyöhön ja -politiikkaan.

Tutkielman aineiston koostuu kolmesta Suomen ulkoministeriön julkaisusta, jotka ovat Tansanian kehitysyhteistyön maaohjelma ”*Country programme for development cooperation Tanzania 2021–2024*”, Suomen Tansanian kehitysyhteistyön maaohjelma ”*Finland’s country strategy for Tanzania 2021–2024*”, sekä Suomen Afrikka-strategia. Menetelminä on käytetty teoriasidonnaista sisällönanalyysiä sekä teemahaastattelua.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että laajemmassa ulko- ja turvallisuuspoliittisessa sekä geopoliittisessa asiayhteydessä Suomi tukeutuu vahvasti Euroopan unioniin. Suomen geopoliittisina intresseinä on pyrkimys Suomen ja Tansanian välisen ulko- ja kehityspolitiikan jatkuvuuden turvaaminen. Lisäksi Suomi pyrkii varmistamaan, ettei Tansania liu’u kohti autoritäärisempää hallintoa, sekä ettei Tansaniasta kehity turvallisuusnäkökulmasta riskitekijää Suomelle ja Euroopalle. Suomen kannalta on tärkeää, että Tansania toimii yhdessä Suomen kanssa ilmastonmuutoksen ja luontokadon vastaisessa taistelussa. Suomen ulkoministeriön mukaan Afrikasta käydään yhä mittavampaa ulkopoliittista kamppailua, jossa erinäiset ulkopoliittiset toimijat Afrikassa ja Afrikan ulkopuolelta pyrkivät muodostamaan kumppanuussuhteita alueen toimijoiden kanssa.

Suomen ja Tansanian välisen kehitysyhteistyön suhteen diskurssissa korostuvat enemmän arvopolitiikka sekä konkreettisemmat ratkaisuehdotukset ja visiot kehitysyhteistyön toiminnan tehostamiseksi sekä tavoitteiden saavuttamiseksi. Suomen Afrikka -suhteiden diskurssissa korostuvat enemmän perinteiset ulko- ja turvallisuuspoliittiset ilmiöt. Suomen kehityspolitiikan tavoite on estää tulevaisuudessa, ettei kehityspolitiikan kumppanimaista muodostu epästabiileja ja rauhattomia toimijoita.

Asiasanat: kehityspolitiikka, geopolitiikka, arvot, intressit, Suomi ja Tansania, kehitysmatantiede

Master's Thesis

Subject: Geography

Author: Remu Petteri Savolainen

Title: Geopolitical interests and values in development cooperation – A case study of bilateral development cooperation between Finland and Tanzania

Supervisor: Lauri Hooli

Number of pages: 53 pages

Date: Wednesday, 26 January 2022

This thesis examines bilateral development cooperation between Finland and Tanzania, and more specifically Finland's interests in development cooperation with Tanzania. Finland's development policy is part of its foreign and security policy. Through its own foreign policy, Finland has the opportunity and ability to influence the future of Tanzania and thus also of Africa. The possible slide of Finland's development partners towards more authoritarian models of society makes it more difficult for Finland to achieve its objectives of building more permanent, sustainable, and economically coherent relations with these countries. Liberal democratic states favour other liberal democratic states in foreign policy, and liberal democratic states do not form such deep and interdependent relationships with authoritarian states.

This thesis examines how geopolitical interests and values in Tanzania influence Finland's development cooperation and policy there.

The material for the thesis consists of three publications of the Finnish Ministry of Foreign Affairs: “*The Country programme for development cooperation Tanzania 2021-2024*”, “*Finland's country strategy for Tanzania 2021-2024*”, and Finland's Africa strategy. The methods used are theory-bound content analysis and thematic interviews.

The results of the study show that in the broader foreign and security policy and geopolitical context, Finland relies heavily on the European Union. Finland's geopolitical interests include efforts to ensure continuity in foreign and development policy between Finland and Tanzania. Finland also seeks to ensure that Tanzania does not slide towards a more authoritarian regime and that Tanzania does not become a security risk for Finland and Europe. It is important for Finland that Tanzania works together with Finland in the fight against climate change and loss of nature. According to the Finnish Ministry for Foreign Affairs, Africa is the subject of a growing foreign policy struggle in which various foreign policy actors in Africa and outside Africa are seeking to form partnerships with actors in the region.

In the discourse on development cooperation between Finland and Tanzania, the emphasis is more on value politics and more concrete solutions and visions for improving the effectiveness of development cooperation and achieving its objectives. In the discourse of Finland's relations with Africa, more emphasis is placed on traditional foreign and security policy phenomena. The objective of Finland's development policy is to prevent unstable and unpeaceful actors from becoming development policy partners in the future.

Keywords: development policy, geopolitics, values, interests, Finland and Tanzania, development geography

SISÄLLYSLUETTELO

1	Johdanto	2
2	Teoreettinen viitekehys.....	5
2.1	Kehitys-, kehitysyhteistyö ja kehityspolitiikka	5
2.2	Geopolitiikka sekä geopolitiittiset mielikuvat.....	9
2.2.1	Geopolitiikka yleisesti.....	9
2.2.2	Geopolitiittiset mielikuvat.....	11
2.3	Valtiot ja niiden intressit kehitysyhteistyössä	13
2.3.1	Valtion ja kansainvälisen politiikan määritelmät.....	13
2.3.2	Valtiolliset intressit	15
2.3.3	Liberaalidemokratian arvointressit kehitysyhteistyössä	16
3	Aineisto ja menetelmät	18
4	Tutkimusalueet ja tutkimusaiheet.....	23
4.1	Suomen ja Tansanian välinen kehitysyhteistyö.....	23
4.2	Suomen kehitysyhteistyön painopisteet ja periaatteet.....	26
5	Tulokset	31
5.1	Suomen Afrikka-strategia.....	31
5.2	Country programme for development cooperation Tanzania 2021–2024.....	35
5.3	Finland’s country strategy for Tanzania 2021–2024.....	39
5.4	Teemahaastattelun tulokset	42
5.5	Tulosten yhteenveto	44
6	Pohdinta ja johtopäätökset.....	46
	Lähdeluettelo.....	49

1 JOHDANTO

Suomen ulkoministeriön mukaan kehityspolitiikka on keskeinen osa Suomen ihmisoikeus- ja arvoperustaista ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa (Ulkoministeriö 2021e). Suomen kehitysyhteistyön päätavoitteena on köyhyyden poistaminen ja eriarvoisuuden vähentäminen. Suomen harjoittamassa kehitysyhteistyössä otetaan erityisesti huomioon sukupuolten tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. Ulkoministeriön (2021a) mukaan Suomen hallitusohjelman (2019-) pääviesti on, että Suomi haluaa olla kokoaan suurempi toimija ja vaikuttaja maailmalla. Erityisesti kehitysyhteistyön, humanitaarisen avun ja kansainvälisen ilmastorahoituksen avulla Suomi on mukana ratkaisemassa merkittäviä globaaleja ongelmia ja kantamassa vastuuta. Ulkoministeriö (2021e) listaa ihmisoikeuksien kunnioittamisen ja edistämisen Suomen kehityspolitiikan suunnittelua ja toteutusta ohjaavaksi periaatteeksi. Suomen ulkoministeriön (Ulkoministeriö 2021e) mainitsemat kehitysyhteistyön päätavoitteet edustavat Suomen ulkopoliittisia intressejä.

Coicaud ja Wheeler (2008) käsittävät intressin siten, että he viittaavat intressillä valtioiden omaan etuun, siihen miten valtiot kuvittelevat puolustautuvansa ja ulottavansa voimansa rajojensa ulkopuolelle. Intressien ei kuitenkaan tarvitse olla aina puhtaasti turvallisuuspoliittisia, vaan ne voivat perustua myös arvoihin tai arvopolitiikkaan. Coicaudin ja Wheelerin (2008) mukaan normatiiviset tekijät ovat osatekijä liberaalidemokraattisten valtioiden intressien muodostumisessa. Näitä normatiivisia intressejä kutsutaan arvointresseiksi. Arvointresseistä kirjoittaa Talbott (1996) ja hänen mukaansa liberaalidemokraattisten valtioiden intressit muodostuvat valtion allekirjoittamien arvojen mukaan tai niiden pohjalta. Hänen mielestään suurin osa valtion pysyvistä väestöstä muodostaa yhdessä valtion oman abstraktin arvopohjan. Tämän väestön abstrakti yhteinen näkemys ja tahtotila heijastuu lopulta aina valtion päättäviin elimiin, kuten hallitukseen – sillä hallitus muodostetaan liberaalidemokraattisissa valtioissa demokraattisten vaalien jälkeen ja demokraattisesti valittu parlamentti pyrkii heijastamaan valtion vaaleissa äänestävien kansalaisten tahtotilaa. Talbott (1996) mainitsee, että yleensä liberaalidemokraattiset valtiot pyrkivät ajamaan ulkopoliitikkassaan samankaltaisia arvoja, kuin ne itse edustavat. Liberaalidemokraattisten valtioiden yleisenä intressinä on niiden allekirjoittamien arvojen ajaminen myös muihin valtioihin tai vähintään omien arvojensa puolustaminen myös muissa maissa.

Valtioiden intressit vaikuttavat valtioiden väliseen kehitysyhteistyöhön (Power 2019). Kehitysyhteistyössä valtioilla on omia päämääriään ja tavoitteita, joita ne pyrkivät saavuttamaan (Picard ym. 2008, van der Veen 2011). Kehitysyhteistyössä intressit voivat olla kehityksellisiä tavoitteita, kuten esimerkiksi läpinäkyvämmän hallinnon kehittäminen. Kaikki intressit eivät tosin ole valtion lopullisia tavoitteita, vaan valtiot asettavat myös välitavoitteita, joiden tarkoitus on edistää lopullisten tavoitteiden saavuttamista (Clinton 1991, Finnemore 1996).

Ulkopolitiikkaan liittyvät ilmiöt eivät elä omassa tyhjiössään, vaan erilaiset ulkopoliittiset ilmiöt kietoutuvat yhteen. Geopolitiikka kytkeytyy kehityspolitiikkaan, sillä valtiolla on ulko- ja sisäpoliittisena entiteettinä halu suojella ja tavoitella omia intressejään. Kehityspolitiikka on osaltaan ulkopoliitiikkaa (Power 2019), jolloin ulkopoliittiset ilmiöt vaikuttavat kehityspolitiikkaan ja päinvastoin. Täten kehityspolitiikalla voidaan pyrkiä saavuttamaan valtioiden intressejä. Kehitysyhteistyötä tekevien valtioiden päämäärät kehitysyhteistyön tavoitteista voivat poiketa merkittävästi (Olivie & Pérez 2020). Esimerkiksi kehitysyhteistyössä enemmän vastaanottavan valtion roolissa oleva maa voi painottaa materiaalsen tuen tärkeyttä, kun taas lahjoittajamaan tavoitteena voi olla syvemmät ja laajemmat ulkopoliittiset suhteet (Stallings & Kim 2017). Tämänkaltaisessa esimerkissä molemmilla osapuolilla on selkeät intressit kehitysyhteistyölle, vaikkakin tavoitteet voisivat olla hieman erilaisia (Watson 2014). Geopoliittiset intressit eli suunnitelmalliset pyrkimykset saattavat vaikuttaa kahdenvälisen kehitysyhteistyöhön, mikäli ulkopoliittisten toimijoiden väliset intressit ovat ristiriidassa keskenään.

Ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta huolestuttava kehityssuunta on ollut demokratian heikko kehitys (Sahle 2017). The Economistin (2021) ja Freedom Housen (2021) mukaan Saharan eteläpuolisen Afrikan demokratiakehitys on ollut heikkoa viimeisen vuosikymmenen aikana. Demokratian tila valtiossa on merkityksellistä ihmisoikeuksien kannalta, sillä ihmisoikeudet toteutuvat Sahlen (2017) mukaan parhaiten demokraattisessa valtiossa. Freedom House (2021) kirjoittaa Tansanian demokratian tilasta ja sen viimeaikaisista kehitystrendeistä, että valtio on 2010-luvun aikana liikkunut poliittisesti autoritäärisempään suuntaan. Suomen kannalta tämä on huolestuttava kehityssuunta, sillä mikäli globaalien etelän valtiot luisuvat kohti autoritäärisempiä yhteiskuntamalleja, on Suomen kaltaiselle liberaalidemokraattiselle valtiolle vaikeampaa yrittää rakentaa pysyvämpiä, kestävämpiä ja taloudellisesti koherentteja suhteita näihin maihin. Liberaalidemokraattiset valtiot suosivat ulkopoliitikassa toisia liberaalidemokraattisia valtioita, eivätkä liberaalidemokraattiset valtiot muodosta yhtä syviä ja keskinäisriippuvaisempia suhteita autoritääristen valtioiden kanssa (Mansfield ym. 2002, Oneal ym. 2003).

Suomen ja Tansanian kahdenvälisen kehitysyhteistyön kumppanuussuhde on oman tutkielmani keskiössä. Keskityn omassa tutkielmassani tutkimaan Suomen suhtautumista Tansanian kanssa harjoitettavaan kehitysyhteistyöhön ja sitä, millä tavalla eri geopolitiittiset, arvopoliittiset intressit tulevat ilmi tai vaikuttavat tässä kahdenvälisessä kehitysyhteistyön suhteessa. Suomen kehityspolitiikan tutkiminen on oleellista, koska Suomen harjoittamalla kehitysyhteistyöllä on mahdollisuus vaikuttaa Tansanian ja täten myös laajemmin ajateltuna Afrikan tulevaisuuteen omalla ulkopoliittisella toiminnallaan. Intressit tässä Suomen ja Tansanian välisessä kehitysyhteistyösuhhteessa voivat liittyä perinteisesti ulko- ja turvallisuuspoliittisiin ilmiöihin mutta myös arvopoliittisiin ilmiöihin. Valtiolliset intressit saattavat olla toisten valtiollisten intressien kanssa ristiriidassa (Edmunds ym. 2014, Hill 2013, Reus-Smit & Snidal 2008).

Tutkielman aihetta ei ole suoranaisesti tutkittu aikaisemmin. Kehitystutkimuksessa on tutkittu laajasti ulkopoliittisten intressien ja kehitysyhteistyön suhdetta (Power 2019), mutta ei Suomen ja Tansanian kehitysyhteistyön näkökulmasta. Tämä tutkielma pyrkii lisäämään tietoa Suomen ja Tansanian pitkäikäisestä kehitysyhteistyön suhteesta ja varsinkin siitä, millä tavalla Suomen arvointressit ja geopoliittiset intressit tulevat ilmi Suomen harjoittamassa kehityspolitiikassa. Tutkielman käsiteltävänä tapausaiheena on Suomen ja Tansanian välinen kehitysyhteistyön suhde, mutta se ei poissulje muita vaikuttavia tekijöitä ulkopuolelleen, sillä ulkopoliitikassa monet asiat kietoutuvat yhteen.

Tutkielman aineiston koostuu Suomen ulkoministeriön julkaisemasta Tansanian kehitysyhteistyöohjelmasta ja kehitysyhteistyön strategiasta sekä Suomen Afrikka-strategiasta. Aineistooni kuuluvat Suomen ulkoministeriön julkaisema Tansanian kehitysyhteistyön maaohjelma ”*Country programme for development cooperation Tanzania 2021–2024*”, Suomen Tansanian kehitysyhteistyön maaohjelma ”*Finland’s country strategy for Tanzania 2021–2024*”, sekä Suomen Afrikka-strategia. Näiden kirjallisten julkaisujen lisäksi aineistooni kuuluu myös Dar es Salaamin -suurlähetystössä työskentelevän Timo Voipion haastattelu, joka toimii erityisasiantuntijana hyvän hallinnon ja tasa-arvon kysymyksissä. Tutkielmani menetelmät ovat teoriasidonnainen sisällönanalyysi sekä teemahaastattelu.

Tutkielmani tutkimuskysymykset ja niiden alakysymykset ovat:

1. Millä tavalla Tansaniaan kohdistuvat geopoliittiset intressit muovaavat Suomen ja Tansanian kahdenvälistä kehitysyhteistyötä?
2. Mitä kehityspoliittisia periaatteita Suomi painottaa Tansanian kahdenvälisessä kehitysyhteistyössä?
 - 2.1 Mitä mahdollisia riskejä Suomi näkee Tansanian ja Suomen kahdenvälisessä kehitysyhteistyössä?
 - 2.2 Mikä on Suomen suhtautuminen näihin mahdollisiin kehityspoliittisiin riskeihin?
3. Mitä ulko- ja turvallisuuspoliittisia intressejä Suomi painottaa Tansanian kahdenvälisessä kehitysyhteistyössä?
 - 3.1 Mitä arvointressejä Suomi painottaa omassa kahdenvälisessä kehitysyhteistyössään Tansanian kanssa?

Seuraavassa osiossa eli teoreettisessa viitekehyksessä käsitelen kehitystä, geopolitiikkaa sekä valtioita ja niiden intressejä. Tämän jälkeen käsitelen tutkielman aineistoa ja tutkielmassa käytettyjä menetelmiä sekä sitä seuraavassa osiossa esittelen tutkielman tutkimusalueet ja tutkimusaiheet. Aineisto ja menetelmä- osiota seuraa tulokset -osio, jossa esittelen miten Suomen geopoliittiset intressit ja arvointressit tulevat esiin ulkoministeriön

julkaisuista. Tuloksien jälkeen viimeisenä osiona on tutkielman pohdinta ja johtopäätökset. Vastaan tutkielmani tutkimuskysymyksiin pohdinta ja johtopäätökset -osiossa. Tässä viimeisessä osiossa vertailen saatuja tuloksia muihin tieteellisiin tutkimuksiin. Lisäksi käsittelen viimeisessä osiossa myös suosituksia Suomen intressien edistämisen tehostamiselle.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYYS

2.1 KEHITYS-, KEHITYSYHTEISTYÖ JA KEHITYSPOLITIikka

Kehitys on Bilzenin (2015: 55–62) määritelmän mukaan tieteellistä, teknologista ja sosiaalista edistymistä, joka johtaa yhteiskunnassa ihmisten hyvinvoinnin lisääntymiseen, ilman, että inhimillinen kehitys (engl. *human development*) olisi ristiriidassa kestäväen kehityksen (engl. *sustainable development*) kanssa. Tarkemmin määriteltynä kehitys ei itsessään kerro, millä tavalla kehityksen tulee toteutua ja eri tutkijat ovat ajan saatossa määritelleet kehityksen askeleet eri tavoilla.

Thomas (2004) ja Singer (1984) määrittelivät kehityksen tarkoittavan valtion kehitystä maatalousyhteiskunnasta kohti urbaania teollistunutta ja lopulta jälkiteollista tietoyhteiskuntaa, jossa etenkin taloudellisella kasvulla oli suuri merkitys ja bruttokansantuotetta (BKT) pidettiin kehityksen mittarina. Täten Thomaksen (2004) ja Singerin (1984) näkemykset kehityksestä tarkoittavat lähes puhtaasti taloudellista kehitystä. Arndt ja kollegat (2015) huomioivat, että muun muassa Thomaksen (2004) ja Singerin (1984) kaltaisten tutkijoiden liiallinen keskittyminen BKT:n seuraamiseen ei ota huomioon muun muassa eliniänodotteen kasvua tai lapsikuolleisuuden vähenemistä. Täten BKT:n seuraaminen ei kykene antamaan laajamittaisempaa kuvaa kehityksestä tai siitä, mitä kehityksellä on saatu aikaan (Arndt ym. 2015). Dutta ja Williamson (2019) kirjoittavat, että vaikka nykyisellään BKT:tä ei yksinomaan pidetä ainoastaan kehityksen mittarina, BKT:n seuraaminen kykenee silti antamaan osviittaa taloudellisesta kehityksestä kehityksen kohdemaassa.

Kehitysyhteistyön lisäksi on olemassa monia muitakin käsitteitä kehitykseen liittyen kuten kehitysapu ja kehityspolitiikka. Näitä kahta käsitettä kuitenkin käytetään monesti samaan aikaan kehitysyhteistyön lisäksi ja niiden ymmärtäminen ja määrittäminen on tärkeää, jotta ymmärretään erot käsitteiden välillä. Käsitteiden erottelu on myös tärkeää, jotta vältetään käsitteiden keskinäiseltä ristiriidalta (van der Veen 2011), sillä monesti käsitteet voivat osittain olla limittäisiä, kuten esimerkiksi kehitysavun suhteen. Kehitysyhteistyöhön voi esimerkiksi kuulua kehitysapua.

Kehitysapu (engl. *development aid / foreign aid*) on OECD:n (2021) määritelmän mukaan valtiollista apua ja tukea kehittyneiltä valtioilta kehittyville valtioille, jonka tarkoituksena on edistää taloudellista kehitystä ja hyvinvointia kohdemaassa. OECD:n linjauksessa (2021) suorat valtiolliset lainat ja sotilasavustukset ovat rajattu pois kehitysavusta.

Kehitysapu sisältää suorat rahalliset avustukset, ”kevyet” lainoitukset ja teknisen tuen tarjoamisen. Bilzen (2015: 4), Raudino (2016: 1–2), Jakupec ja Kelly (2016) sekä Stallings ja Kim (2017: 3) määrittelevät kehitysavun olevan pääasiassa rahoituksen tarjoamista kehittyneistä talouksista kehittyville talouksille, jossa kehitysavun tulee olla peräisin viralliselta taholta. Virallisella taholla viitataan valtiolliseen instituuttiin. Jokaisen rahoituksen päämäärä on taloudellisen kehityksen edistäminen sekä hyvinvoinnin kasvattaminen kohdemaassa tosin siten, että se ei ole ristiriidassa kestäväen kehityksen tai luontoarvojen kanssa (Janus ym. 2015: 157). Gibson ym. (2005) kirjoittavat samankaltaisia tavoitteita kehitysavun määrittelemiseksi. He viittaavat 2000-luvun alun Ruotsin valtioneuvoston määritelmään kehitysavusta, että sen tarkoituksena on tavoitella taloudellista kasvua, taloudellista ja sosiaalista tasa-arvoa kaikilla yhteiskunnan eri sektoreilla ja kehitysavun ei tule olla ristiriidassa luonnonsuojelun tai vihreiden arvojen kanssa. On hyvä huomioida, että kehitysrahoitus on vain yksi kehitysavun muoto, sillä kehitysapu voi olla muutakin kuin vain rahallista apua. Watson (2014) ja Bilzen (2015) kuitenkin huomauttavat, että OECD:n tapaisten kehitysyhteistyöjärjestöjen viralliset määritelmät kehitysavusta eivät kuvaa kuitenkaan tosiasiallista kehitysapua tai ne ovat määritelmässään hieman vajanaisia. Hän tarkoittaa tällä OECD:n määritelmän kapeakatsista suhtautumista kehitysavun eri muotoihin, kuten kehitysavustusrahoituksiin, joiden alkuperä tulee yksityiseltä sektorilta. Myöskään rauhanturvaamisoperaatioiden yhteydessä toteutettavat kehittämishankkeet eivät kuulu OECD:n virallisen kehitysavun määritelmän piiriin. Bilzen (2015) sekä Gibson ja muut (2005) kiteyttävät, että riippumatta OECD:n kaltaisten tahojen virallisista määritelmistä, kehitysavun käytännön muodot saattavat vaihdella mutta niiden tavoitteena tulee olla pidemmällä aikajänteellä toteutettava taloudellinen kehitys ja hyvinvoinnin lisääminen. Raudino (2016) selvittää, että länsimaissa on yleinen harhakäsitys, jossa kriisiapu (engl. *disaster relief*) luetellaan kehitysavun piiriin. Tällöin esimerkiksi luonnonkatastrofien yhteydessä jaettavat hätäavut eivät kuulu kehitysavun piiriin.

Tässä tutkielmassa kehityksen käsitteen osalta käytetään systemaattisesti termiä kehitysyhteistyö ja tähän myös viitataan. Kehitysyhteistyöllä (engl. *development co-operation*) tarkoitetaan laajempaa kokonaisuutta, kuin kehitysavulla – vaikkakin jotkut tutkijat ja tahot määrittelevät kehitysyhteistyön olevan käytännössä sama asia kuin kehitysapu (Janus ym. 2015: 156). Tällöin kehitysyhteistyö -termin valinta on tietoinen päätös, jolloin halutaan korostaa osapuolien tasa-arvoisempaa suhdetta keskenään (Bilzen 2015). Kehitysyhteistyöhön voidaan sisältää valtiollisten ja ei-valtiollisten instituutioiden sekä ihmisten välistä vuorovaikutusta ja yhteistyötä kehityksen päämäärien ja tavoitteiden saavuttamiseksi. Siinä missä kehitysapu tarkoittaa itse avun antamista, kehitysyhteistyö tarkoittaa kehitysavun ympärille rakentuvia institutionaalisia sekä yhteistyötä mahdollistavia raameja (Raudino 2016: 12). Kehitysyhteistyön rajanveto kehityspolitiikan kanssa on kuin

veteen piirretty viiva, jossa yleensä kehityspolitiikka voi määrittellä osaltaan kehitysyhteistyötä ja kehitysyhteistyössä tapahtuvat erilaisten ryhmittymien ja instituutioiden välinen vuorovaikutus voi osaltaan liukua kehityspolitiikan termin piiriin (Wood 2018). Kehityspolitiikka (engl. *development policy*) on ylätermi, joka sisältää muun muassa kehitysavun ja kehitysyhteistyön. Kehityspolitiikka on politiikan tekoa, jossa tarkoituksena on laatia ja määrittellä kehitystoiminnan tavoitteet, päämäärät ja keinot (Bilzen 2015: 30, Raudino 2016: 12, Power 2019: 9).

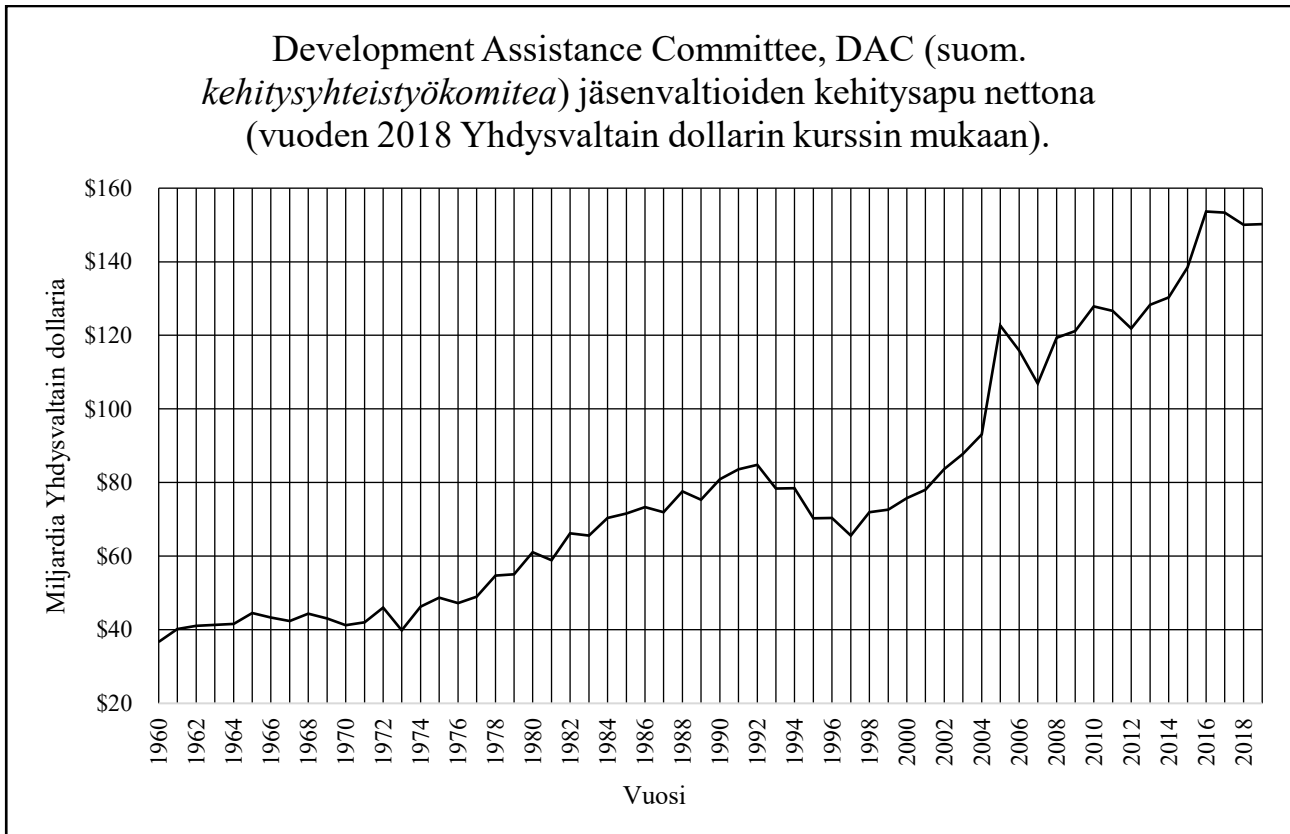
Kehitystutkimuksessa on tutkittu kehitysavun motiiveja, eli miksi kehitysyhteistyötä tehdään ja miksi kehityspolitiikkaa harjoitetaan. Malacalzan (2020) mukaan kehityspolitiikassa painotetut motiivit ovat osaltaan koulukuntakohtainen kysymys. Esimerkiksi kansainvälisten suhteiden tutkimuksen realismin koulukunnissa painotetaan kehityspolitiikan ulko- ja turvallisuuspoliittisia motiiveja, kun taas konstruktivistisissa, strukturalistisissa koulukunnissa sekä kriittisen geopolitiikan koulukunnissa painotetaan humanitäärisiä sekä altruistisia motiiveja.

Kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön yleisimpiä motiiveja ovat; A) *Molemmin puolinen hyötyajattelu* (Milner 2006, Bilzen 2015: 28, Brown & Bravingholt 2016: 4, Huang ym. 2019). Kehitysyhteistyön molemmat osapuolet kokevat, että yhteisestä kehitystoiminnasta on hyötyä molemmille. Tällöin molemmilla osapuolilla on intressejä toteuttaa kehitystoimintaa, sillä se palvelee molempien etuja. B) *Humanitääriset ja altruistiset syyt sekä kansainvälinen solidaarisuus ja egalitarismi* (Brech & Potrafke 2014, Bilzen 2015: 22–26, Janus ym. 2015: 156, Pauselli 2020). Kehitysyhteistyö voi pohjautua moraaliseen ja eettiseen hyväntahtoisuuteen, jolloin se ei ole täysin sidottu pelkästään suoraan hyötyajatteluun. Kehitysyhteistyön motiivit syntyvät ajatuksesta, jossa tavoitteena on tasa-arvoisempi ja ekologisesti kestävämpi maailma, sillä nykyinen maailma nähdään epätasa-arvoisena. C) *Poliittis-strategiset-taloudelliset hyödyt ja intressit* (Bilzen 2015: 30, Dutta & Williamson 2019: 3, Malacalza 2020, Picard ym. 2008). Kehitysyhteistyötä voidaan harjoittaa myös poliittisista, strategisista, ideologisista ja taloudellisista syistä johtuen. Poliittisesti kyse on voinut olla sisäpolitiikasta, jolloin yleensä (länsimaissa) vasemmistopuolueet ovat suosineet kehitysapua enemmän kuin oikeistopuolueet. Tämä pohjautuu vasemmistopuolueiden ideologiaan epätasa-arvoisuuden vähentämisestä niin kotimaissaan kuin globaalisti (Thérien & Noel 2000, Watson 2014). Ulkopolitiikassa taas syyt ovat voineet liittyä ulkopoliittiseen, strategiseen ja ideologiseen kamppailuun jonkun toisen ulkopoliittisen toimijan kanssa, jolloin tarkoituksena on ollut kasvattaa vaikutusvaltaa kehitysyhteistyön kohdemaassa (Brown & Gravingholt 2016). Motiivit voivat olla moninaisia, päällekkäisiä ja limittäisiä eivätkä ne ole toisiaan poissulkevia (van der Veen 2011).

Bilzen (2015: 46) ja Hodge ym. (2014) kirjoittavat Euroopan siirtomaavaltojen harjoittaneen ns. siirtomaa-apua (engl. *colonial assistance*) mutta modernin kehityspolitiikan katsotaan alkaneen vasta toisen maailmansodan jälkeen. Näkyvimpiä esimerkkejä historiasta on esimerkiksi Yhdysvaltojen kylmän sodan aikana toteutettu Euroopan jälleenrakennusohjelma vuosien 1948–1951 aikana (engl. *European Recovery*

Program), samainen ohjelma tunnetaan paremmin nimellä Marshall-apu (Korb 2008, Westad 2017). Watson (2014) kirjoittaa, että usein oletetaan julkisen kehitysyhteistyön olevan vain ulkopoliittikan väline, jolla turvataan avunantajan kansalliset edut. Tämä näkemys vakiintui kylmän sodan aikana erityisesti länsimaiden ja Yhdysvaltojen omaksumana lähestymistapana valtiojohtoiseen apuun. Tällainen apu oli eräänlainen avunantajan interventio vastaanottajamaassa, jolla pyrittiin vaikuttamaan vastaanottajamaan ja avunantajamaan kehitykseen ja osittain myös turvallisuuteen. Yhdysvaltojen intressinä toisen maailmansodan jälkeisenä aikana oli avustaa eurooppalaisia liberaalidemokraattisia valtioita, jotta ne voisivat kehittää omia talouksiaan ja uudelleenrakentaa yhteiskuntansa sodan jäljiltä (Korb 2008, Brown & Brävingholt 2016: 19). Yhdysvalloissa nähtiin, että Euroopan valtioiden talouksien tukeminen oli hyödyllistä koska taloudellisesti kehittyneet ja kestävämmät valtiot Euroopassa olisivat myös taloudellinen etu Yhdysvalloilla (Westad 2017).

Kylmän sodan aikana kehityspoliitikassa korostuivat ulko- ja turvallisuuspoliittiset, ideologiset sekä poliittisstrategiset motiivit. Kylmän sodan bipolaarinen eli kaksinapainen asetelma valtiopoliitikassa ajoi etenkin Yhdysvallat ja Neuvostoliiton harjoittamaan politiikkaa, jossa kumpikin pyrki rakentamaan laajaa liittolaisverkostoa samalla yrittäen estää toisen vaikutusvallan kasvua (Korb 2008, Westad 2017). Taustalla oli Yhdysvaltojen huoli siitä, että sodan runtelemat epävakaaat eurooppalaiset valtiot saattaisivat luisua Neuvostoliiton vaikutusvallan alle (Hogan 1987, Korb 2008, Ehizuelen & Abdi 2018). Yhdysvalloilla oli selkeät turvallisuuspoliittiset, taloudelliset, geopoliittiset ja ideologiset syyt kehitysapunsa taustalla (Westad 2017). Ulko- ja turvallisuuspoliittiset intressit eivät kuitenkaan olleet ainoita syitä Yhdysvaltojen myöntämälle kehitysavulle (Jakupec & Kelly 2016: 4). Jakupec ja Kelly (2016) sekä Brown ja Grävingholt (2016) muistuttavat, että kehityspoliitikassa kehitysrahoituksen määrä on noussut kylmän sodan jälkeen, kun kehityspoliittikkaa harjoittavat valtiot ovat irtautuneet kylmän sodan aikaisesta blokkiasetelmasta kohti globalisoituneempaa ja keskinäisriippuvaisempaa maailmaa. Nyt puhtaasti ulko- ja turvallisuuspoliittisten motiivien sijaan kehitysyhteistyö perustuu enemmän taloudellisiin, humanitäärisiin sekä ideologisiin syihin (Korb 2008). He viittaavat kylmän sodan jälkeiseen aikaan (kuva 1), jossa kehitysavun määrä on lähes tuplaantunut verrattuna kylmän sodan viimeisempien vuosien arvoihin.



Kuva 1. Development Assistance Committee, DAC (suom. kehitysyhteistyökomitea) jäsenvaltioiden kehitysapu nettona, vuoden 2018 Yhdysvaltain dollarin kurssin mukaan (OECD 2021).

1970-luvulla alkanut kehityspolitiikan fokuoittuminen inhimilliseen kehitykseen sai myös jalansijaa kansainvälisen politiikan keskiössä ja tällöin humaniset ja altruistiset motiivit nousivat suurempaan painoarvoon motiivien osalta. Suoranaisesti ei ollut tarvetta harjoittaa kehityspolitiikkaa, jossa kova ulko- ja turvallisuuspolitiikka olisi määrännyt kehityspolitiikan ehtoja (Fuchs ym. 2014: 189). Osaltaan tätä historiallista kehityspolitiikan motiivien painoarvojen muutosta selittää kansainvälisten suhteiden tutkimuksen liiallinen keskittyminen kylmän sodan aikana suurvaltapolitiikkaan (Pauselli 2020), jolloin kehityspolitiikka jäi pienemmälle huomiolle. Kylmän sodan jälkeen kehityspolitiikka sai myös kansainvälisten suhteiden tutkimuksen piireissä enemmän huomiota.

2.2 GEOPOLITIikka SEKÄ GEOPOLIITTiset MIELIKUVAT

2.2.1 GEOPOLIITTikka YLEISESTI

Geopolitiikasta ei ole olemassa yhtenäistä määritelmää ja monet maantieteilijät sekä geopolitiikkaa tutkineet ovat määritelleet geopolitiikan hieman eri tavalla. Agnew (2003) kirjoittaa, että termiä geopolitiikka on pitkään käytetty viittaamaan maailmanpolitiikan perustana olevien maantieteellisten representaatioiden, retoriikan ja

käytäntöjen tutkimiseen. Hän huomioi, että termiä käytetään nykyään mediassa ja laajemmassa keskustelussa vapaasti viittaamaan sellaisiin ilmiöihin kuin kansainväliset rajakiistat, maailmanlaajuisen rahoituksen rakenne ja vaalitulosten maantieteelliset mallit. Kullberg (2003) määrittää geopolitiikan olevan ulko- ja turvallisuuspoliittisten intressien ja valtapyrkimysten alueellista rakentamista. Flint (2017) kirjoittaa, että geopolitiikka voidaan määritellä kamppailuksi sellaisten maantieteellisten kokonaisuuksien hallinnasta, joilla on kansainvälinen ja maailmanlaajuinen ulottuvuus. Flintin (2017) mukaan geopolitiikassa tarkoituksena on pyrkiä käyttämään maantieteellisiä alueita poliittisen edun tavoitteluun. Black (2016) määrittelee, että kaikissa geopolitiikan määritelmässä keskitytään politiikan ja maantieteellisten ilmiöiden suhteiden tarkasteluun, vaikka näitä suhteita on tarkasteltu ja esitetty hyvin eri tavoin. Blackin (2016) mukaan politiikkaa lähestytään pääasiassa vallan koostumuksen ja käytön näkökulmasta. Käsiteltävät maantieteelliset tekijät vaihtelevat, mutta tila, sijainti, etäisyys ja resurssit ovat kaikki tärkeitä. Geopolitiikka ymmärretään yleisesti vaihtoehtoiseksi termiksi koko poliittiselle maantieteelle tai sen osalle ja erityisesti ulkopoliittisen vallan alueelliselle dynamiikalle (Black 2016). Sloan (2017) kirjoittaa, että geopolitiikassa yhdistyvät diplomaattis-strategisten suhteiden maantieteellinen kaavamaisuus ja resurssien maantieteellinen taloudellinen analyysi sekä diplomaattisten asenteiden tulkinta. Sloan (2017) käsittää geopolitiikan seuraavasti: ”Geopolitiikka on kuin talo, jossa on viisi huonetta: 1. geofysikaaliset resurssit (kuten sijainti ja luonnonvarat); 2. inhimilliset resurssit; 3. kulttuuri; 4. historia; sekä 5. mentaalinen kartografia eli geopolitiittiset mielikuvat”.

Tässä tutkielmassa määrittelen geopolitiikan siten, kuten esimerkiksi Sempa (2002), Agnew (2003) ja Flint (2017) ovat sen ymmärtäneet: Geopolitiikka on erinäisten ulkopoliittisten toimijoiden välistä kilpailua tai kanssakäymistä maailmassa poliittisin keinoin, joihin ilmennetään maantieteen vaikutus. Geopolitiikassa kysymys onkin maantieteellisten ja poliittisten tekijöiden vaikutuksesta valtioiden ja alueiden suhteelliseen asemaan. Sloanin (2017) mukaan geopolitiittinen tutkimus on monitieteellistä, sillä geopolitiikassa tulee ottaa huomioon kansainvälinen politiikka, maantiede, talous, sosiologia ja historia.

Geopolitiikalla on paljon yhtymä pintaa eri yhteiskuntatieteiden alojen kanssa (Aikio 2009, Day & Hudson 2020). Toisin kuin geopolitiikka, kansainvälisten suhteiden tutkimus keskittyy pääasiassa valtiollisten entiteettien vuorovaikutukseen ja näkee valtioiden väliset suhteet irrallisina tekijöinä spatiaalisesta vaikutuksesta (Flint 2017). Kansainvälisten suhteiden tutkimus näkee valtiot keskeisinä tekijöinä, jolloin esimerkiksi luonnonresurssit ja populaation koko sekä laatu vain määrittelevät valtion mahdollisuuksia toimia osana kansainvälistä toimintaympäristöä. Tämä ymmärretään geopolitiikassa mutta maantieteellisten realiteettien olemassaolo on enemmän kuin vain taustatekijä valtioiden suhteissa, ne voivat jopa ohjata niitä (Agnew 2003, Kullberg 2003). Geopolitiikalla ei ole suoranaisesti olemassa yhtenäistä konsensusta tai tarkkaa määritelmää siitä, mitä on geopolitiikan tutkiminen tai mitä geopolitiikka on toimintana (Kullberg 2003). Keskeisin yhteinen tekijä geopolitiikassa on spatiaalinen näkökulma, joka erottaa geopolitiikan lopulta osaksi maantiedettä ja irti muista tieteen aloista (Flint 2006). Geopolitiikka on teoriana yleistävä ja suuria linjoja vetävä (Flint 2017). Se ei keskity yhteen tiettyyn osaan vaan pyrkii aina vetämään linjoja hieman suoriksi.

Suurien linjojen vetäminen ei ole sinänsä pakollista mutta koska ulkopoliittikka on monimutkaista, on tarpeellista kyetä kiteyttämään sama sanoma yksinkertaisemmin.

Alun perin geopolitiikan loi käsitteenä ruotsalainen politiikan tutkija Rudolf Kjellén Uppsalan yliopistosta vuonna 1899. Hänen ajatteluunsa vaikutti suuresti saksalainen poliittisen maantieteen oppi-isä Friedrich Ratzel (Cohen 2015, Black 2016). Ratzel näki, että sota oli luonnollinen osa ulkopoliittikkaa ja Ratzelin käsityksen mukaan valtiot olivat kuin eläviä organismeja, jotka syntyivät, kehittyivät ja kuolivat. Ratzelin käsitys geopolitiikasta on tosin nykyisen käsityksen mukaan hyvin kapea. Ratzel ei itse pahemmin piitannut valtioiden sisäisistä eroista ja kuvittele sisä- ja ulkopoliitiikan olevan täysin erillään olevia kokonaisuuksia. Ratzel lainasi Blackin (2016) ja Cohenin (2015) mukaan Darwinin käsityksen eliöiden elintilasta ja liitti ajatuksen valtioiden ulkopoliittikkaan. Ratzel kehitti Darwinin ajatusten pohjalta termin elintila (saks. Lebensraum). Myöhemmin Kjellén kehitti Ratzelin ajatuksia geopolitiikasta kuvailemalla valtion olevan maantieteellisellä alueella toimiva ihmisten luoma ja ylläpitämä kokonaisuus. Geopolitiikka tarkoitti hänen mielestään valtion fyysisiä rakenteita. Kjellén lainasi täten paljon ajatuksia Ratzelin näkemyksestä valtion olemassaolon teoriasta (Raunu 2009, Black 2016). Cohenin (2015) mukaan on kuitenkin tärkeää ymmärtää, että geopolitiikka on aina aikansa tuote. Hän tarkoittaa tällä sitä, että kyseisen ajan vallitsevan katsomukset ja käsityksen myös määrittelevät sitä, millä tavalla geopolitiikka ymmärretään ja millä tavalla geopolitiittisia ilmiöitä tutkitaan.

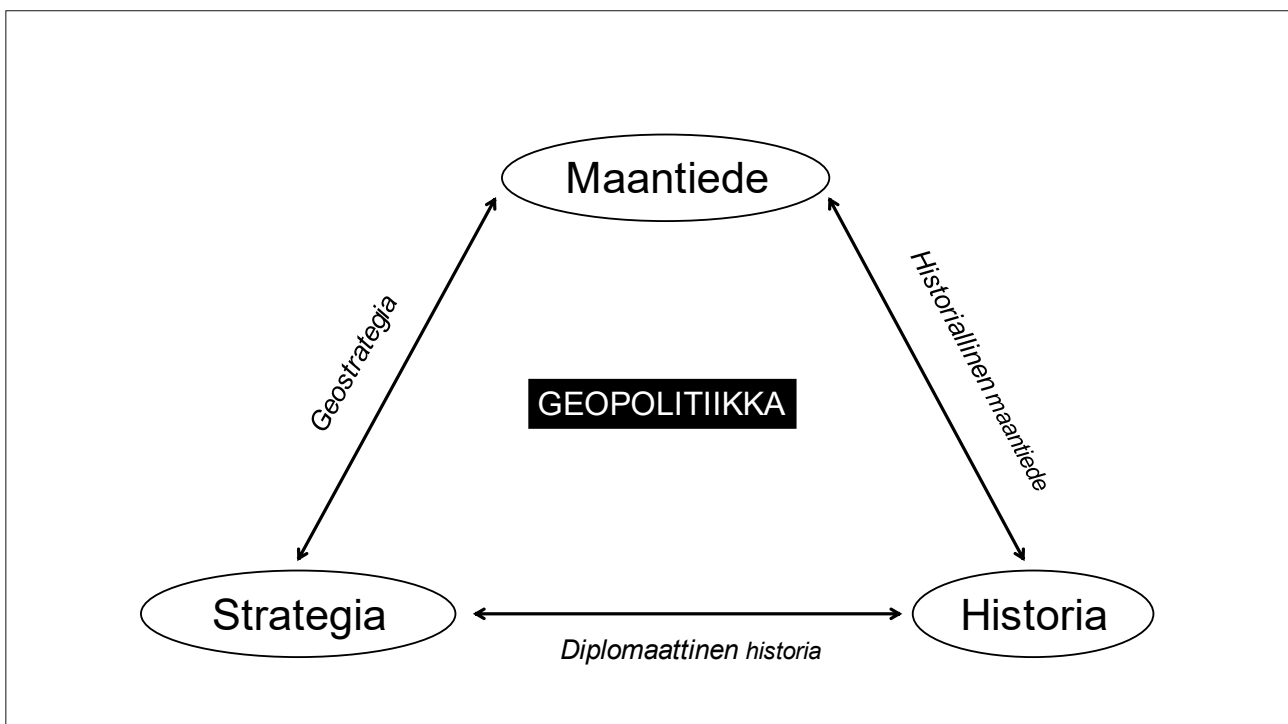
Geopolitiikassa tarkastelun kohteena ovat yleensä valtiolliset kokonaisuudet sekä näiden ulkopoliittikka, sillä valtiollisilla toimijoilla on merkittävä rooli kansainvälisessä politiikassa (Kullberg 2003, Raunu 2009, Bergesen 2018). Geopolitiikka käsittelee pakostakin valtioita ja alueita suhteessa toisiinsa ja selittää valtionrajat ylittäviä intressejä ja tapahtumakulkuja, joita yhden yhteiskunnan sisään sulkeutuva tarkastelu ei pystyisi huomioimaan. Geopolitiikassa on myös tärkeää huomata sen hahmottamisen eri tasot, geopolitiikka voidaan rajata globaalille tasolle tai se voidaan redusoida alueellisen tason ilmiöksi. Riippumatta hahmottamisen tasosta, geopolitiikka on alueellinen konstruktio, jolloin mielikuvilla on suuri merkitys itse geopolitiikan ymmärtämisen kannalta (Kullberg 2003, Morgenthau 2006).

2.2.2 GEOPOLIITTISET MIELIKUVAT

Kullbergin (2003) mukaan geopolitiikka ei ole vain nykyisten asioiden ilmentämistä ja ymmärtämistä, vaan geopolitiikassa historian merkitys korostuu, kun rakennetaan mielikuvaa geopolitiikasta. Ilman historiaa geopolitiikan soveltaminen eri alueisiin tai tapahtumiin johtaisi deskriptiivisyyteen eikä niinkään analysointiin. Kullberg (2003) ja van der Veen (2011) selittävät geopolitiikan ymmärtämistä siten, että geopolitiikka ei ole pelkästään asioita paperilla vaan geopolitiikka rakentuu jatkumona, jossa eri tapahtumat ja ajatusmallit muovaavat geopolitiittista mielikuvaa. Geopolitiittisilla mielikuvilla on van der Veenin (2011) mukaan merkittävä rooli valtioiden ulkopoliitiikan harjoittamisessa. Hänen mukaansa valtiot pyrkivät ylläpitämään

itsestään geopoliittista mielikuvaa. Valtion geopoliittinen mielikuva pyrkii vastaamaan kyseisen valtion ja sen yhteiskunnan tavoittelemaan abstraktiin ajatukseen valtion arvoista sekä siihen, kuinka muut ulkopoliittiset toimijat käsittävät valtion arvot.

An ym. (2020) kirjoittavat, että geopolitiikan mielikuva rakentuu myös kulttuurillisten yhteyksien kautta. Mitä voimakkaampi kulttuurillinen kanssakäyminen eri toimijan kanssa on olemassa, sitä vahvempi ja selkeämpi geopoliittinen mielikuva syntyy kohteesta. Kuvassa 2 on esitetty Sloan (2017) geopolitiikan kolmikantaisuus, jonka mukaan geopolitiikka on yhdistelmä maantiedettä, strategiaa sekä historiaa. Yhdessä ja erikseen ne kuitenkin luovat eri alaluokkia geopoliittiselle ajattelulle. Historian ja maantieteen yhdistelmä luo maantieteen historian, jolla tarkoitetaan enemmänkin maantieteen historiallista merkitystä kuin maantieteen oppiaineen historiaa. Maantiede ja strategia ovat yhdessä geostrategiaa, joka on politiikan harjoittamisen käytännön soveltamista. Lopulta strategia ja historia luovat käsitteen diplomaattisesta historiasta eli poliittisesta historiasta. Kuitenkin Kajanmaa (2021) huomauttaa, että sana ”strategia” on hyvin vaikeasti määriteltävissä. Käsitteenä se on kansainvälinen ja historiallisesti monitulkintainen, jonka ymmäryks on ollut kontekstisidonnaista. Sloanin (2017) mukaan strategialla tarkoitetaan laajemman tason poliittista ja valtiollista toimintaan, joka ei ole sidottu vain sotilasstrategiseen ajattelumalliin. Tällä viitataan Pekka Visurin (Kajanmaa 2021) määritelmään strategiasta, joka on oppi ja käytännön toimintalinja valtion tai liittouman turvallisuuspäämäärien toteuttamiseksi. Strategiaan sisältyy ensi sijassa poliittisia, taloudellisia ja sotilaallisia toimia.



Kuva 2. Geopolitiikan kolmikantainen suhde Sloanin (2017) mukaan (Savolainen 2021, mukaillen).

2.3 VALTIOT JA NIIDEN INTRESSIT KEHITYSYHTEISTYÖSSÄ

2.3.1 VALTION JA KANSAINVÄLISEN POLITIIKAN MÄÄRITELMÄT

Heywood (2013) kirjoittaa, että termiä "valtio" on käytetty viittaamaan hämmentävän moniin asioihin: instituutioiden kokoelmaan, alueelliseen yksikköön, filosofiseen ajatukseen, pakkokeinoon ja niin edelleen. Heywoodin (2013) mukaan tämä sekaannus johtuu osittain siitä tosiasiasta, että valtio on ymmärretty neljällä varsin erilaisella tavalla: idealistisesta näkökulmasta, funktionalistisesta näkökulmasta, organisaationallisesta näkökulmasta ja kansainvälisestä näkökulmasta. Tässä tutkielmassa määrittelen valtion Heywoodin (2013) organisaationallisen näkökulman ja kansainvälisen näkökulman mukaan.

Heywoodn (2013) mukaan organisaationäkökulma määrittelee valtion hallintokoneistoksi sen laajimmassa merkityksessä. Toisin sanoen sellaisiksi instituutioiksi, jotka ovat tunnistettavasti julkisia, koska ne ovat vastuussa yhteiskunnan kollektiivisesta organisoinnista ja niitä rahoitetaan julkisin varoin. Organisaationallisen ja funktionalistisen näkökulman ero on, että organisaationallinen näkökulma tekee selvän eron valtion ja kansalaisyhteiskunnan välillä. Valtio käsittää valtionhallinnon eri instituutiot: byrokratian, armeijan, poliisin, tuomioistuimet, sosiaaliturvajärjestelmän ja niin edelleen; se voidaan samaistaa koko poliittiseen järjestelmään. Organisaationallinen näkökulma valtiosta on se, että kansalaisyhteiskuntaa pidetään valtiosta erillisenä asiana. Flint ja Taylor (2018) kirjoittavat, että organisaationallisessa näkökulmassa on tärkeää erottaa toisistaan valtio ja valtion hallitus. Valtion hallitus on valtion tärkein sisäinen toimija ja sen tehtävänä on toteuttaa valtion jokapäiväistä toimintaa. Hallitukset ovat lyhytaikaisia mekanismeja, joilla hallinnoidaan valtion pitkän aikavälin tarkoituksia. Hallitukset edustavat kuitenkin vain valtiota, ne eivät voi korvata sitä. Hallitus ei ole suvereeni elin. Organisaationallinen näkökulma erottelee viisi pääominaisuutta valtiolle (Heywood 2013):

1. Valtio on suvereeni. Se käyttää absoluuttista ja rajoittamatonta valtaa, koska se on kaikkien muiden yhteiskunnan yhdistysten ja ryhmien yläpuolella.
2. Valtion laitokset ovat tunnistettavasti "julkisia", toisin kuin "yksityiset" laitokset. Julkiset elimet ovat vastuussa kollektiivisten päätösten tekemisestä ja täytäntöönpanosta, kun taas yksityiset elimet, kuten perheet, yksityiset yritykset ja ammattiyhdistykset, ovat olemassa yksilöllisten tai tiettyjen ryhmien etujen toteuttamiseksi.
3. Valtio on legitimointiharjoitus. Valtion päätökset ovat yhteiskunnan jäseniä sitovia, koska niiden väitetään olevan yleisen edun mukaisia. Valtion oletetaan heijastavan yhteiskunnan pysyviä etuja.

4. Valtio on hallinnan väline. Valtion auktoriteettia tuetaan pakkokeinoin; valtiolla on oltava kyky varmistaa, että sen lakeja noudatetaan ja että rikkojia rangaistaan.
5. Valtio on alueellinen yhdistys. Valtion toimivaltaan kuuluu maantieteellisesti määritelty alue, ja tämä alue kattaa kaikki valtion rajojen sisäpuolella asuvat henkilöt, olivatpa he kansalaisia tai ei-kansalaisia. Kansainvälisellä näyttämöllä valtiota pidetään itsenäisenä kokonaisuutena.

Kansainvälisestä näkökulmasta valtio nähdään ensisijaisesti toimijana, joka on maailman näyttämöllä, itse asiassa kansainvälisen politiikan perusyksikkönä (Heywood 2013). Kansainvälinen näkökulma korostaa valtion dualistista rakennetta; sillä on kahdet kasvot, joista toinen katsoo ulospäin ja toinen sisäänpäin. Valtion määritelmä kansainvälisessä oikeudessa määritellään yleensä Montevideon yleissopimuksen mukaan valtion oikeuksista ja velvollisuuksista (Kuosa 2020). Heywoodin (2013) mielestä kansainvälisen lähestymistavan mukaan valtio nähdään lähinnä oikeushenkilönä, jolloin valtiollisuus riippuu muiden valtioiden tai kansainvälisten elinten muodollisesta tunnustamisesta. Kansainvälisestä näkökulmasta valtio tavallisesti määritellään vuonna 1933 solmitun Montevideon sopimuksen mukaisesti (engl. Montevideo Convention on the Rights and Duties of States 1933). Sopimuksen ensimmäisen artiklan mukaan maan tulee täyttää neljä kriteeriä ollakseen kansainvälisen oikeuden oikeustoimija valtiona: 1. pysyvä väestö; 2. rajattu alue; 3. hallitus; sekä 4. kyky solmia suhteita muiden valtioiden kanssa.

Kansainvälisen politiikan määrittelemisen on osaltaan hankalaa. Hakapää (2010) kirjoittaa, että valtiot voivat luoda diplomaattisia suhteita keskenään – olettaen, että ne täyttävät Montevideon sopimuksen kriteerit. Crawford (1977) kirjoittaa, että valtiollisuus on kansainvälisen oikeuden ja politiikan rakenteessa keskiössä. Kansainvälinen politiikka on monella tapaa sidottu valtiokeskeisyyteen, jolloin kansainvälinen politiikka voidaan mieltää kansainvälisen oikeuden kannalta olevan valtioiden välistä toimintaa (Chinkin & Beatens 2015). Toisaalta taas kansainvälisten suhteiden tutkimuksessa (McGlinchey 2017) otetaan huomioon, että myöskin toimijat, jotka eivät täytä Montevideon sopimuksen kriteerejä, toimivat silti osana kansainvälistä politiikkaa.

Kansainvälisen politiikan määrittelyn kannalta, valtion tulee olla suvereeni ja riippumaton yksikkö. Jackson ja Sørensen (2013) kirjoittavat, että suvereeni valtio on yksikkö, joka on riippumaton kaikista vieraista valtioista. Se on yleensä myös kansainvälisten järjestöjen jäsen ja jolla on erilaisia kansainvälisiä oikeuksia ja velvoitteita. Riippumattomuus tarkoittaa, että mikään vieras valtio (esimerkkivaltio A) ei vaadi valtiota (esimerkkivaltio B) tai että valtiolla (esimerkkivaltio A) ei ole oikeudellista valtaa toiseen (esimerkkivaltio B) valtioon nähden. Valtion tunnustaminen tarkoittaa sitä, että toinen valtio tunnustaa tunnustamisen kohteena olevan valtion riippumattomuuden (Chinkin & Beatens 2015). Tässä tutkielmassa kansainvälinen politiikka on määritelty seuraavasti: Toimintaa, jossa valtiot harjoittavat niiden omia tavoitteita ja toimia, jotka liittyvät

vuorovaikutukseen muiden valtioiden, ylikansallisten liittojen ja muiden poliittisten toimijoiden kanssa joko kahdenvälisesti tai monenvälisesti erilaisilla kansainvälisillä foorumeilla. On hyvä täsmentää, että valtiolliset organisaatiot ja valtiolliset järjestöt voidaan lueta kuuluvan kansainvälisen politiikan toimijoihin, sillä näissä järjestöissä valtiot mukana. Tutkielman käsitys kansainvälisestä politiikasta on täten valtiokeskeinen (Reus-Smit ja Snidal 2008).

Valtiota voidaan pitää loogisina ja rationaalisina toimijoina (Malacalza 2020). Tämä ei tarkoita sitä, etteikö valtion linja poliittisesti voisi muuttua tai olla poukkoilevaa, mutta valtioiden loogisuudella viitataan valtioiden toimintatapaan. Valtion loogisuus ei myöskään tarkoita aina absoluuttisesti loogista toimintaa vaan viittaa lähinnä siihen, että valtio pyrkii toimimaan loogisesti. Pohjaan näkemykseni valtioiden loogisuudesta Raatikaisen (2004) tulkintaan analyttisestä hermeneutiikasta ja siitä, miten hän käsittää loogisen päättelyn ja toimintatavan. Raatikainen (2004) viittaa omassa tulkinnassaan Georg Henrik von Wrightin (1971) ja Charles Taylorin (1971) ajatuksiin. Von Wright (1971) esitti, että ihmistieteiden perustavana toiminnan ymmärtämisen mallina toimii käytännöllinen päätelmä, jossa toiminta, toiveet ja uskomukset liittyvät loogisesti yhteen. Taylor (1971) taas kirjoitti, että inhimillinen toiminta on merkityksellistä ja tavoitteellista. Raatikainen (2014) selittää, että täten ihmisen tai ihmisten toiminnan looginen päättely perustuu esioletettuihin malleihin ihmisten toimintatavoista. Esimerkiksi X haluaa voittaa kilpailun ja X tietää, että ellei harjoittele, hän ei todennäköisesti voita kilpailua ja täten X ryhtyy harjoittelemaan, jotta X voittaisi kilpailun. Valtion mahdollinen poukkoileva ja muuttuvat poliittinen linja ei johdu täten logiikan puutteesta vaan tavoitteiden ja motivaatioiden muutoksesta. Selitys valtioiden poukkoilevalle linjalle on Hindmoorin (2006) esitys rajoitetusta rationalismista. Rajoitetun rationalismin (engl. bounded rationality) mukaan poliittisilla toimijoilla on omistuksessa vain tietyn verran informaatiota ja ovat täten pelkästään tiedollisista syistä rajoittuneita, täten valtiot toimivat tiedollisesti rajoitettuna ja pyrkivät toimimaan oman tietonsa rajallisuuden nimissä mahdollisimman loogisesti. Poliittiset toimijat, kuten valtiot, myös tупpaavat valitsemaan itselleen mieluisimmat ja helpoimmat vaihtoehdot. Vaikeat ja monimutkaiset vaihtoehdot jätetään helposti pois, vaikka ne olisivatkin objektiivisesti mitattuna rationaalisempia valintoja. Vaikka Hindmoor (2006) kirjoittaakin ihmisen ja ihmisten toiminnasta, hänen esityksensä rajoitetusta rationaalisuudesta on verrattavissa valtioihin. Käsitystä valtiosta tai valtioista ei kuitenkaan pidä sekoittaa siihen, että yleensä valtioista puhutaan yksikkönä, ei monikossa ja valtioista kirjoitetaan kuin ne olisivat joitain henkilöitä (Wendt 2004).

2.3.2 VALTIOLLISET INTRESSIT

Intressi tarkoittaa jonkun toimijan tai tahon edun tavoittelua, pyydetä tai tavoitetta itsessään. Yhteiskuntatieteellisissä tutkimuksissa intressillä viitataan yleensä jonkun toimijan tai tahon edun tavoitteluihin. Tämän tutkielman kannalta intressi hahmotetaan kansainvälisen politiikan ja geopolitiikan näkökulmasta. Coicaud ja Wheeler (2008) sekä Burchill (2005) viittaavat intressillä valtioiden omaan etuun,

siihen miten valtiot kuvittelevat puolustautuvansa ja ulottavansa voimansa rajojensa ulkopuolelle. He kirjoittavat, että intressit ovat sellaisia etuja, joita valtiot pitävät keskeisinä tai elintärkeinä, kuten turvallisuus. Coicaudin ja Wheelerin (2008) mukaan klassinen käsitys intressien ajamisesta liittyy läheisesti maantieteeseen – paikkoihin, joissa geopoliittisesti valtiolle merkittävät tapahtumat etenevät (taloudellisista, sotilaallisista tai muista syistä) ja jotka muodostavat potentiaalisia turvallisuusuhkia, joita on tarkkailtava huolellisesti.

Edmunds ja kollegat (2014), Hill (2013) sekä Reus-Smit ja Snidal (2008) kirjoittavat, että intressi ei ole tosin yhtenäinen tavoite valtiossa tai niiden yhteiskunnissa. Molemmat kirjoittavat, että erilaisia intressejä muodostuu yhteiskunnan sisäisten tahojen välille ja ne voivat olla keskenään ristiriidassa, jolloin yhteiskunnan sisällä saattaa olla olemassa moniakin intressiristiriitoja. Edmunds ja hänen kollegansa (2014) viittaavat Ernst Haasiin (1953), jonka mielestä yhteiskunnissa ei ole olemassa yhtenäistä, muuttumatonta ja vakaata käsitystä kansallisesta edusta (engl. *national interest*) eli intressistä. Haasin (1953) mielestä on pikemminkin olemassa vain erilaisten poliittisten motiivien yhdistelmä, jolla on taipumus esiintyä "*kansallisena*" intressinä niin kauan kuin näitä mielipiteitä edustavat ryhmät ovat vallassa. Edmunds ja hänen kollegansa (2014) käsittävät Haasin (1953) ”vallassa olevan ryhmän” tarkoittavan liberaalidemokraattisessa valtiossa maan virallista hallitusta.

Clinton (1991: 50–51) huomauttaa, että intressi voidaan käsittää päämääränä, johon politiikka tähtää, kun taas intressit ovat joukko kapeampia tavoitteita, jotka palvelevat laajempaa päämäärää. Toisin sanoen Clintonin (1991) mukaan on olemassa viime kädessä vain yksi intressi – joka on poliittisten vallanpitäjien abstrakti käsite – ja sen jälkeen monia intressejä, joita voitaisiin edistää sen palvelemiseksi. Finnemore (1996) kirjoittaa, että vaikka intressinä olisikin esimerkiksi valta ja vauraus, ne voivat toimia vain niin sanottuina väli-intresseinä.

2.3.3 LIBERAALIDEMOKRATIAN ARVOINTRESSIT KEHITYSYHTEISTYÖSSÄ

Arvointressi on valtion ulkopoliittinen intressi, jossa keskiössä ovat valtion arvopoliittiset valinnat ja arvopoliittisten valintojen etu (Humphreys 2015, Wu 2017). Esimerkiksi valtiolla voi olla arvointressinä pyrkiä edistämään sukupuolten välistä tasa-arvoa kehityspolitiikassa (Wu 2017). Talbott (1996) kirjoittaa, että liberaalidemokraattisten valtioiden arvointressit muodostuvat valtion allekirjoittamien arvojen mukaan tai niiden pohjalta. Hän ottaa omassa artikkelissaan esimerkikseen Yhdysvallat, jossa valtiollinen arvointressi muodostuu hänen mukaansa valtion oman arvopohjan mukaan. Talbott (1996) kirjoittaa, että kun suurin osa valtion pysyvästä väestöstä muodostaa yhdessä abstraktin arvopohjan, se heijastuu lopulta aina valtion päättäviin elimiin, kuten hallitukseen. Valtion hallitus muodostetaan demokraattisten vaalien jälkeen ja demokraattisesti valittu parlamentti heijastaa valtion vaaleissa äänestävien kansalaisten tahtotilaa. Talbott (1996) mainitsee, että yleensä liberaalidemokraattiset valtiot pyrkivät ajamaan ulkopoliitiikassaan samankaltaisia arvoja, kuin ne itse edustavat. Hän linjaa, että liberaalidemokraattisten valtioiden yleisenä

intressinä on niiden allekirjoittamien arvojen ajaminen myös muihin valtioihin tai vähintään omien arvojensa puolustaminen myös muissa maissa.

Liberaalidemokraattisilla valtiolla demokraattisen ihmisoikeusajattelun kansainvälistyminen on muodostanut ihmisoikeuksien puolustamisesta ja levittämisestä yhden keskeisimmistä pysyvistä intresseistä (Coicaud ja Wheeler 2008). Beitz (2009) ja Forsythe (2012) kirjoittavat, että nykyisten liberaalidemokraattisten valtioiden arvointressit pohjautuvat toisen maailmansodan jälkeen muodostetuille yhteisille sopimuksille sekä käsityksille maailmanlaajuisista ja jakamattomista ihmisoikeuksista. Beitz (2009) näkee, että liberaalidemokraattiset valtiot ajavat seuraavia valtioiden arvoihin pohjautuvia periaatteita ulkopolitiikassaan, joita voidaan kutsua ihmisoikeuksiksi:

1. Oikeus yksilön vapauteen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen: kuten elämä, vapaus ja henkilökohtainen turvallisuus; orjuuden, kidutuksen, julman tai halventavan rangaistuksen kielto; oikeus tunnustaa oikeushenkilö; yhdenvertaisuus lain edessä; ei mielivaltaisia pidätyksiä; syyttömyysolettama.
2. Oikeudet kansalaisyhteiskunnassa: yksityisyyden suoja perheessä, kotona ja kirjeenvaihdossa; liikkumis- ja oleskeluvapaus valtion sisällä; oikeus maastamuuttoon; miesten ja naisten yhtäläiset oikeudet solmia avioliitto, avioliiton sisällä ja avioeroon; oikeus suostua avioliittoon.
3. Oikeudet yhteiskunnassa: ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapaus; kokoontumis- ja yhdistymisvapaus; oikeus osallistua maan hallintoon ja säännöllisiin ja todellisiin vaaleihin yleisellä ja yhtäläisellä äänioikeudella.
4. Taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet: riittävä elintaso, mukaan lukien riittävä ruoka, vaatetus, asuminen ja terveydenhoito; ilmainen ja pakollinen peruskoulutus; vapaa työnvalinta; oikeudenmukainen ja suotuisa palkka; sama palkka samasta työstä; oikeus liittyä ammattiliittoihin; työajan kohtuullinen rajoittaminen; sosiaaliturva.

Forsythe (2012) kirjoittaa, että liberaalidemokraattisissa valtioissa ihmisoikeuksia pidetään laajalti sellaisina ihmisen moraalisisina perusoikeuksina, jotka ovat välttämättömiä ihmisarvoisen elämän kannalta. Ihmisoikeuskäsityksen kansainvälistyminen sekä arvoperiaatteiden instituutionalistaminen muodosti käsityksen siitä, että ihmisoikeusasiat eivät enää välttämättä tai aina kuulu valtion sisäiseen toimivaltaan (Forsythe 2012). Näiden arvoperiaatteiden kansainvälistyminen tarkoitti Forsythen (2012) mukaan periaatteessa sitä, että valtioiden oli vastattava kansainväliselle yhteisölle siitä, miten ne kohtelevat yksilöitä. Liberaalidemokraattisissa maissa kehitysyhteistyön yhdeksi motiiviksi on täten noussut

ihmisoikeusperiaatteiden puolustaminen ja edistäminen (Crick 2002, Coicaud & Wheeler 2008, Lancaster 2008, Beitz 2009, Forsythe 2012).

Korbin (2008) ja Lancasterin (2008) mukaan kehitysyhteistyössä liberaalidemokratioilla voi olla monia intressejä, vaikkakin keinot erilaisten intressien saavuttamiseen voivat olla samanlaiset tai vähintään samankaltaiset. Korbin (2008) esimerkit erilaisista intresseistä ovat: A) tasa-arvoperiaatteiden vahvistaminen kehitysyhteistyön kumppanimaassa sekä B) kriisi- ja konfliktipesäkkeiden muodostumisen estäminen kehitysyhteistyön kumppanimaassa. Korbin (2008) esimerkitapauksessa A edustaa arvointressiä, kun taas B edustaa geopoliittista intressiä. Hänen mukaansa näitä molempia intressejä voidaan pyrkiä saavuttamaan muun muassa lisäämällä ja parantamalla kansalaisyhteiskunnan toimivuutta kehitysyhteistyön kohdemaassa.

Tämä ihmisoikeusajattelun kansainvälistyminen on johtanut siihen, että niin sanotusti toisen toimijan ahdinkoon vastaamatta jättäminen ja solidaarisuuden osoittamatta jättäminen heikentää liberaalidemokraattisten valtioiden geopoliittista mielikuvaa itsestään, sekä myös muiden valtioiden geopoliittista mielikuvaa liberaalidemokraattisten valtioiden arvopolitiikasta (Coicaud & Wheeler 2008, Lancaster 2008, Beitz 2009). Korb (2008) kirjoittaa, että vaikkakin arvoihin perustuvat intressit ovat nousseet kehitysyhteistyössä merkittävään rooliin, niin liberaalidemokraattiset valtiot ottavat edelleen ulko- ja turvallisuuspolitiikan huomioon kehitysyhteistyössä. Korb (2008) argumentoi, että liberaalidemokratiat haluavat edelleen estää mahdollisten konfliktipesäkkeiden syntymisen muihin valtioihin. Mahdolliset geopoliittista turvallisuustilannetta heikentävät kriisi- ja konfliktipesäkkeet kehitysyhteistyön kumppanimaissa voivat muodostaa turvallisuusuhan liberaalidemokraattisiin valtioihin (Lancaster 2008, Korb 2008).

3 AINEISTO JA MENETELMÄT

Tutkimusaineistoni koostuu kolmesta Suomen ulkoministeriön vastikään julkaisemasta strategia- ja ohjelmadokumentista. Ensimmäiseksi Suomen Tansanian kehitysyhteistyön maaohjelma (Country programme for development cooperation Tanzania 2021–2024). Toiseksi Suomen Tansanian maastrategia (Finland’s country strategy for Tanzania 2021–2024). Kolmanneksi yleisempi Suomen Afrikka-strategia (2021). Julkiset dokumentit mahdollistavat maan virallisen kehityspoliittisen linjan tutkimisen (van der Veen 2011, Mawdsley 2017). Kirjallisen aineiston lisäksi tutkimustani varten haastattelin torstaina 7. lokakuuta 2021 Dar es Salaamin -suurlähetystössä työskentelevää Timo Voipiota, joka toimii erityisasiantuntijana hyvän hallinnon ja tasa-arvon kysymyksissä.

Suomen Afrikka-strategian (2021) työstämisen prosessi ulkoministeriön mukaan (Ulkoministeriö 2021d) vuoden 2020 alussa ulkoministeriön ja muun valtionhallinnon sisäisillä valmisteluilla. Keväällä ja kesällä 2020

strategiaa valmisteltiin valtionhallinnon teemakohtaisissa työryhmissä, ja syksyn 2020 aikana kuultiin sidosryhmien näkemyksiä. Strategia valmistui maaliskuussa 2021. Strategian valmistelusta vastasi laaja ohjausryhmä, jonka puheenjohtajana toimii valtiosihteeri Johanna Sumuvuori. Ohjausryhmän jäsenenä on kaikkien ministeriöiden edustajia. Syksyllä 2020 järjestettiin viisi sidosryhmätilaisuutta, joissa kuultiin kansalaisyhteiskunnan, elinkeinoelämän, tiede- ja tutkimusyhteisön sekä nuorten näkemyksiä strategian teemoista. Afrikka-strategiasta keskusteltiin lisäksi ministereiden tapaamisissa afrikkalaisten kollegojen kanssa, Suomen Afrikan edustustojen tapaamisissa, Afrikan maiden Suomen edustustojen kanssa ja Suomen afrikkalaisdiasporan kanssa.

Suomen Tansanian kehitysyhteistyön maaohjelman (Country programme for development cooperation Tanzania 2021–2024) on laatinut ulkoministeriön Afrikan sarven ja itäisen Afrikan yksikkö. Suomen Tansanian kehitysyhteistyön maaohjelmassa noudatetaan ulkoasiainministeriön periaatteita ja ohjeita, erityisesti tulosohjausta koskevia ohjeita, kahdenvälisen ohjelmien käsikirjaa ja arviointiohjeita. Suomi osallistuu yhteisissä järjestelyissä yhteisiin tarkasteluihin ja arviointeihin ja pyrkii tukemaan paikallisten seuranta- ja arviointikehysten ja -valmiuksien kehittämistä. Suomen maaohjelmien yhteinen seuranta- ja arviointisykli sisältää seuranta-, arviointi- ja raportointitoimia, jotka toteutetaan samanaikaisesti kaikkien maaohjelmien osalta ja kiinteässä muodossa. Näitä ovat vuosiraportit, puolivuositteiset yhteenvertaamiset, väliarviointi ja ulkoiset arvioinnit.

Suomen Tansanian maastrategian on laatinut ulkoministeriön Afrikan sarven ja itäisen Afrikan yksikkö (Finland's country strategy for Tanzania 2021–2024). Ulkoministeriön alueellisen osaston ja suurlähetystön maaryhmä valvoo Suomen Tansanian maastrategian täytäntöönpanoa. Tämä tapahtuu tiiviissä yhteistyössä niiden osastojen/yksiköiden kanssa, jotka vastaavat kunkin strategisen tavoitteen yhteydessä määritellyistä eri välineistä ja toimista. Maaryhmä vastaa maakohtaisten toimien koordinoinnista, mutta muut osastot/yksiköt pitävät maaryhmät ajan tasalla ja ottavat ne mukaan keskusteluihin sekä strategisten tavoitteiden kannalta olennaisiin toimiin. Maatiimit käyvät vuoropuhelua ulkoministeriön asiaankuuluvien osastojen/yksiköiden ja maassa toimivien ulkoministeriön ulkopuolisten sidosryhmien kanssa. Muita ulkoasiainministeriön ulkopuolisia sidosryhmiä kannustetaan käymään vuoropuhelua maaryhmien kanssa siitä, miten ne voivat edistää strategisten tavoitteiden saavuttamista kussakin maassa.

Fujii (2018) kirjoittaa, että haastattelu on aina kahden ihmisen välisestä kanssakäymisestä kiinni, jossa haastattelijalta vaaditaan myös sosiaalisia taitoja – varsinkin kun toteuttaa vapaamuotoisempaa haastattelua, joka ei ole sidottu tiukasti strukturoituun ja standardisoituun muotoon eri haastateltavien välillä. Gubrium ym. (2012) sekä Edwards ja Holland (2013) määrittelevät haastattelun seuraavasti:

1. Haastattelu on tavoite- ja/tai päämäärätietoinen keskustelu, jossa tarkoituksena on hankkia tietoa. Haastattelu eroaa keskustelusta siten, että haastattelussa haastattelijalla ja haastateltavalla on omat roolinsa, jotka vaikuttavat omalla tavallaan itse haastatteluun.
2. Haastattelijan rooli on asettaa ja esittää kysymyksiä ja haastateltavan rooli on vastata näihin asetettuihin ja esitettyihin kysymyksiin.
3. Kysymys-vastaus järjestys on yleisen käytetty haastattelurakenne.
4. Haastattelijalla on valtuutettu asettamaan ja esittämään kysymykset. Haastateltava on rajoitettu vastaamaan asetettuihin ja esitettyihin kysymyksiin.

Fujiin (2018) mukaan haastattelijan rooli itse haastattelussa ei ole standardisoitua ja tällöin haastattelijan rooli riippuu käytettävästä haastattelumenetelmästä. Yleisin muoto on Fujiin (2018) mukaan sellainen, jossa haastattelijalla ottaa mahdollisimman neutraalin mutta kunnioittavan roolin, ja ei pyri tuomaan ilmi omaa agendaansa. Gubrium ym. (2012) kirjoittavat, että haastattelijalla vaikuttaa itsessään ja haastateltavan antamiin vastauksiin pelkästään jo sen perusteella, että mitä organisaatiota haastattelijalla edustaa. Omissa haastatteluissani olen varmasti saanut erilaisia vastauksia siksi, että olen edustanut maisterivaiheen maantieteen opiskelijaa, joka työskentelee pro gradu -tutkielmaansa. Haastateltavien ihmisten vastaukset olisivat olleet erilaisia Gubrium ym. (2012) mukaan, jos olisin oman tutkielmani teeman kannalta edustanut esimerkiksi suoraan jotain valtiollista instituutiota.

Haastatteluissa kysymysasettelu ja kysymysten strukturoitu käyttö sekä niiden joustavuus riippuu haastattelun laadusta. Tässä tutkielmassa on käytetty teemahaastattelua, jossa kysymysasettelu ei ole suoranaisesti ja tiukasti sidottu kaavamaiseen rakenteeseen. Teemahaastattelussa on olemassa mahdollisuus käyttää kysymysasettelun kannalta pääkysymys-jatkokysymys rakennetta (Gubrium ym. 2012) mutta se ei ole pakollinen. Tässä tutkielmassa oli käytössä pääkysymys-jatkokysymys rakenne mutta jatkokysymysten käyttö riippui siitä, millä tavalla haastateltava oli vastannut jo pääkysymykseen ja mikäli haastateltava vastasi jatkokysymykseen jo pääkysymysvaiheessa, tällöin haastattelijan ei tarvinnut kysyä enää jatkokysymystä erikseen. Haastattelututkimuksessa kysymysrakenne on hyvin olennainen osa haastattelututkimusta mutta sen merkitys riippuu haastattelun laadusta. Tässä tutkielmassa käytetty teemahaastattelu ei ole kovin rajoitettua kysymysten asettelun ja käytön osalta. Gubrium ym. (2012) kirjoittaa, että haastattelussa haastattelun luonne myös määrittää kysymysten strukturoitua käyttöä tai niiden asettelua. Tässä tutkielmassa pyrittiin interpretivistiseen ja konstruktivistiseen tyyliin hakemaan vastauksia niistä, miten haastateltavat itse käsittivät käsiteltävät aiheet, teemat ja ilmiöt. Kysymykset oli aseteltu neutraaleiksi siten, että niissä ei suoraan kysytty

haastateltavan omaa henkilökohtaista näkemystä mutta haastateltava oli vapaa vastaamaan kysymyksiin henkilökohtaisestikin – mikäli haastateltava tulkitse kysymykset siten (kts. taulukko 2).

Taulukko 1. Tutkielmassa käytetty kysymysten neutraaliusperiaate verrattuna vaihtoehtoiseen periaatteeseen.

Tutkielmassa käytetty kysymysperiaate	Vaihtoehtoinen periaate, jossa kysytään suoraan henkilön omaa mielipidettä
”Millä tavalla Suomen ajamat arvot kuten sukupuolten tasa-arvo, demokratiakehitys ja osallistava kansalaisyhteiskunta nähdään Tansaniassa?”	”Millä tavalla näette, että Suomen ajamat arvot kuten sukupuolten tasa-arvo, demokratiakehitys ja osallistava kansalaisyhteiskunta nähdään Tansaniassa?”

Teemahaastattelu sijoittuu muodollisesti johonkin lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun väliin, tarkkaa rajausta teemahaastattelulle – kuten millekään muullekaan haastattelutyypille – ei ole olemassa, koska haastattelutyypit on enemmänkin ohjenuora kuin niinkään tarkka suunnitelma haastattelun toteuttamiselle (Gubrium ym. 2012). Teemahaastattelu eroaa avoimesta haastattelusta siten, että ennen haastattelua haastattelun kaikki osapuolet tietävät, että mitä aiheita tullaan haastattelussa käymään läpi ja haastattelussa kaikki osapuolet tietävät, että teemat ovat tuttuja heille (Edwards & Holland 2013). Tiukkaa sidottua etenemisreittiä teemahaastattelulle ei ole vaan haastattelun tarkoitus on hieman elää ja sopeutua vastaamaan haastattelijan tavoitteita suhteessa haastateltavan antamiin vastauksiin (Seidman 2006).

Tutkielmani aineiston analyysimenetelmänä on teoriasidonnainen sisällönanalyysi (engl. *theory bound content analysis*). Se on metodi, jossa tunnistetaan, analysoidaan ja selostetaan teemoja, malleja ja kuvioita aineistoista (Braun & Clarke 2006, Zhang & Wildemuth 2009). Teoriasidonnainen sisällönanalyysi sijoittuu aineistolähtöisen ja teoriaohjaavan sisällönanalyysin välimaastoon. Teoriasidonnaisessa sisällönanalyysissa teoria ei ole ohjaavassa merkityksessä, mutta analyysin tulokset tulee kytkeä osaksi teoriaa (Tuomi & Sarajärvi 2018). Tässä tutkielmassa teoriasidonnainen sisällönanalyysin taustateorioina ovat geopolitiittisten ja arvopoliittisten intressien muovautuminen kehitysyhteistyössä ja etenkin, kuinka nämä intressit muovautuvat liberaalidemokraattisissa valtioissa. Sisällönanalyysiosuus toteutetaan osittain käyttämällä hyödyksi laadulliseen tutkimukseen ja analyysiin tarkoitettua QSR Internationalin kehittämää ja ylläpitämää Nvivo-ohjelmaa.

Sisällönanalyysin tarkoituksena on kuvata ilmiötä, asiaa tai muuta tapahtumaa. Se ei itsessään ennusta mitään eikä sen avulla voida tehdä yleistäviä johtopäätöksiä (Alasuutari 1994). Sisällönanalyysi on kielellisen muodon – puhutun tai kirjoitetun – analyysin suorittamista. Aineistosta tunnistetaan, analysoidaan ja selostetaan teorian kannalta merkittäviä teemoja, malleja ja kuvioita. Menetelmä on osa kvalitatiivista tutkimusotetta (Devine 2010). Menetelmä on hyvin joustava ja siten sitä voidaan soveltaa eri tieteenaloissa hyvinkin paljon (Johnson & Joslyn 1995, Devine 2010, Elo ym. 2014). Menetelmä osuus tulee teoriasidonnaisessa mallissa

noudattamaan seuraavaa mallia (Tuomi & Sarajärvi 2018). Ensin aineistoa pelkistetään eli redusoidaan. Aineistosta etsitään tutkimukselle oleelliset kohdat ja ne otetaan muistiin. Tutkimuksen kannalta epäoleelliset kohdat jätetään tietoisesti valitsematta. Tämän jälkeen valituiksi jääneestä osiosta teemoitellaan aineisto omiin alaluokkiinsa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tutkimuksen kannalta relevantista osiosta muodostetaan samankaltaisten asioiden ympärille omat alaluokat.

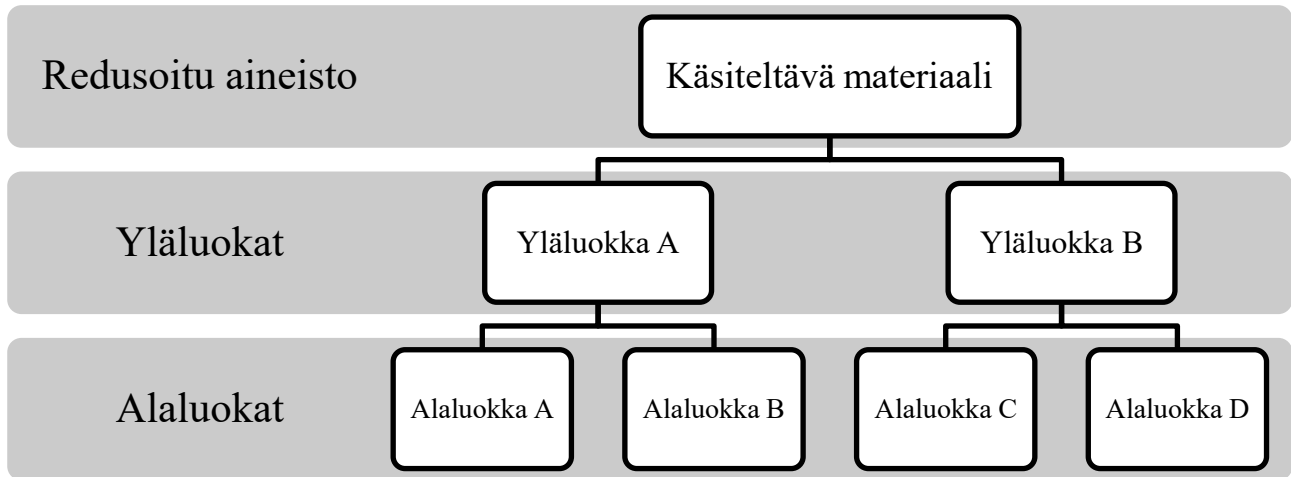
Sisällönanalyysi metodina perustuu kuitenkin Neuendorfin (2017) mukaan yleisesti ottaen lähtökohtaisesti siihen, että teoriaa pyritään testaamaan sisällönanalyysin avulla, jotta tuloksista voidaan saada tarpeeksi yleistäviä johtopäätöksiä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että sisällönanalyysiä varten tulee olla teoria olemassa, jotta voidaan nähdä, pitääkö teoria paikkansa. Sisällönanalyysin perustarkoituksena on kuitenkin pyrkiä löytämään kausaalisuhteita, joita on kuitenkin vaikea tai jopa mahdotonta löytää tai todistaa suoraan yhteiskuntatieteissä, jolloin tarkoituksena on pyrkiä löytämään tarpeeksi vahvoja viitteitä hyödyntäen teoriaa metodin taustalla ja ottaen huomioon sekä hyväksymään käytetyn metodin rajoitteet lopputuloksen kannalta.

Scheier (2012) esittelee, että pääsääntöisesti kvalitatiivinen sisällönanalyysi eli täten myös teoriasidonnainen sisällönanalyysi noudattaa seuraavaa kaavaa, jota myös Tuomen ja Sarajärven (2009) mallit tukevat:

1. Tutkimuskysymysten ja/tai hypoteesien valmisteleminen ja valitseminen.
2. Materiaalin eli aineiston valitseminen.
3. Aineiston tunnistaminen.
4. Aineiston jakaminen eli redusoiminen.
5. Redusoidun aineiston koeajot eli testaaminen.
6. Aineiston lopullinen jakaminen eli jäljelle jäävän käytettävän aineiston valitseminen sekä valitun aineiston uudelleentarkasteleminen.
7. Aineiston pääanalyysi.
8. Aineistosta saatavien tulosten tulkitseminen.

Redusoitu aineisto on käytännössä niin sanotusti käsiteltävä materiaali, joka jaetaan eri luokkiin. Kuvassa 3 olen hahmotellut, mitä tämä redusoitu aineisto tarkoittaa, kun se on luokiteltu. Tämä kuva on kuitenkin yksinkertaistus, sillä jokaisella luokalla ei tarvitse olla aina yhtä monta alaluokkaa tai alaluokkaa ylipäättään (Scheier 2012) mutta peruskaava noudattaa yleisesti kuvan kaltaista toimintamallia. Tutkimuksen kannalta epäoleelliset kohdat jätetään tietoisesti valitsematta eli redusoidun aineiston koeajojen jälkeen. Lopullisista valituiksi jääneestä osiosta teemoitellaan aineisto omiin alaluokkiinsa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tutkimuksen kannalta relevantista osiosta muodostetaan samankaltaisten asioiden ympärille omat alaluokat. Kun alaluokkia on luotu tarpeeksi, niin muodostetaan niiden hierarkkiselle ylätasolle yläluokkia, jotka ovat aina redusoitavassa yhteen isoon kokonaiskuvaan. Luokittelun tarkoituksena on Tuomen ja Sarajärven (2009) mukaan pyrkiä pilkkomaan käsiteltävä aihe ja materiaali siten, että siitä voidaan poimia esiin yksittäisiä

yksityiskohtia, jotka kuitenkin ovat redusoitavissa aina yleisempään teemaan asti ja päinvastoin. Tällä pyritään estämään, että käsiteltävä materiaali pysyy mahdollisimman relevanttina temaattisesti, jotta menetelmällisiin virhelähteisiin ei kaaduttaisi vain sen vuoksi, että valittu lopullinen aineisto olisi temaattisesti epäsoviva.



Kuva 3. Deduktiivisen sisällönanalyysin aineiston kokonaisrakenne teemoittelun jälkeen (Tuomi & Sarajärvi 2018, Savolainen 2021, mukailten).

4 TUTKIMUSALUEET JA TUTKIMUSAIHEET

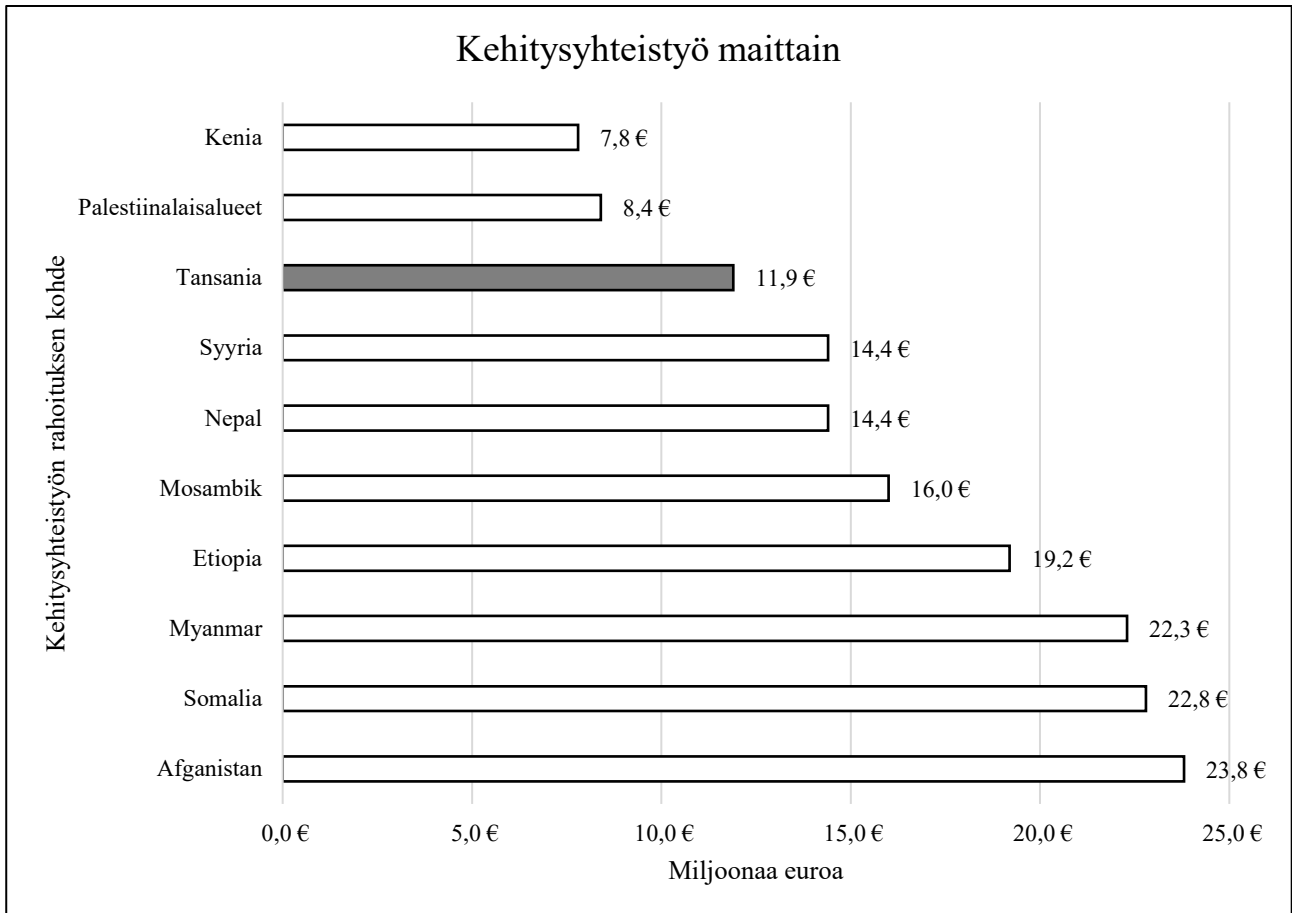
4.1 SUOMEN JA TANSANIAN VÄLINEN KEHITYSYHTEISTYÖ

Itä-Afrikassa sijaitseva Tansania (virallisesti Tansanian yhdistynyt tasavalta, engl. *United Republic of Tanzania*) on noin 56 miljoonan asukkaan (United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division 2019) valtio Intian valtameren rannikolla, jonka maailmanpankki luokittelee kuuluvan bruttokansantulon alempaan keskiluokkaan (World Bank, World Development Indicators 2021). Suomi ja Tansania sijaitsevat maantieteellisesti kaukana toisistaan (kuva 4) mutta se ei ole estänyt pitkää kehityspoliittista yhteistyötä näiden kahden valtion välillä. Tansania kuuluu valtioihin, jotka saavat kehitysapua ja Tansania on saanut kehitysapua lähes koko itsenäisyytensä ajan.



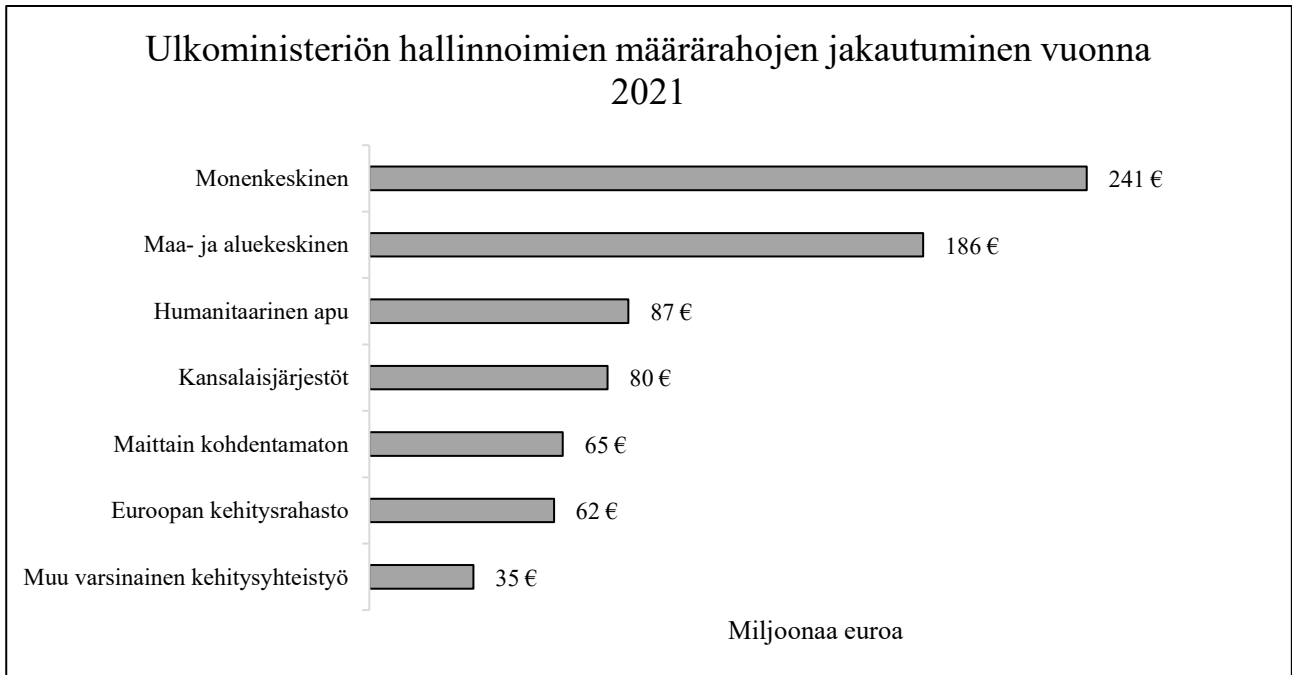
Kuva 4. Suomen ja Tansanian sijainti maapallolla.

Lamberg (2020) kirjoittaa, että Suomen kehityspoliittinen historia Tansaniassa ulottuu aina 1940-luvun lopulle, jolloin ensimmäiset suomalaiset lähetyssaarnaajat aloittivat toimintansa alueella vuonna 1948 keskittyen terveydenhuollon ja koulutuksen parantamiseen. Suomi aloitti virallisen kehitysapunsa Tansaniassa osallistumalla yhteispohjoismaiseen hankkeeseen vuonna 1962 (Lamberg 2020). Suomen Tansanian suurlähetystön mukaan (2021) Tansaniasta tuli Suomen kehitysyhteistyön ensimmäinen kahdenvälinen kehitysyhteistyökumppani. Suomen kehitysaputoimisto perustettiin Dar es Salaamiin vuonna 1968, ja myöhemmin se muutettiin suurlähetystöksi vuonna 1971. Suomi tunnusti Tanganjikan tasavallan itsenäisyyden 14. kesäkuuta 1965 (Ministry for Foreign Affairs of Finland 2012), Tansanian yhdistynyt tasavalta on Tanganjikan ulkopoliittinen seuraaja. Suomella ja Tansanialla on täten kehityspoliittisesti pitkä kahdenvälinen historia takanaan ja Tansania kuuluu edelleen Suomen tärkeimpien kehityspoliittisten kumppanien joukkoon ja tämä näkyy edelleen Suomen kehityspoliitikassa, sillä Suomi myöntää kehitysapua Tansaniaan miljoonia euroja vuosittain (kuva 5).

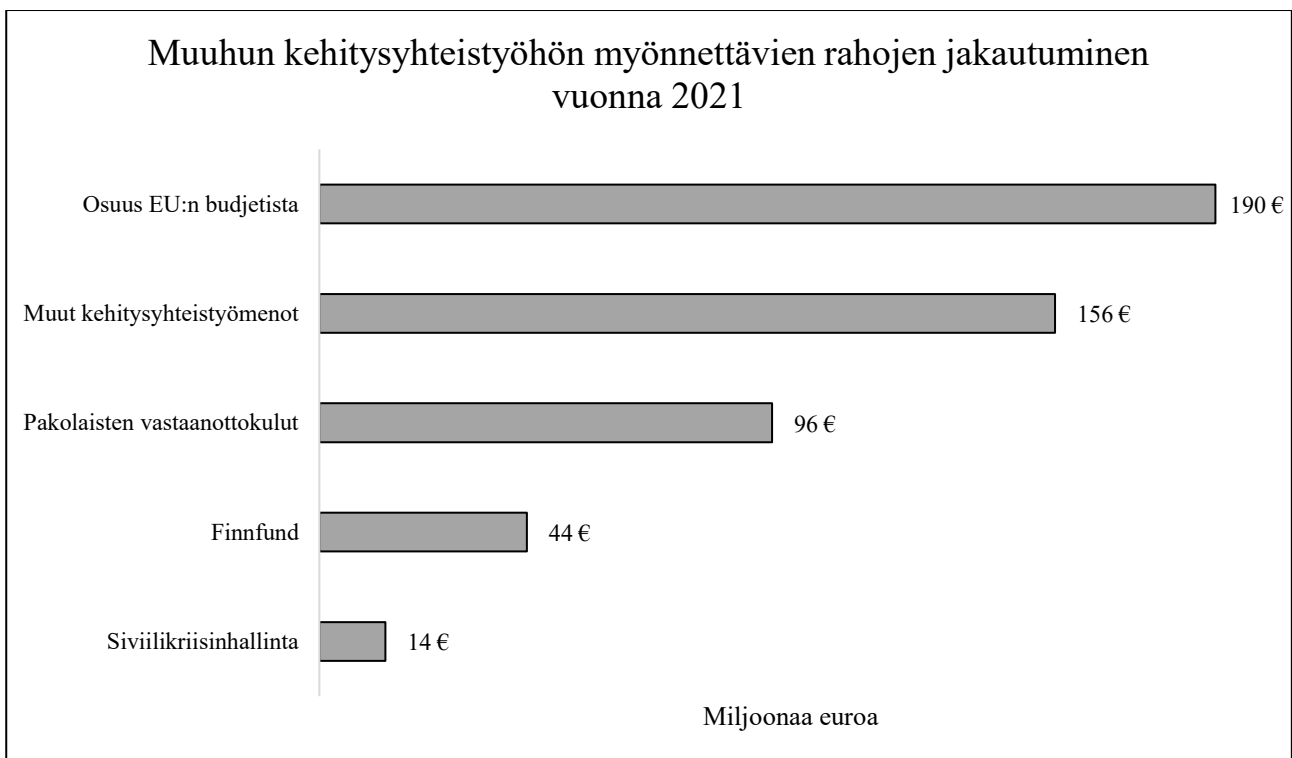


Kuva 5. Kymmenen maata, joihin Suomi suuntasi eniten kehitysyhteistyörahoitusta vuonna 2020 (ennakkotieto). Kaaviossa on laskettu yhteen hallitustenvälinen kehitysyhteistyö, monenkeskisten järjestöjen ja kansalaisjärjestöjen kautta kanavoitu rahoitus sekä Finnfundin tekemät investoinnit (Ulkoministeriö 2021b).

Vuonna 2021 Suomen valtion budjetin mukaiset kehitysyhteistyön määrärahat ovat kokonaisuudessaan 1 257 miljoonaa euroa. Ulkoministeriön hallinnoiman kehitysyhteistyön osuus on 756 miljoonaa euroa ja muuhun kehitysyhteistyöhön myönnettävä rahamäärä on 501 miljoonaa euroa (Ulkoministeriö 2021b). Määrärahat jaetaan kahteen kategoriaan: ulkoministeriön hallinnoimaan varsinaiseen kehitysyhteistyöhön (kuva 6) ja muuhun kehitysyhteistyöhön (kuva 7). Ulkoministeriön (2021b) hallinnoimilla varoilla tehdään esimerkiksi Suomen ja kumppanimaan välistä kahdenvälistä kehitysyhteistyötä, joka tarkoittaa oman tutkielmani kannalta Suomen ja Tansanian välistä kehitysyhteistyötä. Ulkoministeriön hallinnoimilla rahoilla on kuitenkin muitakin kohteita ja tarkoituksia, kuten YK:n, kehityspankkien ja suomalaisten kansalaisjärjestöjen työn avustaminen sekä humanitaarista avun tarjoaminen. Ulkoministeriö (2021b) kirjoittaa, että muuhun kehitysyhteistyöhön tilastoidaan pakolaisten vastaanottokuluja, kehitysyhteistyön osuus EU:n talousarviosta sekä muita kehitysavuksi laskettavia maksuja eri hallinnonaloilta.



Kuva 6. Ulkoministeriön hallinnoimien määrärahojen jakautuminen (Ulkoministeriö 2021b).



Kuva 7. Muuhun kehitysyhteistyöhön myönnettävien määrärahojen jakautuminen (Ulkoministeriö 2021b.)

4.2 SUOMEN KEHITYSYHTEISTYÖN PAINOPISTEET JA PERIAATTEET

Suomen ulkoministeriö erottelee kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön erillisiksi asioiksi. Ulkoministeriön (2021e) mukaan kehityspolitiikalla tarkoitetaan toimintaa, joka tähtää maailmanlaajuisesti köyhyyden vähentämiseen, perusoikeuksien toteutumiseen ja kestäväen kehityksen edistämiseen. Sitä on esimerkiksi Suomen vaikuttamistyö kansainvälisissä järjestöissä ja vuoropuhelu kehitysmaiden edustajien kanssa. Päävastuu Suomen kehityspolitiikasta on ulkoministeriöllä. Ulkoministeriö (2021e) kuitenkin huomauttaa, että useilla muillakin ministeriöillä on rooli kehityspolitiikassa, sillä kehitysmaihin vaikuttavat monet kansalliset, EU-tason sekä kansainvälisen yhteistyön päätökset muilla aloilla. Näitä ovat esimerkiksi turvallisuus-, kauppaa-, maatalous-, ympäristö- ja siirtolaispolitiikka. Johdonmukaisuus eri politiikka-alojen kesken kuuluu kehityspolitiikan keskeisiin periaatteisiin. Ulkoministeriö (2021e) kuitenkin erottaa kehitysyhteistyön omakseen kehityspolitiikasta, toisaalta painottaen ainoastaan, että kehitysyhteistyö on vain yksi keino toteuttaa kehityspolitiikkaa. Kehitysyhteistyö on käytännön yhteistyötä kehitysmaiden sekä muiden yhteistyökumppaneiden – kuten kansainvälisten järjestöjen ja kansalaisjärjestöjen – kanssa kehitystavoitteiden saavuttamiseksi. Suomen kehitysyhteistyön päätavoitteena on köyhyyden poistaminen ja eriarvoisuuden vähentäminen. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikessa toiminnassa otetaan huomioon läpileikkaavat tavoitteet, joita ovat sukupuolten tasa-arvo, yhdenvertaisuus, kiinnittäen huomiota erityisesti vammaisten ihmisten asemaan, ilmastokestävyyteen ja vähäpäästöiseen kehitykseen. Humanitaarisella avulla pelastetaan ihmishenkiä kriisien aikana ja välittömästi niiden jälkeen. Lisäksi tavoitteena on samalla lievittää kärsimystä ja inhimillistä hätää ihmisarvoa kunnioittaen. Ulkoministeriön (2021a) mukaan Suomen hallitusohjelman (2019-) kehityspoliittiset tavoitteet vahvistavat kehityspolitiikan pitkäaikaisen linjan. Hallitusohjelman pääviesti on, että Suomi haluaa olla kokoaan suurempi toimija ja vaikuttaja maailmalla. Kehitysyhteistyön, humanitaarisen avun ja kansainvälisen ilmatorahoituksen kautta Suomi on mukana ratkaisemassa merkittäviä globaaleja ongelmia ja kantaa vastuuta. Suomen ulkoministeriön mukaan kehityspolitiikka on keskeinen osa Suomen ihmisoikeus- ja arvoperustaista ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Jo pelkästään ulkoministeriön määrittelyssä kehityspolitiikka luetaan kiinteäksi osaksi ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Suomen osalta kehitysyhteistyön painopisteet ovat (Ulkoministeriö 2021e):

1. Naisten ja tyttöjen aseman ja oikeuksien vahvistaminen, erityisesti seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet.
2. Kehitysmaiden talouden perustan vahvistaminen ja työpaikkojen luominen, erityisesti innovaatiot sekä naisten rooli taloudessa ja naisyrityksiä.
3. Koulutus, toimivat yhteiskunnat ja demokratia, erityisesti laadukas koulutus, kehitysmaiden verojärjestelmien kehittäminen sekä demokratia- ja oikeusvaltiotuki.

4. Ilmastonmuutos ja luonnonvarat: erityisesti vahvistaen sopeutumistoimenpiteitä hillintätoimenpiteiden rinnalla; ruokaturva ja vesi; meteorologia ja katastrofiriskien ennalta ehkäisy sekä metsät ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen.

Kehitysyhteistyön painopisteiden lisäksi Suomella on olemassa kehityspoliittisia periaatteita, joilla pyritään pääsemään kestäviin tuloksiin kehitysyhteistyön osalta. Painopisteet voidaan nähdä muuttuvan osaltaan ajan ja paikan myötä, mutta kehityspolitiikan periaatteet edustavat pidempijaksoista arvopoliittikkaa Suomen osalta, yhtään vähättelettä painopisteiden merkitystä. Nämä Suomen kehityspolitiikan periaatteet ovat (Ulkoministeriö 2021e):

1. **Ihmisoikeudet:** Suomen kehityspolitiikan lähtökohtana on ajatus maailman jokaisen ihmisen oikeudesta hyvään elämään: elinkelpoiseen ympäristöön, koulutukseen, turvallisuuteen, terveyteen, toimeentuloon ja vaikutusmahdollisuuksiin. Ihmisoikeuksien kunnioitus ja niiden edistäminen on Suomen kehityspolitiikan ja -yhteistyön suunnittelua ja toteutusta ohjaava periaate. Tällä periaatteella pyritään siihen, että köyhimmätkin ihmiset tuntevat oikeutensa ja pystyvät toimimaan niiden puolesta.
2. **Avoimuus:** Tuloksellinen ja vastuullinen kehitysyhteistyö edellyttää avointa tiedon jakamista sekä avun antajilta että sen vastaanottajilta. Niin kehitysmaiden kuin avunantajamaiden kansalaisilla ja medialla on oikeus tietää, mihin ja miten julkisia varoja käytetään. Avoimuus vähentää rahoituksen väärinkäytön mahdollisuutta.
3. **Johdonmukaisuus:** Kehityspolitiikka ja -yhteistyö on vain yksi väline muutoksen aikaansaamisessa. Johdonmukaisuus eri politiikka-alojen kesken on olennaista, jotta syntyy edellytyksiä kehitysmaiden kestäväan kehitykseen. Vaikutukset kehitysmaihin tulee arvioida ja ottaa huomioon eri politiikka-alojen päätöksenteossa erityisesti EU-tasolla, eikä yksi politiikka-ala saa tehdä tyhjäksi toisen alan saavutuksia.
4. **Laatu ja kestävät tulokset:** Osana kansainvälistä avunantajayhteisöä ja yhdessä kumppanimaiden kanssa Suomi on sitoutunut parantamaan kehitysyhteistyön laatua. Yhteisesti sovitut periaatteet korostavat muun muassa avunantajien yhteistyötä, kumppanimaiden paikallisen osaamisen vahvistamista, toimintatapojen yhdenmukaistamista sekä avoimuutta ja molemminpuolista tilivelvollisuutta.
5. **Kumppanimaiden vastuu omasta kehityksestään:** Suomen kehitysyhteistyö perustuu kumppanimaiden määrittämiin kehitystarpeisiin sekä maiden omiin kehityssuunnitelmiin. Kestävien tulosten edellytyksenä on kumppanimaan omistajuus ja sitoutuminen kehitystavoitteiden saavuttamiseen

Suomen kehitysyhteistyön maantieteellinen painopiste on Afrikka, ja apua suunnataan erityisesti vähiten kehittyneisiin maihin. Ulkoministeriön (2021a) arvioiden mukaan vuonna 2030 yli puolet maailman köyhistä elää väkivallasta kärsivissä maissa. Hauraiden valtioiden kysymykset ovat jatkossakin tärkeitä kehityspolitiikassa osana Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Suomen kahdenväliset kumppanimaat ovat Etiopia, Somalia, Kenia, *Tansania*, Sambia ja Mosambik sekä Afganistan, Nepal ja Myanmar. Suomi tukee kahdenvälisesti myös Ukrainaa, Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan maita, Palestiinalaisalueita, Eritreaa, Keski-Aasian maita ja Vietnamia.

Euroopan unioni ja sen jäsenmaat ovat maailman suurin kehitys- ja humanitaarisen avun antaja. Ulkoministeriön (2021a) mukaan Suomi jatkaa vahvaa ja johdonmukaista vaikuttamista EU:n kehityspolitiikassa ja EU-instituutioissa kehityspoliittisten painopisteiden mukaisesti. Suomen ulkoministeriön harjoittama kehityspolitiikka on keskeinen osa EU:n ulkosuhteita ja EU:n roolia globaalina toimijana. Suomen ulkopolitiikan painotusten mukaisesti monenkeskisen yhteistyön rooli korostuu, sillä monenkeskiseen järjestelmään kohdistuu paljon haasteita. Suurimpia monenkeskisiä kumppaneita ovat YK:n väestörahoisto UNFPA, tasa-arvojärjestö UN Women, Maailmanpankki, Afrikan kehityspankki, Vihreä ilmastorahasto GCF ja YK:n lastenjärjestö UNICEF. Ulkoministeriön (2021a) mukaan kansalaisjärjestöillä ja yksityisen sektorin toimijoilla on keskeinen rooli kehityspolitiikan tavoitteiden saavuttamisessa. Suomi toimii kehityspolitiikassaan niin, että kansalaisyhteiskunnan tila ja toimintaedellytykset vahvistuvat. Kestävän kehityksen ja ilmastopoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi on välttämätöntä saada mukaan yksityisiä investointeja, teknologiaa ja innovaatioita. Suomen kehitysyhteistyössä on käytössä yksityissektorin kumppanuuksiin perustuvia ohjelmia ja rahoitusmuotoja.

Ulkoministeriö painottaakin Tansanian maastrategiassaan (Ministry of Foreign Affairs 2021b), että Suomen ja Tansanian välillä on ollut pitkä ja katkeamaton ulkopoliittinen suhde. Tätä ulkopoliittista suhdetta Suomi haluaa jatkaa etenkin yhteistyössä muiden Pohjoismaiden kanssa, Euroopan unionin kanssa sekä muiden samanmielisten valtioiden kanssa. Arvopohjainen politiikka tulee olemaan Suomen ja Tansanian välisten suhteiden keskiössä, joiden vaalimisessa kuitenkin Suomi nojaa kansainväliseen yhteisöön ja monikeskeiseen yhteistyöhön Tansaniassa. Tästä kertoo osittain ulkoministeriön asettamat Suomen strategiset tavoitteet (Ministry of Foreign Affairs 2021b).

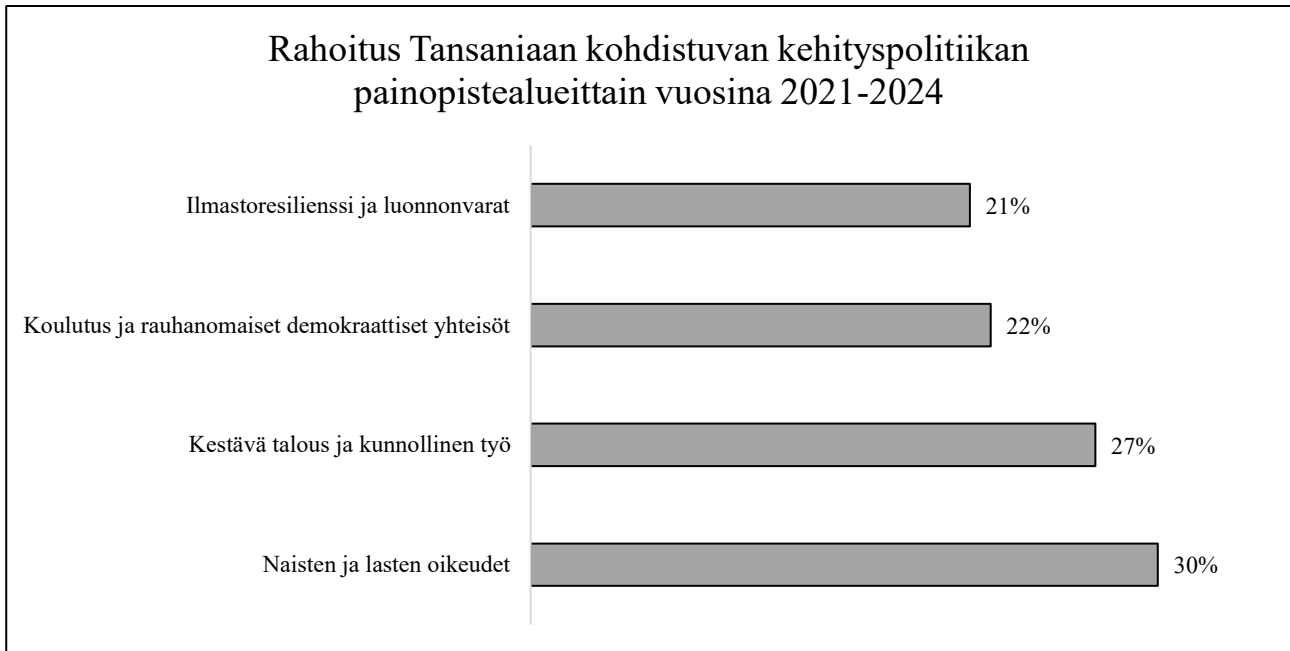
Ulkoministeriön sivuilla kerrotaan (2021d) Tansaniasta seuraavasti:

”Tansania on perinteisesti ollut vakaa ja demokratiaan pyrkivä maa. Maan talous on kasvanut nopeasti 2000-luvulla, ja kasvu on vähentänyt köyhyyttä. Viime vuosina yhä useammat tansanialaiset ovat päässeet hyötymään muun muassa maksuttomasta koulutuksesta ja laajentuneesta sähköverkosta.

Edistysaskelista huolimatta noin neljäsosa tansanialaista elää yhä kansallisen köyhyysrajan alapuolella. Maan demokratiakehitys on hidastunut, kun kansalaisyhteiskunnan, opposition, median, parlamentin ja oikeuslaitoksen asemaa on heikennetty. Nopea väestönkasvu, heikko ilmastokestävyys ja sukupuolten välinen epätasa-arvo luovat esteitä pitkän aikavälin kehitykselle.

Suomella ja Tansanialla on pitkäaikaiset suhteet, jotka ovat painottuneet pääasiassa kehitysyhteistyöhön. Suomi on tukenut Tansaniaa 1970-luvulta lähtien muun muassa metsätalouden, ympäristöalan, opetusalan ja hyvän hallinnon kehittämisessä. Perinteisen kehitysyhteistyön rinnalle on noussut yksityisen sektorin, oppilaitosten ja kansalaisyhteiskunnan harjoittamaa yhteistyötä. Suomen kokonaisvaltaisen toiminnan tavoitteita Tansaniassa kuvataan maastrategiassa ja kehitysyhteistyöhön keskittyvässä maaohjelmassa. Vuosina 2021–2024 voimassa olevan maastrategian päätavoitteita ovat demokratian, ihmisoikeuksien ja tasa-arvon vahvistaminen, vakauden ja kestävän kehityksen edistäminen, metsään liittyvien elinkeinojen ja ilmastokestävyys tukeminen, osallistavan ja kestävän talouskasvun vauhdittaminen sekä työpaikkojen luominen.”

Suomen kahdenvälinen yhteistyö Tansaniassa suuntautuu vuosina 2021–2024 pääasiassa aktiivisen kansalaisuuden edistämiseen sekä metsään liittyvien elinkeinojen ja ilmastokestävyys tukemiseen. Suomen tuki Tansanialle vuosina 2021–2024 on 56 miljoonaa euroa (Ministry of Foreign Affairs 2021a; Ulkoministeriö 2021b). Rahoitus jakautuu ulkoministeriön Tansanian maastrategiassa siten, että jokaiselle neljälle vuodelle budjetin on laskettu olevan 14 miljoonaa euroa per vuosi. Suomen kehitysyhteistyön maaohjelman kohdealueiden mukaan budjetti keskittyy kahteen eri osa-alueeseen eli inklusiiviseen kansalaisaktiivisuuteen ja ympäristötoimintaan. Näiden osa-alueiden osalta määrärahat on jaettu lähes tasan, jossa ympäristötoiminta saa 52 % määrärahoista ja inklusiivinen kansalaisaktiivisuustoiminta 48 % määrärahoista. Määrärahojen tarkempi jakaminen on toteutettu siten, että naisten ja tyttöjen oikeuksille on jaettu 30 % määrärahoista, koulutukselle ja rauhalliselle demokraattiselle yhteiskunnalle 22 % määrärahoista, ilmastoiresilienssille sekä luonnonvaroille 21 % määrärahoista ja viimeiseksi kestäväälle taloudelle ja tyydyttävälle työlle 27 % määrärahoista (kuva 8).



Kuva 8. Rahoitus Tansaniaan kohdistuvan kehityspolitiikan painopistealueittain vuosina 2021–2024 (Ministry of Foreign Affairs 2021a, Savolainen 2021, mukaillen).

5 TULOKSET

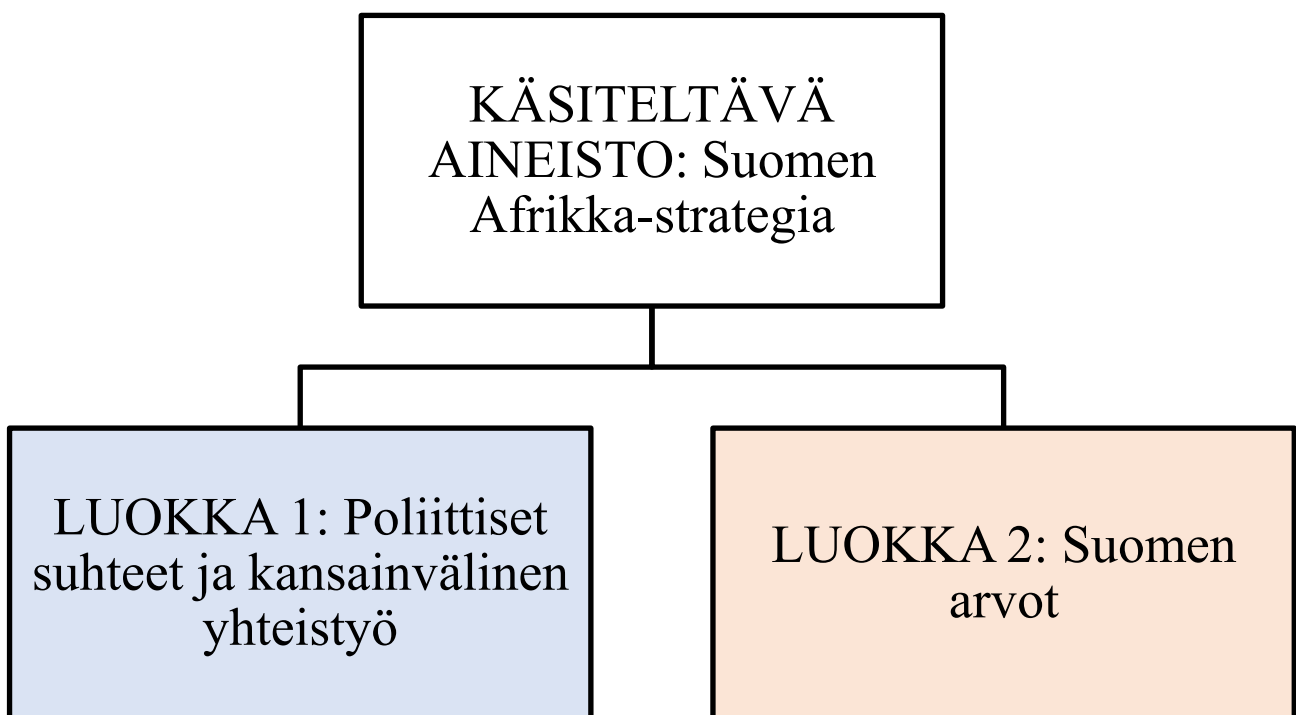
5.1 SUOMEN AFRIKKA-STRATEGIA

Suomen Afrikka-strategia on Suomen ulkoministeriön laatima strategia. Valtioneuvosto hyväksyi Suomen Afrikka-strategian 18.3.2021. Suomen ulkoministeriön mukaan (Ulkoministeriö 2021c) strategian avulla monipuolistetaan ja syvennetään Suomen suhteita Afrikan maihin, Afrikan unioniin (AU) ja alueellisiin järjestöihin, keskittyen erityisesti poliittisiin ja taloudellisiin suhteisiin. Ulkoministeriö kertoo sivuillaan (Ulkoministeriö 2021c), että Afrikka-strategian näkökulma ja tavoitteenasettelu ovat uudenlaiset. Strategia ei niinkään keskity Afrikan kehittämiseen tai kehitysyhteistyöhön, vaan Suomen ja Afrikan maiden suhteiden kehittämiseen. Siinä painotetaan molempia hyödyttävien poliittisten ja kaupallistaloudellisten suhteiden vahvistamista. ”Strategian tavoitteena on vahvistaa poliittista yhteistyötä muun muassa yhteyksiä ja näkemystenvaihtoa lisäämällä. Myös Suomen diplomaattista ja kaupallista läsnäoloa Afrikan maissa vahvistetaan eri keinoin. Pyrimme tiivistämään yhteistyötä myös globaaleissa kysymyksissä”, ministeri Haavisto kirjoittaa.

Olen ottanut tämän julkaisun osaksi aineistoani ja redusointien jälkeen totesin, että julkaisu lähes sellaisenaan sopii tutkielmani aineistoksi, vaikkakin se ei temaattisesti kosketa juuri Suomen ja Tansanian välistä kehityspoliittista toimintaa mutta se sopii kattoteemana omaan tutkielmaani hyvin. Julkaisu koostuu

kahdeksasta eri osasta, joista ensimmäinen osa on esipuhe ja loput osat ovat julkaisun omassa numeroidussa järjestyksessä: 1. Johdanto, 2. Poliittiset suhteet ja yhteistyö, 3. Yhteistyö rauhan ja turvallisuuden edistämiseksi, 4. Kauppa ja investoinnit sekä työpaikkoja luova vihreä talouskasvu, 5. Euroopan unionin suhteet Afrikan maihin, Afrikan unioniin ja alueellisiin järjestöihin, 6. Ihmisten ja yhteisöjen väliset suhteet sekä 7. Tavoitteet, toimeenpano ja resurssit. Kaksi viimeistä osiota olen jättänyt pois redusoinnin jälkeen, sillä olen todennut, että ne eivät sovi aineistokseni.

Redusoinnin jälkeen päädyin jakamaan aineiston tässä julkaisussa seuraavasti (kuva 9), jossa ylimmäksi on merkattu käsiteltävä aineisto (valkoinen) ja sen alapuolella luokat. Luokkia on kaksi. Luokka 1 (sininen) on poliittiset suhteet ja kansainvälinen yhteistyö ja luokka 2 (oranssi) on Suomen arvot.



Kuva 9. Suomen Afrikka-strategia -julkaisun redusointi ja luokittelu.

Luokka 1 – Poliittiset suhteet ja kansainvälinen yhteistyö (Ulkoministeriö 2021c: 2, 5-14): Strategiassa pyritään korostamaan Afrikan merkitystä Euroopalle muun muassa siten, että Afrikan mielikuvaa pyritään rakentamaan uudelleen tai päivittämään, jotta mielikuvien avulla voitaisiin vahvistaa osaltaan Afrikan merkitystä Euroopalle. Strategiassa Suomi pyrkii olemaan aktiivinen osa mielikuvan rakentamisessa ja uudistamisessa, koska mitä todennäköisemmin tästä uudistuneesta mielikuvasta on myös hyötyä Suomelle. Suomi haluaa rakentaa uutta mielikuvaa Afrikasta, koska Suomella on intressejä Afrikassa ja uudistunut mielikuva Afrikasta saattaa helpottaa näiden intressien saavuttamista.

Suomi pyrkii pois puhtaasta kehityspoliittisesta ajattelusta, varsinkin vanhemmasta käsityksestä, jossa kehityspoliittikka nähtiin ainoastaan suorana taloudellisena ja materiaalisena apusuhteena. Suomi viestittää

tässä, että se haluaa syvemmän ja aktiivisemmän roolin Afrikan kanssa – joka tarkoittaa myös muutosta niin toiminnassa kuin mielikuvan rakentamisessa. Luultavasti Suomen intressinä on pyrkiä sitomaan yhä syvempiä suhteita Afrikkaan, jotta tulevaisuudessa siteet perustuisivat muullekin yhteistyölle pelkän kehitysyhteistyön sijasta.

Afrikan suhteiden kehittäminen otetaan kilpailuasetelman kautta. Suomen intresseissä tässä voidaan nähdä olevan, että Suomen on tärkeää pyrkiä luomaan vahvempia ja monipuolisempia siteitä Afrikkaan, varsinkin siten, että pyritään toimimaan aloilla, joissa Suomella on erityisesti annettavaa tai saatavaa. Kilpailuasetelma voidaan nähdä olevan osa laajempaa geopoliittista tilannetta, jossa Afrikan valtioiden vaikutusvallasta kilpaillaan länsimaiden ja niin sanotusti nousevan maailman kesken. Nousevalla maailmalla viitataan yleisimmin vain löyhästi joukkoon valtioita, jotka eivät toimi kovinkaan syvässä yhteistyössä länsimaiden kanssa ja ne eivät allekirjoita länsimaissa yleisesti hyväksytyjä arvoja.

Esipuheessa Suomen ulkoministeri Pekka Haavisto kirjoittaa, että Afrikka on tärkeässä ja ratkaisevassa roolissa, sillä ihmiskunnan kohtaamat isot yhteiset haasteet ilmastonmuutoksesta terveysturvallisuuteen ratkaistaan vain poliittista yhteistyötä tiivistämällä. Vaikkakin Haavisto kirjoittaa, että globaalit ongelmat vaativat globaaleja vastauksia, hän kuitenkin tuo ilmi kilpailuasetelman – jonka takia argumentoin, että suomessa nähdään, että globaalit ongelmat vaativat globaaleja ratkaisuja mutta niiden saavuttaminen on Suomen kannalta parempi, jos ne voidaan toteuttaa sellaisella arvopoliitiikalla, jota Suomen arvot edustavat.

Strategian mukaan Afrikka on muuttunut, tosin tässä käytetään hieman epämääräistä ”viime vuosina” - tyyppistä lausetta, jonka tarkoitus ei liene niinkään pyrkiä asettamaan rajapyykkiä siihen, että milloin muutos on tapahtunut tai että minä aikaskaalana muutos on tapahtunut – pääsääntöisen tarkoituksen tässä on Afrikan mielikuvan uudelleenrakentaminen. Mielikuvan uudelleenrakentamisella viitataan An ym. (2020) määritelmään geopoliittisen mielikuvan rakentumisesta, jossa mielikuva tarkentuu, mikäli yhteydet ovat laajemmat ja syvemmät. An ym. (2020) ymmärtää, että geopoliittinen mielikuva on yleensä sumeampi, epämääräisempi ja perustuu vanhentuneisiin mieltymyksiin, mikäli toimijaan tai alueeseen on löyhät poliittiset, taloudelliset ja kulttuuriset siteet. Afrikan roolin on kasvanut ja tällöin ei ole yllättävää, että mielikuva Afrikasta muuttuu. Suomen kannalta on kuitenkin merkityksellistä huomata, että mielikuvaa pyritään rakentamaan, koska nähdään, että mielikuvan rakentamiselle on tarvetta ja, että geopoliittisen mielikuvan rakentaminen Afrikasta on Suomen intresseissä.

Strategiassa lähestytään Afrikan geopoliittista mielikuvaa osittain kilpailuasetelmallisesti, jossa etenkin länsimaiden ulkopuolisten valtioiden roolia halutaan korostaa. Tällä pyritään muodostamaan mielikuvaa Afrikasta, jossa geopoliittista kilpailuasetelmaa ollaan havaittavissa mutta on hyvä huomioda, että näiden muiden valtioiden toiminnasta ei kirjoiteta suoranaisesti negatiiviseen sävyyn Suomen tai Afrikan kannalta.

Suomi haluaa syventää ja monipuolistaa suhteitaan Afrikkaan, sen maihin ja sen omiin valtiollisiin organisaatioihin. Tämä on johdatusta edellisistä maininnoista, jossa on pyritty uudistamaan tai rakentamaan uudelleen mielikuvaa Afrikasta ja täten myös Afrikan tärkeän ja suoran roolin vuoksi halutaan panostaa poliittisiin ja taloudellisiin suhteisiin.

Suomi painottaa multilateraalista yhteistyötä ja toimintamallia. Argumentoin, että näin halutaan painottaa, koska Suomi voi saada enemmän irti omasta painoarvostaan, mikäli se toimii yhdessä muiden samanmielisten valtioiden kanssa – Suomi tuskin pystyy pääsemään yhtä tehokkaaseen lopputulokseen ilman multilateraalista yhteistyötä. Toiseksi Suomen ulkopoliittisiin arvoihin kuuluu sääntöpohjaisen kansainvälisen politiikan vahvistaminen, joka olettaa, että kansainvälisiä asioita hoidetaan yhdessä multilateraalilla alustalla eikä vain ainoastaan bilateraalisesti.

Argumentoin, että strategiassa tuodaan kilpailuasetelmaa vahvemmin esiin, koska strategiassa väitetään, että kilpailu Afrikan maiden kumppanuuksista on kiihtynyt. Suomi kenties pyrkii vahvistamaan mielikuvaa, jossa Suomen täytyy myös vahvistaa siteitään Afrikkaan, jotta voidaan varmistaa Suomen ajamien ulkopoliittisten arvojen vahvistamista.

Strategiassa kirjoitetaan, että tapahtumat Afrikassa linkittyvät ja vaikuttavat suoraan Eurooppaan ja täten myös Suomeen. Suomi haluaa vakuuttaa oman toimintaperiaatteensa osittain siten, että se pyrkii muodostamaan kuvaa tilanteesta, jossa molemminpuolinen hyöty korostuu myös turvallisuusaspektissa. Suomen ulkopoliittikan arvolinjaukset nousevat myös rauhan ja turvallisuuden kokonaisuudessa esiin. Afrikan rauhan ja turvallisuuden rakentaminen pyritään sitomaan suoraan Suomen ajamiin arvoihin. Tässä Suomi näkee, että Afrikan taloudellisyhteiskunnallisten ongelmien ratkaisu vaatii ratkaisuja, joissa Suomen ajamat arvot toteutuvat.

Luokka 2 – Suomen arvot (Ulkoministeriö 2021c: 3-5): Suomi painottaa sen ulkopoliittisia arvoja. Suomi haluaa painottaa pehmeitä arvojaan sillä Suomelle sen allekirjoittamien pehmeiden arvojen ajaminen kansainvälisessä politiikassa, on myös Suomen etu. Nyen ja Welchin (2017) käsitys pehmeiden arvojen ajamisesta kansainvälisessä politiikassa pyrkii selittämään, että jopa humanitääriset ja altruistiset syyt sekä kansainvälinen solidaarisuus ja egalitarismi (Brech & Potrafke 2014, Bilzen 2015: 22–26, Janus ym. 2015: 156, Pauselli 2020) voidaan nähdä valtiollisina intresseinä ja näitä intressejä voidaan ajaa Suomen esimerkissä myös itsekkäistä syistä johtuen.

Kehityspolitiikkaa ja -yhteistyön roolia ei haluta väheksyä, vaikka kehityspolitiikasta ei suoranaisesti olla kirjoitettu paljoa tässä strategiassa, vaan Suomi pyrkii säilyttämään kehityspolitiikan ja -yhteistyön keskeisenä välineenä Afrikassa. Kehityspolitiikkaa tarvitaan yhä jatkossa ja osittain myös tunnustus siitä, että lähtökohtaisesti Afrikan maiden rooli varsinkaan taloudellisessa mielessä ei ole kovin vahva, jolloin keino

ylläpitää suhteita Afrikan maihin ja keino pyrkiä edistämään taloudellisia siteitä jatkossa on kehityspolitiikka ja -yhteistyö.

Suomi haluaa painottaa Afrikan valtioiden roolia kansainvälisessä sekä alueellisessa politiikassa. Suomi huomio, että sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän kehittämässä Afrikan mailla on merkitystä. Suomi tuo omien arvojensa kannalta tärkeää sääntöpohjaista kansainvälistä politiikkaa, jossa Afrikan maat allekirjoittavat nämä samat arvot. Tällöin Suomi voi vakuutella, että sen ajamat pehmeät arvot ovat myös arvoja, joita halutaan Afrikassa myös kehittää.

Suomen intressit Afrikassa rauhan ja turvallisuuden osalta pohjautuu mukaan: A) Suomen allekirjoittamiin arvopoliittisiin valintoihin ja näiden edes ajamiseen ja B) Suomen ja Euroopan suoran turvallisuuden varmistamiseen ja vahvistamiseen. Kaksi erilaista motiivia, joista A pohjautuu enemmän ideologiseen syyhyn, jossa tarkoituksena on pyrkiä ajamaan pehmeitä arvoja pehmeillä keinoilla, kun taas B pohjautuu enemmän perinteisiin geopolitiikkaan, jossa hahmotetaan alueiden merkitys niiden turvallisuusaspektissa. Suomessa nähdään Afrikassa taloudellisia mahdollisuuksia tiedostaen, ettei se kuitenkaan ole helppo markkina-alue. Strategiassa kirjoitetaan yleisesti Afrikan ja Suomen taloudellisista kehityksistä siten, että painotetaan mahdollisuuksia ja potentiaalia. Tässä taustalla vaikuttaa Suomen ja Afrikan taloudellisen merkityksen vähäisyys, jolloin Afrikasta yleensä puhutaan taloudellisessa mielessä hyvin usein potentiaalisessa mielessä.

Strategiassa on omistettu oma osio, jossa paneudutaan tarkemmin Euroopan unionin Afrikka suhteisiin. Pääasiallisesti Suomi tuo esiin EU:ta ja EU:n kanssa toimimista, koska Suomen etuna on toimia osana laajempaa saman mielisten maiden rintamaa. Monessa mielessä EU:n roolia ja EU:n tehtävää pyritään vakuuttamaan samoilla teemoilla ja keinoilla kuin Suomenkin kohdalla. Näkyvää on myös se, että EU:n tilanne Afrikassa nähdään suuremmin geopolittisen kilpailuasetelman kautta. Strategiassa jopa vaaditaan EU:lta suorempaa ja selkeämpää linjaa, argumentoin, että tässä on taustalla Suomen omat intressit mutta näitä intressejä Suomi kykenee tehokkaammin saavuttamaan osana eurooppalaista multilateraalista kehystä.

5.2 COUNTRY PROGRAMME FOR DEVELOPMENT COOPERATION TANZANIA 2021–2024

Ulkoministeriön julkaisemassa Suomen kehitysyhteistyön maaohjelma Tansaniassa eli ”*Country programme for development cooperation*” (Ministry of Foreign Affairs 2021a) ilmaistaan, että kehitysyhteistyön maaohjelma keskittyy kahteen teemaan, inklusiiviseen kansalaisaktiivisuuteen ja metsästrategiaan sekä ilmastoresilienssiin. Erityisesti ensimmäiseen mainittuun ilmiöön liittyy vahvasti tasa-arvon edistämiseen kaikilla kehitysyhteistyön osa-alueilla. Ulkoministeriö (Ministry of Foreign Affairs 2021a) ilmoittaaakin huolensa siitä, että kehitys Tansaniassa tasa-arvon ja kansalaisoikeuksien kannalta ei ole ollut positiivista viime

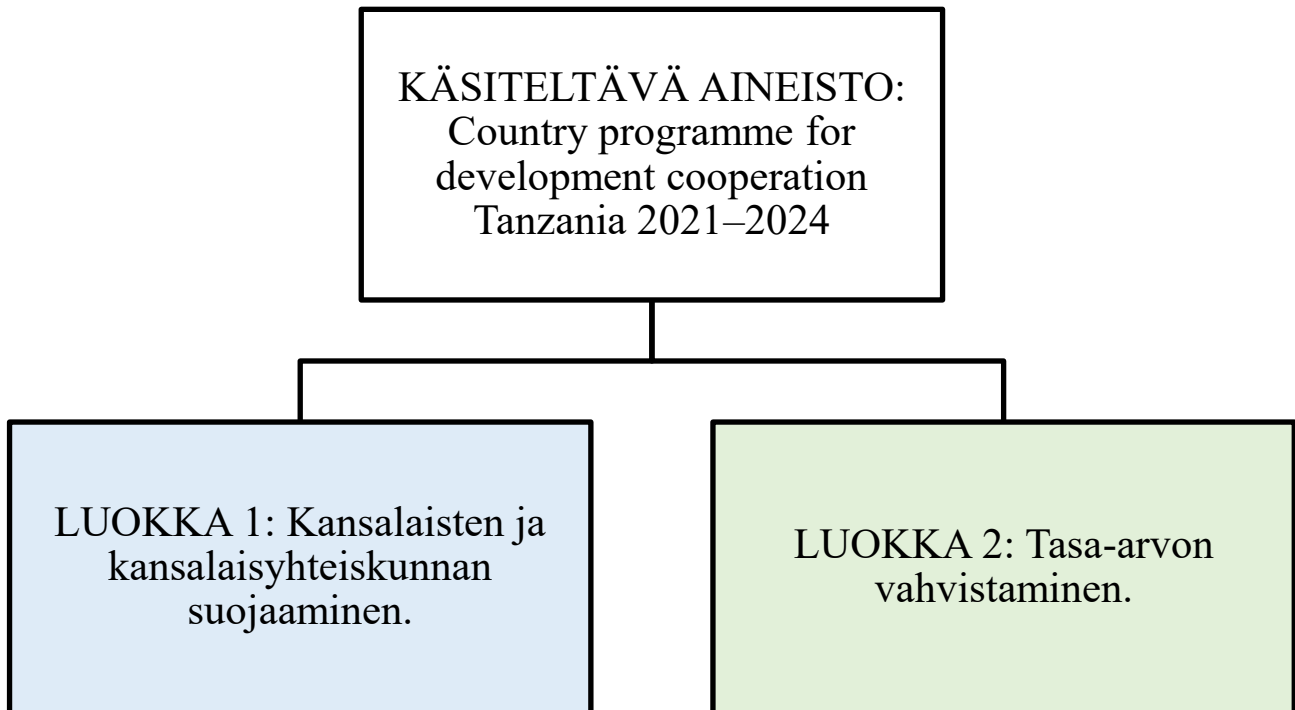
vuosien aikana, jolloin tasa-arvoinen ja turvattu oikeus politiikan harjoittamiseen on vaarantunut. Kaikki kehitys ei ole ollut negatiivista, sillä myös edistystä on tapahtunut etenkin sukupuolten välisessä tasa-arvossa. Kuitenkin kehitysyhteistyön maaohjelmassa kerrotaan, että Suomen strateginen tavoite Tansaniassa perustuu Suomen kehityspolitiikan painopisteisiin ja periaatteisiin, etenkin tasa-arvon kehityksen, ihmisoikeuksien ja demokratian osalta.

Ulkoministeriön (2021d) sivuilla lukee:

”Suomen kokonaisvaltaisen toiminnan tavoitteita Tansaniassa kuvataan -- kehitysyhteistyöhön keskittyvässä maaohjelmassa. Vuosina 2021–2024 voimassa olevan maastrategian päätavoitteita ovat demokratian, ihmisoikeuksien ja tasa-arvon vahvistaminen, vakauden ja kestävän kehityksen edistäminen, metsään liittyvien elinkeinojen ja ilmastokestävyyden tukeminen, osallistavan ja kestävän talouskasvun vauhdittaminen sekä työpaikkojen luominen.”

Maaohjelma keskittyy asettamaan Suomelle toiminnan raamit ja pyrkii selostamaan Suomen kahden tärkeimmän päätavoitteen saavuttamista.

Redusoinnin jälkeen päädyin jakamaan aineiston tässä julkaisussa seuraavasti (kuva 10), jossa ylimmäksi on merkattu käsiteltävä aineisto (valkoinen) ja käsiteltävän aineiston alapuolella luokat. Luokkia on kaksi. Luokka 1 (sinisellä) on kansalaisten ja kansalaisyhteiskunnan suojaaminen sekä luokka 2 (vihreällä) on tasa-arvon vahvistaminen.



Kuva 10. Country programme for development cooperation Tanzania 2021–2024 -julkaisun redusointi ja luokittelu.

Maaohjelma keskittyy kahteen päätavoitteeseen ja niiden alatavoitteiden saavuttamisen suunnitelmiin sekä koko maaohjelman tavoitteiden tarkkailuun sekä evaluointiin. Osallistuminen ja eräät muut hallintoon liittyvät keskeiset kysymykset, kuten vastuuvollisuus ja avoimuus, ovat kuitenkin vähentyneet Tansaniassa viime vuosina. Uhkaukset kansalaisyhteiskuntaa ja poliittisia oikeuksia vastaan ovat yleisempiä kuin ennen. Jotkut naisten oikeuksiin ja sukupuolten tasa-arvoon liittyvät näkökohdat ovat parantuneet, mutta monet sukupuolten tasa-arvoon liittyvät haasteet jatkuvat.

Julkaisun redusoitu aineisto käsittää ensimmäisen päätavoitteen eli vapaasti suomennettuna inklusiivisen kansalaisyhteiskunnan rakentamisen (engl. *Inclusive development through active citizenship*) (Ministry for Foreign Affairs of Finland 2021: 6–11). Julkaisussa kerrotaan, että Suomen strateginen tavoite Tansaniassa on edistää demokratiaa, ihmisoikeuksia ja sukupuolten tasa-arvoa sekä tukea kauppaa mahdollistavaa liiketoimintaympäristöä. Ihmisoikeudet ja demokraattisen osallistumisen, vastuuvollisuuden, avoimuuden ja sukupuolten tasa-arvon periaatteet ovat Suomen kehityspolitiikan perusarvoja – erityisesti Suomen kehityspolitiikan painopisteet 1 ja 3 (Ulkoministeriö 2021e).

Luokka 1 – kansalaisten ja kansalaisyhteiskunnan suojaaminen (Ministry for Foreign Affairs of Finland 2021: 7): Kansalaisyhteiskuntaa halutaan vahvistaa ja parantaa Tansaniassa koska Suomen kehityspolitiikan painopisteisiin kuuluvat toimivat yhteiskunnat ja demokratia. Suomi näkee, että kansalaisyhteiskunnan ahdistaminen ja murentuminen ovat ristiriidassa Suomen omien arvopoliittisten näkemysten kanssa. Suomen tuki keskittyy Tansanian kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden valmiuksien vahvistamiseen ja niiden

kykyyn toimia kehityksen tarkkailijoina ja puolustaa avointa julkista tilaa ja oikeusvaltioperiaatetta. Suomen mukaan on äärimmäisen tärkeää, että ihmisoikeuksien puolesta puhuvia ihmisiä suojellaan – jotta he voivat jatkaa puolustamistaan omien oikeuksiensa puolesta ja myös luoda ilmapiirin, jossa ihmiset uskaltavat puhua. Ulkoministeriön mukaan on olemassa vaara, että ihmisoikeustoimijoita valvotaan entistä tiukemmin ja että viranomaiset rajoittavat ulkomaista tukea. Tätä vaaraa Suomi haluaa lieventää parantamalla ja tukemalla paikallisia toimijoita.

Luokka 2 – tasa-arvon vahvistaminen (Ministry for Foreign Affairs of Finland 2021: 8–10): Vuoden 2020 Tansanian parlamenttivaaleissa valittujen naiskansanedustajien määrä väheni. Suomi näkee, että naisten rooliin johtajina liittyvät oletukset ovat kuitenkin edelleen ajankohtaisia; jos naisjohtajia on enemmän, sukupuolten tasa-arvo otetaan paremmin huomioon kansallisissa kehitysprosesseissa ja naisten oikeudet toteutuvat yhä paremmin. Suomen oletuksena on, että tasa-arvoa tukevia oikeudellisia ja poliittisia puitteita noudatetaan ja että vastuunkantajat panevat ne täytäntöön ja että ne tarjoavat naisille tasapuolisemmat toimintaedellytykset. Naisten mahdollisuuksia osallistua johtotehtäviin edistetään luomalla suotuisa lainsäädäntöympäristö ja lisäämällä tietoisuutta yhteisön tasolla.

Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva väkivalta on yksi sukupuolten tasa-arvon pullonkaloista Tansaniassa. Naiset voivat osallistua täysipainoisemmin yhteiskunnan toimintaan, esimerkiksi johtajuuteen ja kehitysprosesseihin, jos he elävät vapaina väkivallasta. Julkaisun mukaan Suomi tukee Tansanian kansallisen toimintasuunnitelman täytäntöönpanoa naisiin ja lapsiin kohdistuvan väkivallan lopettamiseksi, vahvistaa seksuaaliseen ja sukupuoleen perustuvaan väkivaltaan liittyvien palvelujen tarjontaa, tukee valmiuksien kehittämistä, tietoisuuden lisäämistä, viestintää ja eri sidosryhmien välistä koordinoitua.

Tasa-arvokäsitystä halutaan vahvistaa ja parantaa Tansaniassa koska Suomen kehityspolitiikan painopisteisiin kuuluvat muun muassa naisten ja tyttöjen aseman ja oikeuksien vahvistaminen, erityisesti seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet. Myös Suomen kehityspoliittisiin periaatteiden yksi kulmakivistä on ihmisoikeudet. Suomi näkee, että tasa-arvon heikkeneminen tai tasa-arvokehityksen jämähtäminen ovat ristiriidassa Suomen arvointressien kanssa.

Suomi näkee tässä kehitysyhteistyön maaohjelmassa, että Tansaniassa on ongelmakohtia kehityksen kannalta ja näihin ongelmiin Suomen kannattaa puuttua, koska ongelmien ratkaiseminen palvelee myös Suomen intressejä. Suomi kuitenkin lähtökohtaisesti haluaa saavuttaa toiminnallaan tulosta Tansaniassa. Suomen intresseissä on tasa-arvokäsityksen lujittaminen ja vahvistaminen sekä kansalaisyhteiskunnan turvaaminen. Nämä mainitut intressit ovat arvointressejä (Humphreys 2015, Wu 2017) ja ne kuuluvat Suomen ajamiin arvoihin ulkopoliitikassa, jotka ainakin osittain pohjautuvat puhtaasti humanitäärisiin ja altruistisiin syihin (Brecht & Potrafke 2014, Bilzen 2015: 22–26, Janus ym. 2015: 156, Pauselli 2020). Toinen selitys Suomen ajamille arvointresseille on demokratia ja ihmisoikeuskäsityksen institutionalisoituminen (Forsythe 2012).

Suomen etu olisi ajaa näitä kyseisiä intressejä, sillä ne edustavat Suomen kannalta edullista kehitystä ja politiikkaa.

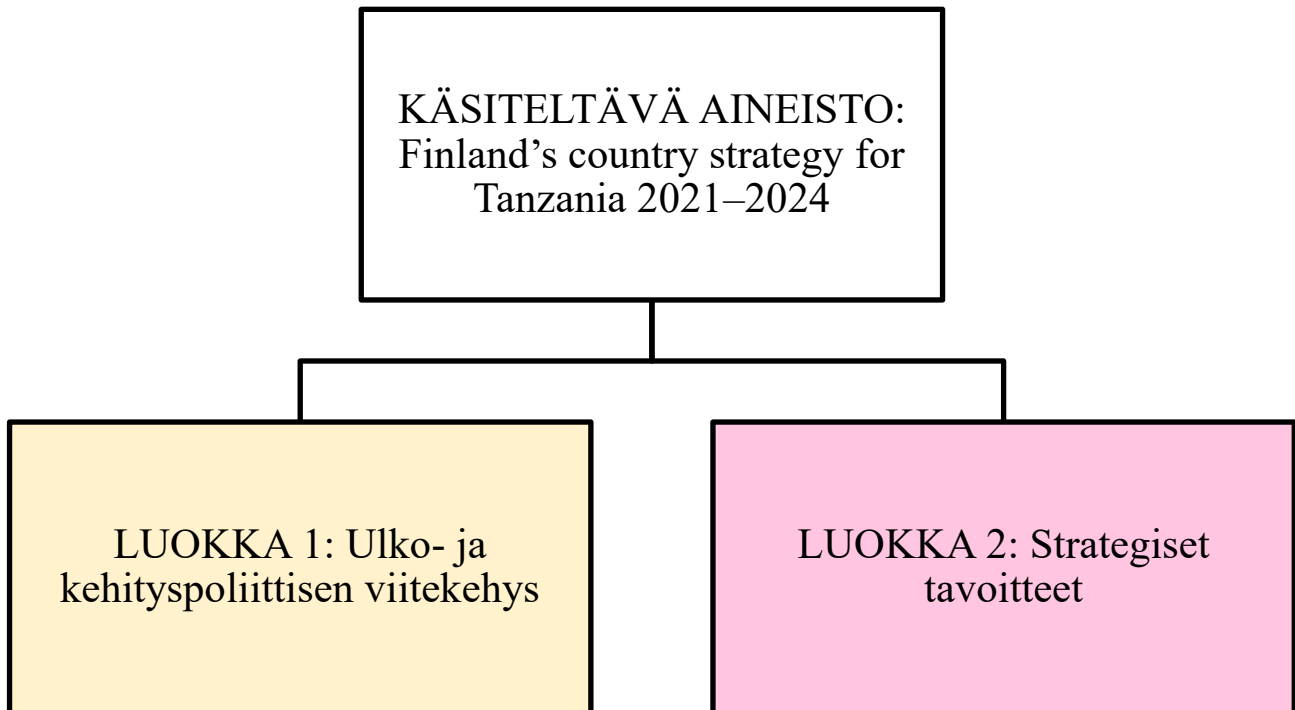
Painoarvo tasa-arvon ja kansalaisyhteiskunnan osa-alueilla heijastavat myös Suomen reaktiivista toimintaa Tansaniassa. Tansania on kuitenkin tunnettu siitä, että se on hieman stabiilimpi ja demokraattisempi kuin alueen vastaavat valtiot ja Suomen intresseissä on pyrkiä estämään Tansanian liiallinen luisuminen kohti autoritääristä yhteiskuntajärjestystä.

5.3 FINLAND’S COUNTRY STRATEGY FOR TANZANIA 2021–2024

Tansanian maastrategiassa ”*Finland’s country strategy for Tanzania*” (Ministry of Foreign Affairs 2021b) paneudutaan enemmän Tansaniaan maaprofiliin vaikkakin se on pääpiirteittäin muistuttaa edellä mainittua (Ministry of Foreign Affairs 2021a) kehitysyhteistyön maaohjelmaa. Ulkoministeriö kertoo, että haasteet Suomen ja Tansanian välisessä kehitysyhteistyössä ovat Tansanian demokratian tilan heikkeneminen, taloudellisen kasvun hidastuminen tai pysähtyminen, taloudellisten näkymien ennustettamattomuus tai arvaattomuus, Tansanian yhteiskunnan nopea muutos vilkkaan kaupungistumisen myötä, ilmastonmuutoksen välittömät vaikutukset ja Tansanian ulkopoliittisen tilanteen muuttuminen.

Ulkoministeriö (2021f) kirjoittaa, että: ”Suomen kokonaisvaltaisen toiminnan tavoitteita Tansaniassa kuvataan maastrategiassa -- Vuosina 2021–2024 voimassa olevan maastrategian päätavoitteita ovat demokratian, ihmisoikeuksien ja tasa-arvon vahvistaminen, vakauden ja kestävän kehityksen edistäminen, metsään liittyvien elinkeinojen ja ilmastokestävyyden tukeminen, osallistavan ja kestävän talouskasvun vauhdittaminen sekä työpaikkojen luominen.”. Olen ottanut kyseisen strategian osaksi aineistoani ja redusointien jälkeen totesin, että strategian kolme ensimmäistä kappaletta sopivat minun tutkielmaani parhaiten (engl. *1 COUNTRY CONTEXT, 2 FINLAND’S RELATIONS WITH TANZANIA* ja *3 FINLAND’S STRATEGIC GOALS*). Julkaisun viimeinen kappale käsittelee lähinnä toimintojen täytäntöönpanoa sekä valvontaa mutta kappale on hyvin lyhyt ja temaattisesti menee hieman ohi aiheeni, joten olen jättänyt viimeisen kappaleen pois aineistostani.

Redusoinnin jälkeen päädyin jakamaan aineiston tässä julkaisussa seuraavasti (kuva 11), jossa ylimmäksi on merkattu käsiteltävä aineisto (valkoinen) ja sen alapuolelle on merkattu luokat. Luokkia on kaksi. Luokka 1 (keltainen) on ulko- ja kehityspoliittisen viitekehys sekä luokka 2 (vaaleanpunainen) on strategiset tavoitteet. Luokka 1 sisältää julkaisun kappaleet 1 ja 2 kun luokka 2 sisältää julkaisun 3. kappaleen.



Kuva 11. Finland's country strategy for Tanzania 2021-2024 -julkaisun redusointi ja luokittelu.

Luokka 1 – ulko- ja kehityspoliittinen viitekehys (Ministry for Foreign Affairs of Finland 2021b: 3-7): Ensimmäinen osio eli “1 COUNTRY CONTEXT” (Ministry for Foreign Affairs of Finland 2021b: 3-5): Maastrategiassa kerrotaan, että Tansania on perinteisesti ollut vakaa maa, joka pyrkii demokratiaan alueella, jossa Tansanian naapurivaltiot ovat kärsineet epävakaudesta ja konflikteista. Tansanian sisäiset häiriöt ovat pysyneet vähäisinä erityisesti manner-Tansaniassa, joskin Sansibarissa levottomuuksia on ilmennyt lähinnä vaalien yhteydessä. Kasvavalla islamistisella aseellisella ja väkivaltaisella vastarintaliikkeellä pohjois-Mosambikissa saattaa kuitenkin olla heijastusvaikutus Tansaniaan.

Julkaisussa kirjoitetaan, että demokraattista toimintaa kaventava CCM-puolue on ollut Tansanian hallitseva puolue vuosikymmenien ajan. Presidentti John Pombe Magufuli valittiin valtaan vuonna 2015 kunnianhimoisena tavoitteenaan korruption hillitseminen, julkisen sektorin uudistaminen, julkisten kustannusten leikkaaminen, talouden teollistaminen ja infrastruktuurin kehittämisen priorisointi. Tansania on kuitenkin kokenut samaan aikaan demokratian ja ihmisoikeuksien kiristämistä. Kansalais- ja poliittiset oikeudet, kuten sananvapaus, opposition, median ja kansalaisyhteiskunnan vapaus, ovat painostuksen ja uhan alla. Toimielinten, kuten parlamentin ja oikeuslaitoksen, riippumattomuus on heikentynyt. Myös Tansanian ulkopoliitikassa ja sen roolissa kansainvälisillä areenoilla on tapahtunut muutos. Maastrategiassa kerrotaan, ettei Tansania ole aktiivinen maailmanlaajuinen toimija, vaan se on siirtynyt keskittymään enemmän valtion omiin sisäisiin asioihin. Vahvempi keskittyminen nationalistiseen doktriiniin on toisinaan johtanut protektionistisempaan ja länsimaalaisvastaisempaan retoriikkaan. Nykyisin Tansanian presidentti on Samia Suluhu Hassan, josta tuli maan nykyinen presidentti edellisen presidentin John Magufulin kuoleman jälkeen.

vuonna 2021. Tansaniassa on perinteisesti ollut vahvat siteet vanhoihin siirtomaavaltoihin, kuten Britanniaan ja Saksaan, ja EU on ollut keskeinen kumppani. Viime vuosina uudet geopoliittiset toimijat, kuten Kiina, Turkki, Intia ja Persianlahden maat, ovat vakiinnuttaneet asemansa uusina kumppaneina, jotka haastavat mm. Suomen asemaa. Niin sanotuista nousevista maista Venäjä on kuitenkin vähemmän näkyvä Tansaniassa.

Toinen osio eli “2 FINLAND’S RELATIONS WITH TANZANIA” (Ministry for Foreign Affairs of Finland 2021b: 6–7): Suomen ja Tansanian kahdenväliset suhteet ovat pitkäaikaiset ja perustuvat keskinäiseen kunnioitukseen. Tansania on ollut yksi Suomen suurimmista pitkäaikaisista kehitysyhteistyökumppaneista. Tämä yhteistyö on luonut vankan perustan laajemmille kumppanuuksille tulevaisuudessa. Suomi edistää Suomen kehityspolitiikan tavoitteiden ja periaatteiden mukaisesti köyhyyden poistamista, tasa-arvoa, ihmisoikeuksia ja kestävästä kehityksestä kaikessa yhteistyössä.

Tansanian ja Suomen välinen ulkomaankauppa on pysynyt melko vaatimattomana. Tansanian vienti Suomeen koostuu pääasiassa kahvista ja teestä. Tuonti Suomesta Tansaniaan koostuu koneista, lannoitteista ja elektroniikasta. Tansaniassa toimivat suomalaiset yritykset vaihtelevat suuresti, ja vakiintuneita yrityksiä on edelleen vähän.

Viime vuosina Tansanian läsnäolo maailmanlaajuisella ja alueellisella tasolla on ollut vähäisempää. Maastrategiassa kerrotaan, että Suomella olisi halu säilyttää hyvät ja laaja-alaiset suhteet Tansaniaan ja etsiä kumppanuuksia yhteistä etua koskevilla aloilla muun muassa monenvälisillä foorumeilla sääntöpohjaisen järjestyksen vahvistamiseksi. Tansanian johto on korostanut ilmastonmuutoksen torjuntaa mahdollisena tulevan yhteistyön alueena. Suomi tukee myös Tansanian vakauttavaa roolia itä-Afrikan alueella.

EU on Suomen tärkein vertailuryhmä Tansaniassa. Osana EU:ta Suomi käy vuoropuhelua Tansanian yhteiskunnan eri osien kanssa, mukaan lukien säännöllinen poliittinen vuoropuhelu hallituksen kanssa. Vuoropuhelussa keskitytään erityisesti ihmisoikeuksiin, demokratiaan, hyvään hallintotapaan ja kauppaan, mutta se sisältää myös kansainvälisiin toimiin liittyviä kysymyksiä, kuten ilmastonmuutosta ja sääntöihin perustuvan kansainvälisen järjestelmän vahvistamista. Tansanian vakauttavaa roolia itä-Afrikan alueella arvostetaan ja tuetaan.

Pohjoismailla on Tansaniassa myös erityinen rooli kehitysyhteistyön ja maiden johtajien välisten ihmissuhteiden pitkän historian vuoksi. Pohjoismaiden yhteistyö luo uuden foorumin Suomen roolin ja profiilin vahvistamiseksi Tansaniassa. Arvojen edistäminen ja kaupallisten pohjoismaisten ratkaisujen tuominen ovat edelleen tärkeitä suomalaisen toiminnan lähtökohtia. Pohjoismaat tekevät aktiivista yhteistyötä Tansaniassa muun muassa Pohjoismaiden arvoissa, poliittisessa vuoropuhelussa ja kaupassa. Suomi toimii aktiivisesti myös muiden Tansaniassa olevien samanmielisten maiden, kuten Yhdysvaltojen, Kanadan ja Sveitsin, kanssa sekä keskeisten kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Luokka 2 – strategiset tavoitteet (Ministry for Foreign Affairs of Finland 2021b: 8–12): Kolmas osio eli “3 FINLAND’S STRATEGIC GOALS” (Ministry for Foreign Affairs of Finland 2021b: 8–12). Suomen kumppanuus Tansanian kanssa perustuu pitkäaikaisiin suhteisiin. Julkaisun mukaan Suomi tavoittelee kokonaisvaltaisia ja laaja-alaisia kahdenvälisiä suhteita Tansanian kanssa. Poliittisia ja kaupallisia suhteita kehitysyhteistyön ohella vahvistetaan, mikäli olosuhteet sen sallivat, ja samalla hyödynnetään suomalaisten ja tansanialaisten toimijoiden laajaa yhteistyöpohjaa. Suomen toiminta Tansaniassa perustuu hallitusohjelmassa esitettyyn Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan arvopohjaan sekä siinä tunnistettuihin tulevaisuuden haasteisiin: ihmisoikeuksien, oikeusvaltion, demokratian, rauhan, vapauden, suvaitsevaisuuden edistämiseen ja tasa-arvo lisäämiseen. Tämän politiikan keskeisenä tavoitteena on edistää järjestelmällisesti sukupuolten tasa-arvoa sekä tyttöjen ja naisten oikeuksien toteutumista. Kaudella 2021–2024 Suomi pyrkii saavuttamaan seuraavat Tansanian strategiset tavoitteet:

1. Suomi edistää demokratiaa, ihmisoikeuksia ja sukupuolten tasa-arvoa.
2. Suomi edistää vakautta ja kestävä kehitystä osallistamalla köyhyden lievittämiseen, toimeentulon ja ilmastonsietokyvyn edistämiseen.
3. Suomi pyrkii vahvistamaan osallistavaa ja kestävä kasvua ja työpaikkojen luomista edistämällä kauppaa ja tukemalla liiketoimintaympäristöä

Suomelle Tansanian kehittäminen sekä mainittujen asioiden ajaminen ja negatiivisten asioiden estäminen tai hidastaminen ovat Suomen intresseissä. Julkaisun mukaan osa asioista on molempien maiden intresseissä. Suomi pyrkii vetoamaan arvopohjaiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaansa, jossa keskiössä ovat tällä kertaa (vuosien 2021–2024 ohjelmassa) demokratian, ihmisoikeuksien ja tasa-arvon vahvistaminen, vakauden ja kestävä kehityksen edistäminen, metsään liittyvien elinkeinojen ja ilmastokestävyyden tukeminen, osallistavan ja kestävä talouskasvun vauhdittaminen sekä työpaikkojen luominen eli temaattisesti samat asiat, kuten Suomen kehitysyhteistyön painopisteissä sekä periaatteissa. Suomen intressinä on pyrkiä estämään Tansanian luisuminen kohti autoritäärisempää tai edes anokraattisempaa yhteiskuntamallia. Mansfeld ym.:n (2002) ja Onealin (2003), joiden mukaan liberaalidemokraattiset valtiot suosivat ulkopoliitikassa toisia liberaalidemokraattisia valtioita, eivätkä liberaalidemokraattiset valtiot muodosta yhtä syviä ja keskinäisriippuvaisempia suhteita autoritääristen valtioiden kanssa. Tulevaisuudessa Suomen olisi vaikeaa pyrkiä ajamaan omia pehmeitä arvojaan tai odottaa tiiviimpää valtioiden välistä suhdetta, mikäli Tansania muuntuisi autoritäärisemmäksi valtioksi.

5.4 TEEMAHAASTATTELUN TULOKSET

Timo Voipio kertoo, että Tansanian oma suhtautuminen niin ulko- kuin sisäpolitiikassa vaihtelee melko paljon riippuen siitä, että kuka tai mikä taho sattuu olemaan vallassa. Hän kertoo, että riippuu pitkälti maan johtajien henkilökohtaisista asenteista. Voipio kertoo, että hänen mukaansa Suomi pyrki etenkin John Pombe Joseph Magufulin kaudella harjoittamaan kehityspolitiikkaa, jossa pyrittiin välttämään Tansanian hallinnon ärsyttämistä. Nykyisin Samia Suluhu Hassanin kaudella tilanne on muuttunut Suomen kannalta ja Suomen ajamien arvojen kannalta positiiviseen suuntaan, jossa etenkin ihmisoikeudet, kansalaisoikeudet ja demokratiakehitys on jälleen nostettu esiin.

Voipion mielestä Suomen Afrikka-strategia ei ole kovinkaan onnistunut, sillä hänen mielestään strategian narratiivi hieman epäonnistuu. Hän tuo ilmi, että Suomen Afrikka-strategiassa korostetaan paljon Afrikan merkitystä ja sitä, kuinka Afrikka on potentiaalinen yhteistyökumppani tulevaisuudessa taloudessa ja politiikassa. Voipio haluaa korostaa, että hänen näkemyksensä mukaan Suomea ei nähdä mitenkään ensisijaisena kauppakumppanina Afrikassa. Afrikkalaisille yrityksille ja toimijoille on ensisijaisemmat kauppakumppanit ovat muut toimijat Afrikassa ja muualla globaalissa etelässä, kuten Brasiliassa, Intiassa ja Kiinassa ja kenties myös muiden Suomea suurempien talousmahtien kanssa. Voipio näkee, että on kuitenkin olemassa hyvin pieniä aihealueita taloudessa, jossa Suomella saattaa olla toimintamahdollisuuksia Afrikan kanssa. Ylipäätään Voipio näkee, että Suomi korostaa ehkä liiakseenkin omaa asemaansa Afrikka-strategiassa ja Suomi kirjoittaa, että se tulee panostamaan enemmän Afrikkaan mutta tämä ei käytännössä ole ainakaan koronapandemian aikana näkynyt käytännössä vielä missään.

Voipion mukaan olisi hyvä nähdä yhteistoimintaa aiheissa, jossa Suomella ja Tansanialla olisi yhteistä tai olisi yhteiset intressit saavuttaa jotain. Tällä hän tarkoittaa toimintatapaa, jossa Suomen kannattaisi hakea ja rakentaa kumppanuussuhteita sellaisissa globaaleissa kysymyksissä, joissa molemmilla on yhteiset intressit. Esimerkkinä hän tuo esiin globaalit verotuskysymykset, jossa Suomella ja Tansanialla saattaisi olla paljonkin yhteistä ja näitä asioita voitaisiin tehokkaammin ajaa globaalilla mittakaavalla esiin, mikäli maiden välillä olisi suurempaa yhteistoimintaa ja vuorovaikutusta. Voipion mukaan tällainen näkemys on olemassa nykyisessä Afrikka-strategiassa mutta sitä ei tuoda suoraan ainakaan kovin selvästi esille. Hänen mukaansa optimaalista olisikin rakentaa näitä globaaleja asiayhteyksiä riippuvaisia kumppanuussuhteita Afrikan maiden kanssa kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön lisäksi. Voipio näkee, että Tansania haluaa välttää ulkopoliitikassa blokkiutumisen vain yhden valtion kanssa. Esimerkkitapauksessaan hän tuo esiin Kiinan, jonka kanssa Tansanialla on paljon yhteistyötä, mutta Tansania on pyrkinyt monipuolistamaan suhteitaan myös muihin maihin, jotta Tansaniasta ei tulisi täysin riippuvainen vain yhdestä ulkopoliittisesta toimijasta. Voipion mukaan kuitenkin Tansaniassa halutaan saada ulkomaalaisia investointeja ja ulkomaalaista yhteistyötä aikaan, jolloin Kiinan kaltaiset toimijat otetaan kyllä vastaan, koska esimerkiksi lainoituspoliittisesti Kiinan toiminta ei juuri Voipion mukaan eroa länsimaisiin verrokkeihin nähden, jos katsotaan Tansanian näkökulmasta.

5.5 TULOSTEN YHTEENVETO

Suomen pääasiallisina intresseinä on pyrkiä turvaamaan Suomen ja Tansanian välinen ulko- ja kehityspoliittinen jatkuvuus, ajaa Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisia periaatteita. Varmistaa, ettei Tansania liu’u autoritäärisempään suuntaan, sekä vakuuttaa, ettei Tansaniasta kehity turvallisuuskulmasta riskitekijää Suomelle ja Euroopalle. Lisäksi varmistaa, että Tansania toimii yhdessä Suomen kanssa ilmastonmuutoksen ja luontokadon vastaisessa taistelussa.

Suomen pyrkimys turvata Suomen ja Tansanian välinen ulko- ja kehityspoliittinen jatkuvuus heijastelee halua ylläpitää jo suhteellisen pitkäaikaisia suhteita valtioiden välillä. Suomi on panostanut historian aikana tähän suhteeseen ja valtioiden välisissä suhteissa yleensä korostuu ylivaalikautiset linjaukset ja pidemmän aikavälin toiminta. Varsinkin kehityspoliitikassa on tarvetta ylläpitää pidempiä suhteita, mikäli halutaan saavuttaa pysyvämpiä ja kestävämpiä tuloksia, kuten Hogan (1987) sekä Ehizuelen ja Abdi (2018) kirjoittavat kehityspoliitikan historiasta. Suomi haluaa varmistaa myös omien kehityspoliittisten hankkeiden pidemmän aikavälin jatkuvuuden. Tätä pidemmän aikavälin jatkuvuuden merkitystä korostetaan myös ulkoministeriön ”Kehityspoliitikan ylivaalikautinen selonteko” -julkaisussa (2021a: 31). Ulko- ja kehityspoliittisen suhteen jatkuvuuden varmistaminen on enemmän strateginen päätös kuin ideologinen päätös, mutta se on myös osittain ideologista.

Ulko- ja turvallisuuspoliittisten periaatteiden ja arvojen ajaminen Tansanian ja Suomen välisessä kehityspoliittisessa suhteessa heijastaa Suomen halua pyrkiä edistämään ja levittämään Suomen allekirjoittamia arvoja. Suomi haluaa edistää näitä arvoja koska Suomen etu olisi, mikäli Tansania allekirjoittaisi saman arvopohjan kuin Suomi (Coicaud ja Wheeler 2008, Beitz 2009, Forsythe 2012). Mansfieldin ym. (2002) ja Onealin ym. (2003) mukaan liberaalidemokraattiset valtiot suosivat ulkopoliitikassa toisia liberaalidemokraattisia valtioita, eivätkä liberaalidemokraattiset valtiot muodosta yhtä syviä ja keskinäisriippuvaisempia suhteita autoritääristen valtioiden kanssa. Suomi osaltaan haluaa varmistaa, että Tansaniasta ei kehity autoritäärisempää tai anokraattisempaa valtiota, sillä tällöin yhteistyön ja suhteiden jatkaminen olisi vaikeampaa ja kenties myös epätodennäköisempää. Toisaalta kyse ei ole pelkästään myöskään siitä, että kuinka syvät siteet liberaalidemokraattiset valtiot luovat autoritääristen valtioiden kanssa. Suomi haluaa myös levittää liberaalidemokraattisten valtiomuotoon ja sen pehmeitä arvoja muualle, koska erityisesti humanien ja altruististen arvojen toteutuminen on mahdollisempaa liberaalidemokraattisessa maassa. Kuitenkin Tansania on maantieteellisesti kaukana Suomesta ja valtioiden taloudellinen kanssakäyminen on pientä. Uskon, että Suomella on myös näistä syistä johtuen tärkeämpää pyrkiä painottamaan omaa arvopohjaansa, koska esimerkiksi taloudelliset motiivit eivät ole Suomelle kovinkaan merkittäviä.

Matriisitaulukkovertailussa (taulukko 3) nähdään, että jokainen julkaisu lähestyy tutkielman aiheita hieman erilaisesta näkökulmasta. Varsinkin Afrikka-strategia edustaa laaja-alaisinta näkökulmaa, kun taas kehitysyhteistyön maaohjelma keskittyy Suomen ja Tansanian kehitysyhteistyön yksityiskohtiin ja pyrkii olemaan ottamatta yhtä vahvasti ja suoraa kantaa esimerkiksi ulko- tai arvopoliittisiin diskursseihin. Jokaisesta julkaisusta on kuitenkin löydettävissä samankaltaiset tulokset. Suomen intressit tulevat johdonmukaisesti esiin jokaisessa julkaisussa – toki omalla tavallaan.

Taulukko 2. Tutkielman aineiston keskinäistä vertailua matriisitaulukossa.

<i>Julkaisu</i>	Afrikka-strategia	Tansanian maastrategia	Tansanian kehitysyhteistyön maaohjelma
<i>Päätulos</i>	Afrikan mielikuvan uudelleenrakentaminen, jossa Afrikka nähtäisiin Suomen kannalta tärkeänä alueena, johon kannattaa ja pitää panostaa.	Ei toivota Tansanian luisuvan kohti autoritäärisempää järjestelmää ja halutaan painottaa kehitysyhteistyössä toimintamallia, joka hyödyttää molempia osapuolia.	Tansaniassa voidaan saavuttaa Suomen asettamia kehitysyhteistyön tavoitteita, mikäli tavoitteet pyritään saavuttamaan ja toteutetaan Suomen arvointressien mukaan.
<i>Suomen rooli nähdään</i>	Kokonaisvaltaisena.	Neuvovana.	Tukevana.
<i>EU:n rooli nähdään</i>	Tärkeänä, jopa ratkaisevana.	Organisaationa, jonka osana Suomi toimii.	Osana muita yhteistyötahoja.

Laajemmassa ulko- ja turvallisuuspoliittisessa sekä geopoliittisessa asiayhteydessä Suomi tukeutuu Euroopan unioniin ja EU:n yhteydessä Suomi kirjoittaa paljon enemmän Tansanian ja laajemmin Afrikan ulkopoliittisesta kilpailuasetelmasta. Suomi tunnustaa, että Afrikasta käydään yhä mittavampaa ulkopoliittista kamppailua tai kilpailua, jossa erinäiset ulkopoliittiset toimijat Afrikassa ja Afrikan ulkopuolelta pyrkivät muodostamaan kumppanuussuhteita alueen toimijoiden kanssa. Suomen kehityspoliittinen suhtautuminen muuttuu. Suomen ja Tansanian välisen kehityspoliittisen suhteen diskurssissa korostuvat enemmän arvopoliittikka ja niin sanotusti pienemmälle ja tarkemmalle tasolle ulottuvat käytännön toimet, kun taas laajemmassa kehityspoliittisessä korostuvat enemmän perinteiset ulko- ja turvallisuuspoliittiset ilmiöt. Laajemmassa kehityspoliittisessä kehityspoliittikka otetaan enemmän poliittis-strategisesti, jossa kylmän sodan aikaiset ilmiöt, kuten kehityspoliittikan kohdemaiden ulkopoliittinen suuntautuminen nostetaan enemmän esille. Huomaan

yhtäläisyyksiä tässä laajemmassa kehyksessä etenkin siihen, millä tavalla Brown ja Brävingholt (2016) ja Westad (2017) ovat kirjoittaneet kylmän sodan aikaisesta kehityspolitiikasta. Suomi haluaa varmistaa, ettei Tansaniasta kehity Suomen tai Euroopan kannalta turvallisuutta heikentävää riskitekijää. Tällä ei viitata suoranaisesti aseellisen konfliktin uhkaan vaan siirtolaisuuden ja muuttoliikkeen aiheuttamiin riskeihin. Suomen kehityspolitiikan motiiveista on estää tulevaisuudessa kehityspolitiikan kumppanimaiden negatiivinen kehitys siten, että kehityspolitiikan kumppanimaista ei muodostu epästabiileja ja rauhattomia toimijoita.

6 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkielmassani olen tutkinut kuinka eri geopoliittiset intressit vaikuttavat Suomen ja Tansanian väliseen kehityspoliittiseen suhteeseen. Tutkielmassa on käytetty aineistona Suomen ulkoministeriön julkaisuja, jotka käsittelevät Suomen kehityspolitiikkaa Tansaniassa sekä yleisemmin Suomen ulkopoliittisia linjauksia Afrikkaa koskien. Menetelmät tutkielmassa olivat teoriasidonnainen sisällönanalyysi sekä teemahaastattelu. Tutkielman oli tarkoitus löytää, että kuinka eri geopoliittiset intressit Tansaniassa vaikuttavat Suomen kyseiseen valtioon kohdistuvaan kehitysyhteistyöhön ja -politiikkaan. Vastaan suoraan tutkielmani alussa esitettyihin tutkimuskysymyksiin ja niiden alakysymyksiin;

1. Millä tavalla Tansaniaan kohdistuvat geopoliittiset intressit muovaavat Suomen ja Tansanian kahdenvälistä kehitysyhteistyötä?

Tansaniaan kohdistuu geopoliittisia intressejä Suomen kannalta saman mielisten valtioiden toimesta mutta myös sellaisten maiden kannalta, joita Suomi ei suoranaisesti viittaa saman mielisiksi. Nämä ovat mitä todennäköisemmin länsimaiden ulkopuolisia tahoja. Eritoten näkyvin toimija etenkin Tansaniassa on Kiinan kansantasavalta, mutta Kiinan roolin korostamisessa tulee ottaa huomioon, että se saattaa antaa hieman vääristyneen kuvan, sillä Kiina kohtaa suurta mediahuomioita. Suomen ja Tansanian kahdenvälinen kehitysyhteistyö muuttuu todennäköisesti siten, että Suomi pyrkii yhä vahvemmin tuomaan esiin niitä ulko- ja turvallisuuspoliittisia arvojaan, jotka ovat Suomelle edullisia. Nämä arvot keskittyvät etenkin ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja toimivan liberaalidemokraattisen kansalaisyhteiskunnan kehittämiseen. Suomi kuitenkin myös pyrkii ulko- ja turvallisuuspoliittisten arvojen lisäksi vaalimaan pysyvää ja stabiilia kehityspoliittista jatkumoa, jossa Suomi haluaa, että kehityspoliittinen yhteistyö jatkuu myös tulevaisuudessa.

2. Mitä kehityspoliittisia periaatteita Suomi painottaa Tansanian kahdenvälisessä kehitysyhteistyössä?

Suomi pyrkii vetoamaan arvopohjaiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaansa, joka määrittelee myös Suomen ja Tansanian kahdenvälistä kehitysyhteistyösuhdetta. Periaatteet ovat demokratian, ihmisoikeuksien ja tasa-arvon vahvistaminen, vakauden ja kestäväen kehityksen edistäminen, metsään liittyvien elinkeinojen ja ilmastokestävyyden tukeminen, osallistavan ja kestäväen talouskasvun vauhdittaminen sekä työpaikkojen luominen eli temaattisesti samat asiat, kuten Suomen ulkoministeriön omista jo aikaisemmin mainituista kehitysyhteistyön painopisteistä sekä periaatteista.

2.1. Mitä mahdollisia riskejä Suomi näkee Tansanian ja Suomen kahdenvälisessä kehityspolitiikassa?

Suomi näkee, että riskit liittyvät lähinnä Tansanian yhteiskunnalliseen kehitykseen ja osittain myös suhteiden jatkuvuuteen. Tansania nähdään, että se on muihin alueen maihin verrattuna suhteellisen stabiili ja perinteisesti pyrkinyt ajamaan samankaltaisia arvoja kuten Suomi. Yhteiskunnallinen kehitys kuitenkin saattaa vaikeuttaa tätä, sillä Tansaniassa on jo nyt monia yhteiskunnallisia, taloudellisia ja hallinnollisia haasteita ja tulevaisuudessa Suomi näkee, etteivät nämä haasteet ole ainakaan vähenemässä. Suomi näkee, että on mahdollista, että Tansaniassa yhteiskunnallinen levottomuus saattaa kasvaa ja valtion kehitys kohti liberaalidemokratiaa heiketä. Mikäli Tansania ajautuisi kohti autoritäärisempää tai anokraattisempaa mallia, se vaikeuttaisi Suomen mahdollisuuksia ajaa omia ulko- ja turvallisuuspoliittisia arvojaan myös kehityspolitiikassa. Kehityspoliittisesti nämä riskit saattavat heijastua siten, että Suomen kehityspoliittinen toiminta Tansaniassa vaikeutuu ja tavoitteiden saavuttamisesta tulee entistä vaikeampaa.

2.2. Mikä on Suomen suhtautuminen näihin mahdollisiin kehityspoliittisiin riskeihin?

Suomi pyrkii yhä vahvemmin ajamaan jo aiemmin mainittuja ulko- ja turvallisuuspoliittisia arvojaan ja osittain täten varmistamaan, etteivät riskit Tansanian osalta toteudu. Kehityspolitiikassa tämä näyttäytyy siten, että Suomen kehityspoliittiset linjaukset ja tavoitteet ovat selkeämmin ja vahvemmin suoraan yhteydessä Suomen kehityspoliittisiin periaatteisiin sekä täten myös ulko- ja turvallisuuspoliittisiin arvoihin. Etenkin Tansaniassa Suomi pyrkii vahvistamaan tasa-arvoperiaatteita, naisten ja tyttöjen oikeuksia, kansalaisyhteiskuntaa sekä hyvää ja toimivaa hallintoa.

3. Mitä ulko- ja turvallisuuspoliittisia intressejä Suomi painottaa Tansanian kahdenvälisessä kehitysyhteistyössä?

Intressit tulevat näkyviin Suomen ulkoministeriön julkaisuissa, joissa käsitellään Suomen ja Tansanian välistä kehitysyhteistyötä ja kehityspoliittista suhdetta laajemmin. Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittinen intressi on pyrkiä takaamaan, ettei Tansaniasta kehity mahdollista turvallisuussuhkaa Euroopalle ja täten myöskään Suomelle. Tätä intressiä turvataan ja toteutetaan kehitysyhteistyön avulla. Suomen intresseissä on varmistaa

Suomen allekirjoittamien arvojen toteutuminen ja niiden vahvistaminen Tansanian kanssa toteutettavassa kehitysyhteistyössä.

Afrikka on kuitenkin maantieteellisesti kaukana, eikä Afrikka suoranaisesti muodosta välitöntä Suomelle ulko- ja turvallisuuspoliittista potentiaalista uhkaa – riippumatta kovinkaan siitä, että ovatko valtiot ja toimijat Afrikassa saman mielisiä tai eivät. Afrikan muodostama turvallisuusuhka voi olla välitön Euroopan kannalta, varsinkin tilanteessa, jossa Afrikka toimisi kansainvälisen terrorismin tai muuttoliikkeiden lähtö- ja synnyin alueena. Ilmastonmuutoksen vastainen taistelu voidaan luetella kuuluvan myös osaksi Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisia intressejä.

Afrikan merkitystä ei tule silti vähätellä, sillä Afrikan valtioilla on kuitenkin suuri potentiaali ja maailman toiseksi väkirikkaimpana mantereena ja maailman nuorimpana mantereena, sillä tulee olemaan tulevaisuudessa todennäköisesti hyvin merkittävä rooli. Suomen kaltaisten valtioiden kannalta olisi siis edullista, mikäli nykyiset Afrikan valtiot omaksuisivat liberaalidemokraattisten valtioiden mukaiset pehmeät arvot ja samankaltaisen yhteiskuntajärjestyksen. Suomen ja Tansanian kehitysyhteistyösuhteessa Suomi pyrkii vahvemmin tulevaisuudessa ajamaan omia arvojaan. Kehitysyhteistyössä tulokset ovat kuitenkin nähtävissä vasta pidemmällä aikajänteellä tarkasteltuna. Päätetyt toimintatavat, mallit ja ratkaisut eivät välttämättä heti tuota tulosta mutta pidemmällä aikajänteellä niiden vaikutus tulee näkymään.

3.1 Mitä arvointressejä Suomi painottaa omassa kahdenvälisessä kehitysyhteistyössään Tansanian kanssa?

Liberaalidemokraattisten arvojen vahvistaminen kuuluu Suomen intresseihin ja tämä tulee myös ilmi kehitysyhteistyössä – jossa liberaalidemokraattiset arvot saavat enemmän huomiota ja painoarvoa. Parhaiten intressien turvaaminen tulee esiin Tansanian maastrategiassa, jossa korostetaan yhteiskunnallista kehitystä kohti tasa-arvoisempaa ja paremman hallinnon mallia. Suomen arvointressinä on täten pyrkiä parantamaan yksilöiden oikeuksia henkilökohtaiseen vapauteen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen Tansaniassa. Arvointressit eivät ole sidottu pelkästään koskemaan yksilöitä vaan myös laajempia kokonaisuuksia koko kansalaisyhteiskunnassa, kuten kokoontumisoikeutta sekä oikeutta osallistua Tansanian hallintoon säännöllisissä vaaleissa. Suomen arvointressit ulottautuvat myös taloudellisiin sekä sivistyksellisiin oikeuksiin, jossa pyritään varmistamaan eri väestöosien tasa-arvoinen ja yhtäläinen oikeus vapaaseen työllistymiseen sekä koulutusoikeuteen.

Suomen painottamat arvointressit ovat osa laajempaa kehystä, jossa liberaalidemokraattiset valtiot näkevät ihmisoikeuksien olevan globaalisti jakamattomia moraalisia perusoikeuksia. Suomen arvointresseistä nähdään, että ihmisoikeuksien horjuttaminen tai haastaminen ei ole vain kansallinen tai valtion sisäinen asia. Suomi haluaa ajaa näitä arvointressejään Tansanian kanssa toteutettavassa kehitysyhteistyössä, sillä

liberaalidemokraattisten arvojen kansainvälistyminen vaatii, että yksittäisten valtioiden on vastattava kansainväliselle yhteisölle omasta arvopolitiikastaan.

Mikäli Suomi aikoo jatkaa omien intressiensä edistämistä, niitä voidaan tehokkaasti edistää muun muassa palkitsemalla konkreettisesti hyvistä suorituksista kehitysyhteistyön kumppanimaita. Kun valtiot osoittavat kunnioittavansa demokraattisia menettelyjä ja vapauksia sekä olevansa halukkaita toteuttamaan ja viemään läpi vaikeita poliittisia ja taloudellisia uudistuksia, heidän pitäisi hyötyä siitä. Nämä kyseiset palkkiot on myönnettävä osoitetusta suorituskyvystä, ei toistuvasti annetuista ja rikotuista lupauksista. Ainoa tapa päästä eroon kansainvälisen ehdollisuuden kroonisesta kissa ja hiiri -leikistä on asettaa kehitysavun ja muiden taloudellisten palkkioiden lisääminen riippuvaiseksi paikallisten hallitusten ja hallintotahojen toiminnasta, eikä siitä, mitä ne lupaavat tehdä. Esimerkkinä tästä voisi hyvin olla Euroopan unionin toimintamalli, jossa unioni edellyttää, että demokratia ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen on vakiinnutettu, ennen kuin maan jäsenyyttä voidaan harkita.

Valtion valmiuksia on yleisesti ottaen parannettava, mutta ei ole järkevää yrittää vahvistaa sellaisten valtiorakenteiden teknisiä ja hallinnollisia valmiuksia, joilla ei ole poliittista tahtoa vastuulliseen hallintoon. Tehokkaiden valtiorakenteiden rakentamisesta on tultava kehitysyhteistyön strateginen tavoite, mutta siihen ei voida pyrkiä ennen kuin valtiojohtajat suhtautuvat vakavasti hallintoon. Käytännön tasolla tämä tarkoittaa sitä, että kalliit investoinnit oikeuslaitoksen ja lainsäätäjien infrastruktuurin parantamiseen menevät suurelta osin hukkaan, jos poliittista tahtoa parantaa valmiuksia ei ole.

Suomen kehitysyhteistyössä suurempi osa toiminnasta olisi osoitettava demokratian ja hallinnon tukemiseen. Demokratian ja paremman hallintotavan tukeminen on tehtävä vahvistamalla kansalaisjärjestöjen, eturyhmien, uskonnollisten elinten, yhteiskunnallisten liikkeiden, joukkotiedotusvälineiden, yliopistojen ja kansalaisyhteiskunnan ajatushautomoiden valmiuksia.

LÄHDELUETTELO

- Agnew, J. (2003). *Geopolitics*. Re-visioning world politics. 2. p. 165 s. Routledge, Lontoo.
- Aikio, J. (2009). *Barentsin alueen strateginen merkitys geopolitiikan näkökulmasta*. Maanpuolustuskorkeakoulun strategian ja turvallisuuspolitiikan oppiaineen Pro gradu -tutkielma, s. 63, Helsinki.
- Alasuutari, P. (1994). *Laadullinen tutkimus*. 3. p. 270 s. Vastapaino, Tampere.
- Arndt, C., Jones, S., & F. Tarp (2010). Aid, Growth, and Development: Have We Come Full Circle?, *Journal of Globalization and Development* 1(2), 0000102202194818371121.
- Arndt, C., Jones, S., & F. Tarp (2015). Assessing Foreign Aid's Long-Run Contribution to Growth and Development. *World Development* Vol. 69, s. 6–18.
- Beitz, C. R. (2009). *The Idea of Human Rights*. 1. p. s. 250. Oxford University Press, Oxford.
- Bergesen, A. J. & C. Suter (2018). *The Return of Geopolitics*. 1. p. 196 s. The World Society Foundation, Zürich.

- Bilzen, G. V. (2015) *The Development of Aid*. 1. p. s. 747. Newcastle-upon-Tyne, Cambridge Scholars Publisher.
- Black, J. (2016). *Geopolitics and the Quest for Dominance*. 1. p. 311 s. Indiana University Press, Indiana.
- Braun, V. & V. Clarke (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology* 2006; 3: 77/101. Edward Arnold Ltd.
- Brech, V., & N. Potrafke (2014). Donor ideology and types of foreign aid. *Journal of Comparative Economics*, 42(1): 61–75.
- Brown, S. & J. Grävingholt (2016). *The Securitization of Foreign Aid*. 1. p. s. 287. Palgrave Macmillan, Cham.
- Burchill, S. (2005). *The National Interest in International Relations Theory*. 1. p. s. 233. Palgrave Macmillan, Hampshire.
- Chinkin, C. & F. Baetens (2015). *Sovereignty, statehood and state responsibility: essays in honour of James Crawford*. 1. p. s. 530. Cambridge University Press, Cambridge.
- Clinton, W. D. (1991). The national interest: normative foundations. *Teoksessa* Little, R. and Smith, M. (toim.). *Perspectives on World Politics*. 2. p. s. 47–58. Routledge, Lontoo.
- Cohen, S. B. (2015). *Geopolitics. The Geography of International Relations*. 3. p. 504 s. Rowman & Littlefield, Lontoo.
- Coicaud, J. M. & N. J. Wheeler (2008). *National interest and international solidarity: Particular and universal ethics in international life*. 1. p. s. 332. United Nations University Press, Pariisi.
- Crawford, J. (1977). The criteria for statehood in international law. *British-Yearbook of International Law*, s. 93–182.
- Crick, B. (2002). *Democracy: A Very Short Introduction*. 1. p. s. 143. Oxford University Press, Oxford.
- Day, B. S. & V. M. Hudson (2020). *Foreign Policy Analysis: Classic And Contemporary Theory*. 3. p. 289 s. Rowman & Littlefield Publishers, Lontoo.
- Development Assistance Committee of the Organisation for Economic Co-operation and Development, Geographical Distribution of Financial Flows to Developing Countries, Development Co-operation Report, and International Development Statistics database (2021). Net bilateral aid flows from DAC donors, Finland (current US\$). 22.0.2021.
<<https://data.worldbank.org/indicator/DC.DAC.FINL.CD?end=2019&start=1989>>
- Devine, F. (2010). Qualitative Methods. *Teoksessa* Marsh, D. & G. Stoker (toim.). *Theory and Methods in Political Science*. 3. p. s. 197–215. Palgrave Macmillan, Hampshire.
- Dutta, N. & C. R. Williamson (2019). *Lessons on Foreign Aid and Economic Development: Micro and Macro Perspectives*. 1. p. s. 302. Palgrave Macmillan, Cham.
- Edmunds, T., Gaskarth, J., Porter, R. (2014). *British Foreign Policy and the National Interest: Identity, Strategy and Security*. 1. p. s. 276. Palgrave Macmillan, Hampshire.
- Edwards, R. & J. Holland (2013). *What is qualitative interviewing?* 1. p. s. 134. Bloomsbury, Lontoo.
- Ehizuelen, M. M. O. & H. O. Abdi (2018) Sustaining China-Africa relations: Slotting Africa into China's One Belt, One Road initiative makes economic sense, *Asian Journal of Comparative Politics*, 3:4, s. 285–310. doi: 10.1177/2057891117727901.
- Elo, S., Kääriäinen, M., Kanste, O., Pölkki, T., Utriainen, K., Kyngäs, H. (2014). Qualitative Content Analysis: A Focus on Trustworthiness. *SAGE Open January-March 2014*. s. 1–10.
- Finnemore, M. (1996). *National Interests in International Society*. Cornell Studies in Political Economy. 1. p. s. 151. Cornell University Press, Lontoo.
- Flint, C. & P. J. Taylor (2018). *Political Geography: World-Economy, Nation-State and Locality*. 7. p. s. 391. Routledge, Lontoo.
- Flint, C. (2017). Introduction to Geopolitics. 3. p. 421 s. Routledge, Abingdon-on-Thames.
- Forsythe, D. P. (2012). *Human rights in international relations*. 3. p. s. 372. Cambridge University Press, Madrid.
- Freedom House (2021). Freedom in The World 2021. Democracy under Siege.
<https://freedomhouse.org/sites/default/files/2021-02/FIW2021_World_02252021_FINAL-web-upload.pdf>
- Fuchs, A., Dreher, A., & P. Nunnenkamp (2014). Determinants of donor generosity: A survey of the aid budget literature. *World Development*, 56: 172–199.
- Fujii, L. A. (2018). *Interviewing in social science research : a relational approach*. 1. p. 135 s. Routledge Series on Interpretive Methods. Routledge, Lontoo.

- Gibson, C. C., Andersson, K., Ostrom, E., Shivakumar, S. (2005). *The Samaritan's Dilemma: The Political Economy of Development Aid*. 1. p. s. 287. Oxford University Press, Oxford.
- Gubrium, J. F., Holstein, J. A., Marvasti, A. B., McKinney, K. D. (2012). *The SAGE Handbook of Interview Research*. 2. p. 625 s. SAGE Publications, Lontoo.
- Hakapää, K. (2010). *Uusi kansainvälinen oikeus*. 3. p. s. 704. Talentum, Helsinki.
- Heywood, A. (2013). *Politics*. 4. p. s. 519. Palgrave Macmillan, Hampshire.
- Hill, C. (2013). *The National Interest in Question: Foreign Policy in Multicultural Societies*. 1. p. s. 332. Oxford University Press, Oxford.
- Hindmoor, A. (2006). *Rational Choice*. 1. p. 247 s. Palgrave Macmillan, Hampshire
- Hodge, J. M., Hödl, G., Kopf, M. (2014). *Developing Africa: Concepts and Practices in Twentieth-Century Colonialism*. 1. p. s. 433. Manchester University Press, Manchester.
- Huang, M., Xu, X., Mao, X. (2019). *South-south Cooperation and Chinese Foreign Aid*. 1. p. s. 290. Palgrave Macmillan, Cham.
- Humphreys, A. R. C. (2015). From National Interest to Global Reform: Patterns of Reasoning in British Foreign Policy Discourse. *The British Journal of Politics and International Relations* 17: 4, s. 568–584. doi:10.1111/1467-856x.12053
- Jackson, R. & G. Sørensen (2013). *Introduction to International Relation. Theories and Approaches*. 5. p. 337 s. Oxford University Press, Oxford.
- Jakupec, V. & M. Kelly (2016). *Assessing the Impact of Foreign Aid Value for Money and Aid for Trade*. 1. p. s. 254. Elsevier, Amsterdam.
- Janus, H., Klingebiel, S., & Paulo, S. (2015). Beyond Aid: A Conceptual Perspective on the Transformation of Development Cooperation. *Journal of International Development*, 27(2), 155–169.
- Johnson, J. B. & R. A. Joslyn (1995). *Political Science Research Methods*. 3. p. 441 s. A Division of Congressional Quarterly Inc., Washington, D.C.
- Kajanmaa, P. (2021). Sotilasstrategia – Yksinkertainen, vaikea sota. s. 130. Maanpuolustuskorkeakoulu, Sotataidon laitos, *Julkaisusarja 2: Tutkimusselosteita nro 12*, Helsinki.
- Korb, L. (2008). Foreign Aid and Security *Teoksessa* Picard, L. A., Groelsema, R., Buss, T. F. (toim.). Foreign Aid and Foreign Policy: Lessons for the Next Half-Century. Transformational trends in governance & democracy. 27-38 s. M.E. Sharpe, Inc., Armonk.
- Kullberg, A. (2003). *Kaukasian geopolittisen toiminnan näyttämönä*. Pro gradu -tutkielma. s. 424. Valtiooppi, Jyväskylän yliopisto.
- Kuosa, O. (2020). *Kansainvälisen oikeuden valtiokriteerit ja Sealand*. Pro gradu -tutkielma. s. 84. Tampereen yliopisto, Hallintotieteiden tutkinto-ohjelma, Julkisoikeus, Huhtikuu 2020.
- Lamberg, E. (2020). Development cooperation and national planning: analysing Finnish complicity in postcolonial Tanzania's decentralization reform and regional development, *Planning Perspectives* DOI: 10.1080/02665433.2020.1851292
- Lancaster, C. (2008). Foreign Aid in the Twenty-First Century *Teoksessa* Picard, L. A., Groelsema, R., Buss, T. F. (toim.). Foreign Aid and Foreign Policy: Lessons for the Next Half-Century. s. 39-60. M.E. Sharpe, Inc., Armonk.
- Malacalza, B. (2020). The Politics of Aid from the Perspective of International Relations Theories *Teoksessa* Olivé I. & A. Pérez (toim.). Aid Power and Politics. 1. p. s. 297. Routledge, Lontoo.
- Mansfield, E. D., Milner, H. V. & B. P. Rosendorff (2002). Why Democracies Cooperate More: Electoral Control and International Trade Agreements. *International Organization* 56: 3, s. 477–513.
- Mawdsley, E. (2017). National interests and the paradox of foreign aid under austerity: Conservative governments and the domestic politics of international development since 2010. *The Geographical Journal* 183: 3, s. 223–232. doi:10.1111/geoj.12219
- McGlinchey, S. (2017). *International Relations*. 1. p. s. 238. E-International Relations, Bristol.
- Milner, H. (2006) Why multilateralism? Foreign aid and domestic principal-agent problems in: Hawkins, D. G., Lake, D. A., Nielson, D. L., & Tierney, M. J. (Eds.). (2006). *Delegation and agency in international organizations*. Cambridge University Press.
- Ministry for Foreign Affairs of Finland (2012). Evaluation. Country Programme between Finland and Tanzania. 16.4.2021. <<https://www.oecd.org/countries/tanzania/49755272.pdf>>
- Ministry for Foreign Affairs of Finland (2021). *Country programme for development cooperation Tanzania 2021–2024*. Department for Africa and the Middle East. 3.5.2021.

- <<https://um.fi/documents/35732/0/country-programme-for-development-cooperation-tanzania-2021-2024.pdf/8beae465-9d09-a10e-eadb-56fa390bdbb4?t=1624283993759>>
- Ministry for Foreign Affairs of Finland (2021). *Finland's country strategy for Tanzania 2021–2024*. Department for Africa and the Middle East. 3.5.2021. <<https://um.fi/documents/35732/0/finlands-country-strategy-for-tanzania-2021-2024.pdf/ed608df4-421c-5926-8de3-8b1d7221f5db?t=1624283951266>>
- Morgenthau, H. J., Thompson, K. W., Clinton, W. D. (2006). *Politics Among Nations*. The Struggle for Power and Peace. 7. p. 689 s. McGraw-Hill, Lontoo.
- Neuendorf, K. A. (2017). *The Content Analysis Guidebook*. 2. p. 659 s. SAGE Publications, Lontoo.
- Nye, J. S. & D. A. Welch (2017). *Understanding Global Conflict and Cooperation. An Introduction to Theory and History*. 10. p. 359 s. Pearson, Boston.
- OECD (2021). Net ODA (indicator). doi: 10.1787/33346549-en (Accessed on 09 April 2021).
- Olivíé, I. & A. Pérez (2020). *Aid Power and Politics*. 1. p. s. 297. Routledge, Lontoo.
- Oneal, J. R., Russett, B. & M. L. Berbaum (2003). Causes of Peace: Democracy, Interdependence, and International Organizations, 1885–1992. *International Studies Quarterly* 2003: 47, s. 371–393.
- Pauselli, G. N. (2020). Foreign Aid's Motivations: Theoretical Arguments and Empirical Evidence. *Teoksessa Olivíé I. & A. Pérez (toim.). Aid Power and Politics*. 1. p. s. 297. Routledge, Lontoo.
- Picard, L. A., Groelsema, R., Buss, T. F. (2008). *Foreign Aid and Foreign Policy: Lessons for the Next Half-Century*. Transformational trends in governance & democracy. 465 s. M.E. Sharpe, Inc., Armonk.
- Power, M. (2019). *Geopolitics and Development*. 1. p. 390 s. Routledge, Abingdon-on-Thames.
- Raatikainen, P. (2004). *Ihmistieteet ja filosofia*. 1. p. 160 s. Gaudeamus, Helsinki.
- Raudino, S. (2016). *Development Aid and Sustainable Economic Growth in Africa: The Limits of Western and Chinese Engagements*. 1. p. s. 289. Palgrave Macmillan, Cham.
- Raunu, M. (2009). *Kamppailu arktisesta alueesta – arktisen alueen merkitys kriittisen geopolitiikan näkökannalta*. Maanpuolustuskorkeakoulun strategian oppiaineen diplomityö, s. 127. Merisotalinja, Helsinki.
- Reus-Smit, C. & D. Snidal (2008). *The Oxford handbook of international relations*. 1. p. s. 725. Oxford University Press, Oxford.
- Sahle, E. N. (2017). *Democracy, Constitutionalism, and Politics in Africa Historical Contexts, Developments, and Dilemmas*. Contemporary African Political Economy 1. p. s. 307. Palgrave Macmillan, New York.
- Seidman, I. (2006). *Interviewing as qualitative research : a guide for researchers in education and the social sciences*. 3. p. 177 s. Teachers College Press, Lontoo.
- Sempa, F. P. (2002). *Geopolitics. From the Cold War to the 21st Century*. 1. p. 127 s. Transaction Publishers, Lontoo.
- Sloan, G. (2017). *Geopolitics, Geography and Strategic History*. 1. p. 67 s. Routledge, Abingdon-on-Thames.
- Stallings, B. & E. M. Kim (2017). *Promoting Development: The Political Economy of East Asian Foreign Aid*. 1. p. s. 288. Palgrave Macmillan, Singapore.
- Talbott, S. (1996). Democracy and the National Interest. *Foreign Affairs*, 75(6), s. 47-63.
- The Economist Intelligence Unit (2021). *Democracy Index. In Sickness and In Health?* s. 71. Lontoo.
- Thérien, J. P., & A. Noel (2000). Political parties and foreign aid. *American political science review*, 94(1): 151–162.
- Tuomi, J. & A. Sarajärvi (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Ulkoministeriö (2019). *Suomi humanitaarisen avun antajana*. 36 s. Ulkoministeriön julkaisuja 2019:1. 978-952-281-334-3. PunaMusta Oy.
- Ulkoministeriö (2021). *Kehityspolitiikan ylivaalikautinen selonteko*. 38 s. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:23, Valtioneuvosto. ISBN 978-952-383-606-8.
- Ulkoministeriö (2021). Kehitysyhteistyön määrärahat ja tilastot. 16.9.2021. <<https://um.fi/suomen-kehitysyhteistyon-maararahat#Varsinainenkyt>>
- Ulkoministeriö (2021). Suomen Afrikka-strategia – kohti vahvempaa poliittista ja taloudellista kumppanuutta. 13.10.2021. <<https://um.fi/ajankohtaista/artikkeli/>>

/asset_publisher/iYk2EknIImNL/content/suomen-afrikka-strategia-kohti-vahvempaa-poliittista-ja-taloudellista-kumppanuutta-1>

- Ulkoministeriö (2021). Suomen Afrikka-strategia. *Valtioneuvoston julkaisuja* 2021:19. ISBN PDF 978-952-383-951-9, Helsinki.
- Ulkoministeriö (2021). Suomen kehityspolitiikan tavoitteet ja periaatteet. 13.9.2021. <<https://um.fi/suomen-kehityspolitiikan-tavoitteet-ja-periaatteet>>
- Ulkoministeriö (2021). Suomen suhteet ja kehitysyhteistyö Tansaniassa. 13.9.2021. <<https://um.fi/kehitysyhteistyö-tansania>>
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2019). *World Population Prospects 2019*: Press Release.
- van der Veen, A. M. (2011). *Ideas, interests and foreign aid*. Cambridge Studies in International Relations: 120. 1. p. s. 312. Cambridge University Press, Cambridge.
- Watson, I. (2014). *Foreign Aid and Emerging Powers Asian perspectives on official development assistance*. 1. p. s. 269. Routledge, Lontoo.
- Wendt, A. (2004). The State As Person in International Theory. *Review of International Studies* 30(2), s. 289–316.
- Westad, O. A. (2017). *The Cold War: A World History*. 1. p. s. 710. Basic Books, New York.
- Wood, R. E. (2018). *From Marshall Plan to Debt Crisis: Foreign Aid and Development Choices in the World Economy*. 1. p. s. 424. University of California Press, Lontoo.
- World Bank Group (2020). Tanzania Economic Update, June 2020 : Addressing the Impact of COVID-19. World Bank, Washington, DC. <<https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/33878> License: CC BY 3.0 IGO>
- World Bank, World Development Indicators. (2021). *World Bank Country and Lending Groups*, World Bank Knowledge Base. 14.4.2021.
- Wu, C. C. H. (2017). Understanding the Structures and Contents of National Interests : An Analysis of Structural Equation Modeling. *The Korean Journal of International Studies* 15: 3, s. 391–419. doi:10.14731/kjis.2017.12.15.3.391
- Zhang, Y. & B. M. Wildemuth (2009). *Qualitative Analysis of Content*. Applications of Social Research Methods to Questions in Information and Library Science.